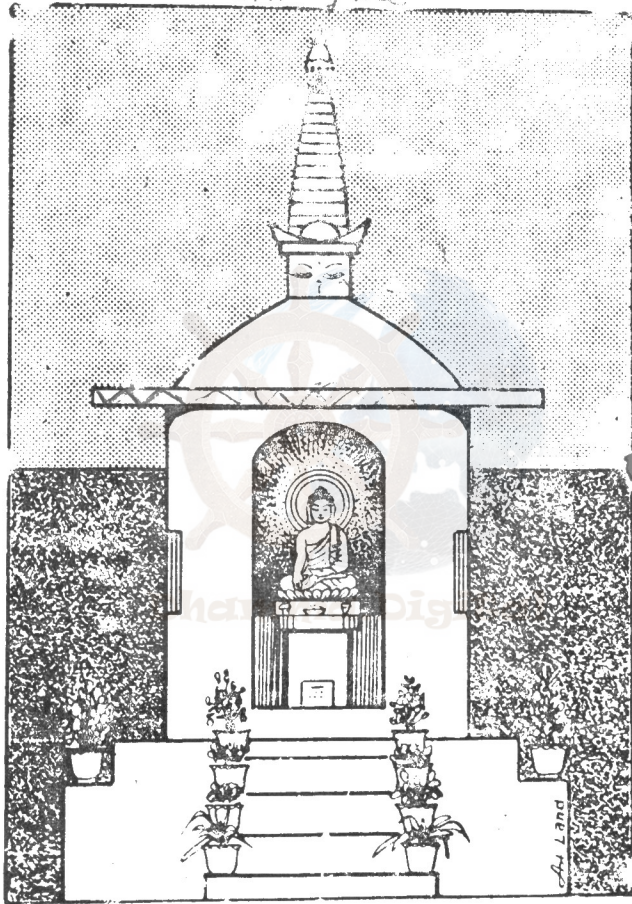

बुद्ध धर्म शिक्षा

(त्रिरत्न वन्दना सहित) ५-२९२१

भाग १ - २
१११

(पद्म सुगन्ध विहारया बुद्ध चैत्य)

सम्पादक

भिक्षु सशोमन

Downloaded from <http://dhamma.digital/>

पञ्चशील

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।
बुद्धं सरणं गच्छामि । धम्मं सरणं गच्छामि ।
संघं सरणं गच्छामि ।

दुत्तियम्पि . . . । तत्तियम्पि . . . ।

१. पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
२. अदिन्नादाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
३. कामेसुमिच्छाचारावेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
४. मुसावादा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
- सुरामेरय गज्जपमादट्टाना वेरमणी सिक्खापदं
समादियामि ।

अर्थ —

वसपोल भगवान् अरहत सभ्यक्सम्बुद्धयात् नमस्कार ।

जि बुद्ध, धर्म व संघया शरणे वनाच्चवना,
निकोणु व स्वकोणु पटक नं ।

जि प्राणीहिंसा मयाणु, खुया मकाणु,
व्यभिचार मयाणु, असत्य खं मल्लाणु व अयला,
थवं आदि लाणु पदार्थ सेवन मयाणु न्याणु शिक्षा
पालन याणु ।

संक्षिप्त

बुद्ध धर्म शिक्षा

[भाग १ - २]

सम्पादक

भिक्षु सुशोभन

बौद्ध पुस्तकालय

पद्म सुगन्ध विहार

मजिपाः, येँ ।

Dhamma.Digital

प्रकाशक

दिल्ली हेरा ताम्राकार

बाखाछेँ, चिकमू, येँ ।

बुद्ध सम्बत् २५३४
विक्रम सम्बत् २०४७
नेपाल सम्बत् १११०
ईश्वी सम्बत् ११९०

Short Lessons on Buddhism

Editted by

Bhikkhu Sushobhan M. A.

हृापां - १०००

मू - धर्मदान

Dhamma.Digital

थाकू :

कान्तिपुर प्रिन्टिङ्ग प्रेस

ॐ वाहाः, ये

फोन - २-१६६१६, २-१२५५५

धलः

— थःगु खँ	क
— पद्म सुगन्ध विहारया छत्वा-खँ	ग
— बौद्ध ध्यान भावना	च
खँग्व १) शील	१
२) त्रिरत्न वन्दना	७
३) बुद्ध पूजाया गाथा	१०
४) त्रिरत्न वन्दनाया अर्थ	१४
५) विविध बुद्ध पूजादिया अर्थ	१८
६) पंचशीलया फलाफल	२४
७) परित्राण सूत्रपाठ अर्थ सहित — आवाहन सुत्त, मङ्गल सुत्त, मेत्त सुत्त, शुभकामना गाथा, बोज्झङ्ग सुत्त, पुब्बह्ल सुत्त, अंगुलिमाल सुत्त, मरणानुस्सति, अत्थसंवेग वत्त्यु, मृतकया सम्मुखे ब्वनेगु गाथा	३२-६०
८) राजकुमार सिद्धार्थ बुद्ध जुल	६१
९) बौद्ध दैनिक जीवन	६९

- १०) पर्व व उत्सव ७८
 ११) बौद्ध तीर्थयात्रा याये थाय् ८३
 १२) बौद्ध संस्कार विधि ८५
 १३) सुमन मालाकारया - श्रद्धा ९२
 १४) सीमानिगु लुमंके माः १००
 १५) बौद्ध भजन पुचः-

जय नमो श्री, त्रिरत्न शरण,
 बुद्ध - स्मारक, बुद्ध - प्रार्थना,
 दश पारमिता, बुद्ध-धर्म-प्रार्थना,
 छेँ पिने, हे नर विचाः याव,
 थःगु छु मद्दु, मांया लुमंति,
 भीपि मिले जुइनु,
 मूल तत्व, आरति

१०६-११६

Dhamma Digital

आरोग्यपरमा लाभा- संतुट्टि परमं धनं ।
 विस्सास परमा त्राती- निब्बानं परमं सुखं ॥

भगवान् बुद्ध धम्मपद - २०४

समर्पण

अनिच्यावत सङ्घारा, उप्पादवय धम्मिनो ।
उपज्जित्वा निरुज्जन्ति, तेसं उपसमोसुखो' ति ॥

[जन्म बि. सं १९७८ - मरण २०४६]

हित्थं लुमंके बहह्य, पूर्वुपकारी व धर्मो दुग्गह्य जन्मदातामां
श्रीमती **अय्यु लानी लुलाधरया** पुण्य-स्मृतिइ

सादर समर्पण

— दिल्ली हेरा तास्साकार

Dhamma.Digital

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।
“सब्बु दानं धम्म दानं जिना’ ति ।”

थःगु खँ

थ्व सफू पिकाय्गु उत्साह जितः वसपोल सुशोभन भन्तेया थः मांयागु नाम्हं पिकागु “ह्मिगःया लुमन्ति” सफूति ब्युगु खः । अले जिनं भन्ते यात विन्ति याना “भन्ते जिनं जि मांयागु नाम्ह छ्गू सफू पिकाय्गु इच्छा जुल ।” भन्तेनं ज्युः जि कुता याय् धया-विज्यात । हानं भन्ते नं थये धया विज्यात-कि छं थःमां-यागु विषय छुनं खँ तया च्वया हचि ।

थौं थ्व सफूतिई मांयागु विषय थःगु मने लुगु खँ ब्वय्गु अवसर बिया विज्यागुलि जि तसकं लय्ताः । थ्व सफू पिका-येत भन्तेनं आपालं कुतः याना विज्यात । वसपोल धार्थे श्रद्धा तया उपासक, उपासिकापिन्त आपलं सहयोग याना विज्या-इह्य खः । थुजोह्य भन्ते यागु दर्शन याय् दुगु तःधंगु भाग्य खः । थ्व सफु पिकाय्त् भन्तेनं बिया विज्यागु उत्साह व कुतः प्रति आभारी जुया च्यना । जि भन्ते यात वन्त्रवाद नाप नापं वन्दना याना च्वना ।

जि मां मय्जु लानी तुलाधर, बौद्ध धर्मय् अति श्रद्धा दुह्य छ्ह्य उपासिका खः । वय्कः ह्मियं विहारय् वनाः शील कया, धर्म उपदेश न्यना, थःम्हं फुये दान याना थःगु चित्तयात यचुका च्वना दिह्य खः ।

वय्कःयात विहारयागु संगत थौं ह्मिगः जक दुगु मखु । जि दच्छि, दत्या यागु उमेरं निसें श्रदा दुःह्य खः । थ्व उमेरय्

(क)

जि तसकं बिरामी जक जुइगु जुया च्वन । जि मां जितः वासः
जक यायां दिक्क जुल । छन्हु वय्कः या मने भन्ते पिः थः यंका
परित्राण याना ठीक जुइला धैगु मनय् लुया बल । अनलि ह्निथं
मानं जितः विहारय् यंका परित्राण याकाः जल त्वंकिगु जुल ।
परित्राणया आणुभावं जिला ह्निथा ह्निथं वासः याय् म्वाय्कं
लाया बल । थनं निसें जि मां व जितः परित्राण प्रति तः धंगु
विश्वास जुल ।

वय्कः या थः गु शरीर वः लातले ह्निथं विहारय् वना दीगु
खः । तर कम उमेरय् हे ल्वय् नं सतय् याः गुलि विहारय् ह्निथं
वने मफुत । अथेसां हे अष्टमि, पुह्नी, सन्हु पतिकं वनाः शील
कया, उपदेश न्यना फुगु दान धर्म याना च्वनी । मेवले थः गु छेँ
हे बुद्ध पूजा याना च्वनी ।

दिन्ह्यां वलिसे भन भन ल्वय् नं सतय् याना हः लिसे लासाय्
परे जुल । अन्तय् ख्वीच्यादँ पुना ख्वीगुदँ क्यनीगु जन्मदि ह्निथं
न्ह्यो २०४६ दँ आषाढ २१ गते “दुतिया” कुन्हु परलोक
जुया दिल ।

जि ह्निथं पूजाय् बहहा मांयात निर्वाण कामना यासे थुगु
सफू धर्म दानया रुपे बुद्धरत्न, धर्मरत्न व संघ रत्नयात नँ
श्रदा पूर्वक पूजा यानागु जुल ।

प्रार्थी

२०४७।५/२८

दिल्ली हिरा लान्नाकार

बाखाछेँ, चिकंमु

२० वडा, काठमाडौं ।

(ख)

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

पद्म सुगन्ध विहारया छत्वा-खँ

भीगु नेपा: दे भगवान् बुद्धया जन्मभूमि ख: । थन न्ह्याबले त्वईसे च्वंक घस्वाना च्वंगु सर्वोच्च च्वापुगुं सगरमाथा दु थें जवं खवं त:त:धंगु-निगू दे नं दु । उमिगु दथुइ शान्ति-पूर्वक म्वाना च्वनेत भगवान् बुद्धया सत्य, शान्ति व त्याग-तपस्यां जागु मानव कल्याणकारी, उपदेशया प्रचार-प्रसार, हृदयंगम व धारण-पालन यायेगु अतिकं उपयुक्त जू ।

थौं कन्हे हरेक विहारं बुद्धधर्म सम्बन्धि थि-थि सफू पिहां वया च्वंगु दु । धर्म प्रचार यायेत सफूया जिधंसा मदेकं मगा । यंगा, मञ्जुश्री, मजिपा:, चिकमू, ज्याबहा: व न्हूघ:या दथि नास:फ या न्ह्योने च्वंगु दुर्गन्धगु छकू थाय् स्थानिय त्वा:-या सकल दाजु-किजा त:केपिं व श्रद्धालु भक्तजनपिनिगु सत्प्र-यासया फल स्वरूप थुगु पद्म सुगन्ध विहारया प्रादुर्भाव जूगु ख: ।

विहारया देगले दुने च्वंगु धलवत्त्याह्य बुद्ध मूर्ति २०२२ सालं मजिपा: त्वा: छायापाले ह्लापांगु सिरपा स्वरूप आनन्द-कुटी विहार पाखें प्राप्त जूह्य ख: । २०३३ सालं श्रद्धेय भिक्षु

(ग)

कुमार काश्यप महास्थविरपाखें विहारया जग निःस्वनेगु ज्या जुल । वथें भिक्षु महासंघ पाखें पद्म सुगन्ध विहार धका थुगु थाय्या नां छुना विल । २०४४ सालं थन हे त्वाःयाह्य उपासक श्री नारायण गोविन्द रञ्जित पाखें 2½ फीत जाह्य सिमेन्टयाह्य बुद्ध प्रतिमा थुगु विहारे स्थापना याना दिल । थुवले तक्क थन चक्कंगु थासे देगः छगः जक दुगु जुल ।

वि. सं. २०३९ असार ५ गते निसें भिक्षु सुशोभनया आवाहाने थुगु विहारे बौद्ध पुस्तकालय स्थापना यायेगु ज्या नापं भिक्षुपि च्वनेगु कोठा व पुस्तकालय कक्ष निर्माणया ज्या श्रद्धालुपिनिगु आर्थिक व निर्माण सामग्री सहयोग प्राप्त जूथें विहार निर्माणया ज्या द्रुत गति शुरू जुल । २०४३ सालं विहार समितिया पुनर्गठन जुयालि थनया चा वाका धर्म देशना कक्ष, ध्यान भावना कक्ष व भिक्षुपि च्वनेगु कोठा आदि विहार यात मदेकं मगागु अंगत पूर्ण निर्माण यायेगु प्रयास जुल । वथें २०४६ सालं विहारे च्वंपि भिक्षुपिन्त चतुप्रत्य प्रबन्धार्थ व संरक्षणार्थ रु. १०५१- तका तयेगु याना आजीवन सदस्य कोष छगू नं निःस्वन । थुगु विहारे भन्तेपिसं कुल पुत्र-पुत्रीपिन्त धर्म-विनयया शिक्षा-दिक्षा बिया सेवा याना वया च्वंग दु । नापं सामुहिक ध्यान व बुद्ध पूजा नं जुया च्वंगु दु । थव फूक्कं हर्ष व लय्ताय् बहगु खँ खः । थेरवाद बुद्धधर्म अनुकुल धार्मिक सेवा याना वया च्वंगु दु ।

थव संक्षिप्त बुद्ध धर्म शिक्षा सफू परलोक जुया वंहा

(घ)

उपासिका मय्जु लानी तुलाधरया पुण्य स्मृति निर्वाण कामना
यासे धर्मदानया रूपे पिकया दिह्य उपासिका श्रीमती दिल्ली हिरा
ताम्राकारयात जिगु व्यक्तिगत व विहार समिति पाखें यक्व, यक्व
साधुवाद दु । थ्व ज्वःगु सफू भीगु बौद्ध समाजे मालाच्वंगु ५०
द हे मयाय्धुकल । दाताया कुशल मनोकामना फुक पूर्ण
जवीमा ।

थ्व सफूति च्वंगु विषय वस्तु फुककं निगू झाय् ब्वथले
ज्यु-छगू अपु-अपुगु विषय ल्यया कायेगु, मेगुलि भाकिगु
दुथ्याकेगु । थुकथं थ्व सफूती पाठ्यक्रम कथं विचाः याना
स्त्रेबलय् प्रारम्भिक व निम्न माध्यमिक स्तरया बौद्ध शिक्षायात
कःघाय्गु ताः तुनागु जुल ।

थुकथं थ्व सफूति बौद्ध गृहस्थपिन्त दैनिक जीवने मदेकं
मगागु फुकक ज्ञान-गुणया व भाव-भक्तिया खँ विभिन्न सफूति
सम्पादन यानागु खः । दो-विदो, चाः-मचाः, शुद्ध-अशुद्धया
निम्ति क्षेमायाचना दु । अन्ते सफू बाँलाक मुद्रन याना व्युगुलि
कान्तिपुर प्रिन्टिङ्ग प्रेसया परिवारयात सुभाय् दु ।

Dhamma.Digital

भिक्षु सुशोभन

१९ गू वर्षावास
पद्म सुगन्ध विहार, नासफः
२०४७ आश्विन १ गते

सम्पादक नापं अध्यक्ष
पद्म सुगन्ध विहार समिति
मजिपाः, २१ वडा, काठमाडौं ।

(३)

संक्षिप्त

बौद्ध ध्यान भावना

भगवान् बुद्धं निर्वाणं वा सुख-शान्तिया लं क्यना थकूगु
दु । शील, समाधि, प्रज्ञा थव लँया स्वंगू तर्गि खः अले थुकि
ध्या त्वाथ थथे दु --

निर्वाण = शुन्यता . ०

— सम्यक् दृष्टि . ८

प्रज्ञा — सम्यक् संकल्प . ७

— सम्यक् समाधि, एकाग्र . ६

— सम्यक् स्मृति, होस् . ५

समाधि — सम्यक् व्यायाम, कुत वीर्य . ४

— सम्यक् जीविका, लजगा . ३

— सम्यक् कर्म, ज्या . २

शील — सम्यक् वचन . १

बौद्ध ध्यान भावना धंगु निगूगु तर्गिस दुथ्या । तरीका
कथं समथा भावना व विपश्यना भावना निथी दु । समथा
भावना ४० गू प्रकारया दु । वहे समथा भावनाया विषय वस्तु-
यात विशेष प्रकारं स्वया व थुइका यंकेगु तरीकायात विपश्यना
भावना धाई । थव विपश्यना भावना भगवान् बुद्धं थःथम्हं
लुइका विज्यागु तरिका खः ।

(च)

विषयना ध्यान भावना - अभ्यास यायेगु धैगु हे मनुया थःथःगु शरीर, मन व दुने-पिनेया संसारयात यथार्थं गथे खः अथे सीका, थुइका व खंका च्वनेगु कुत यायेगु खः । भौतिक पदार्थ - रूप - लः मि, फ्य् व चा प्यंगु महाभूतं दया च्वंगु खः । मन धैगु चित्त, विञ्जाण अथवा चेतना व चेतसिक उकिस बुया वैगु वेदना, संज्ञा व संस्कार मिले जूया दया च्वंगु खः । थुकि रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार व विञ्जाण, हानं दुने-पिनेयागु फुक्क चीज वस्तु अनित्य जुया च्वंगु दु । अनित्यगु स्वभावं दुःख हइ । गुगु चीज वा अवस्था अनित्य व दुःखदायक जुइ, व स्वभाव धर्म फुक्क अनात्म अर्थात् परमार्थ दृष्टि “जि-जिगु” धाये लायक् मजू । उकि स्वभाव धर्म प्रतिक्रिया मयासे समता व ततस्थता भावे च्वना प्रज्ञापूर्वक जीवन हनेगु हे विप-श्यना ध्यान भावना कथं जीवन हंगु जुइ ।

विषयना ध्यान भावना याना च्वंह्य व्यक्ति स्वभावं हे मैत्री-करुणा, मुदिता व उपेक्षा थें जाःगु उच्चमानसिक भावना दुह्य जुया च्वनि । उकि मैत्री भावनाया चिहाकःगु परिचय नं सीका तयेगु उत्तम जू ।

मैत्री भावना - मैत्री भावना यायेगु हे थः गथे मेपि प्राणीपि अथेहे खः भाःपिगु । थःत गथे सुख, शान्ति व भि जुइगु यः अथे हे मेपिन्त नं सुख, शान्ति व कल्याण जुइमा भाःपिगु । मैत्री भावना यानागुया मू लाभ क्रोध अथवा तँयात त्याकेगु, कोत्यलेगु व मदेका छ्वेगु खःसां थ्वयां नं अप्व मेमेगु

(छ)

शारीरक व मानसिक लाभ नापं सामाजिक, आर्थिक व धार्मिक लाभ नं गाक्कं दु । बौद्ध दैनिक जीवने मैत्री भावना थुकथं प्रायेणु चलन दु -

थःम्हं निसं गुरु याना थः मां-वौ, थ थिति, नापं सकल सत्व प्राणीपिं शत्रु-वैरभाव मदुपि, सुखीपिं, निदुःखीपिं, धन-जनपूर्णपिं व थःथःगु कर्म अनुसारं जीवन हनाच्चर्पिं जुइमा धका वारंबार मननुना भावना याना चवनेगु !

“सब्बे सत्ता सुखिता होन्तु, दुक्खा मुञ्चन्तु ।”
सकल सत्व प्राणीपिं सुखी ज्वीमा, दुःखं मुक्त ज्वीमा ।

❦

- बुद्धो मे सीसे तिट्ठतु निच्चं ।
- धम्मो से सीसे तिट्ठतु निच्चं ।
- संघ मे सीसे तिट्ठतु निच्चं ।

-०-

बुद्ध गुण अनन्तो, धम्म गुण अनन्तो, संघ गुण अनन्तो ।
मातापितु गुण अनन्तो, आचरियो गुण अनन्तो
इमे पञ्च महागुणे अहं वन्दामि सब्बदा ।

-०-

संसार वट्ट दुक्खतो मोचनत्थाय निब्बानस्स सच्छिक्क-
रणत्थाय सं भन्ते अनुकम्पं उपादाय विपस्सना
कम्मथानं देथ ।

(ज)

शील

क्षमा याचना

गृहस्थः— ओकास द्वारत्तयेन कतं सव्वं अपराधं खमथ
मे भन्ते (स्वक्वः धाय्गु)

भिक्षु :- खमामि, खमामि, खमामि,
अभिवादनशीलस्स-निच्चं वद्धापचायिनो ।
चत्तारो धम्मा वड्ढन्ति-आयुवण्णो सुखबलं ॥
आयु आरोग्य सम्पत्ति सग्ग सम्पत्ति मेव च ।
अथ निब्बान सम्पत्ति, इमिना ते समिच्चतु ॥
साधु ! साधु ! साधु !

त्रिंशरण सहित पंचशील याचना

गृहस्थः— अहं भन्ते, तिसरणेन सह पञ्चशीलं, धम्मं
याचामि अनुगहं कत्वा शीलं देथ मे भन्ते ।
दुतियम्पि अहं भन्ते ! तिसरणेन....
ततियम्पि अहं भन्ते ! तिसरणेन....

भिक्षु :- यमहं वदामि तं वदेहि (बहुवचन 'वदेथ')

गृहस्थ:- आम भन्ते (वन्दना यानादांगु)

भिक्षु :- नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स।

गृहस्थ:- नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स।

- श्वयां लिपा भिक्षुं छागू छागू प्रयोग धयावं

विज्याइ अले गृहस्थपिन्सं अतया ल्यू ल्यू धया यंकेगु -

बुद्धं सरणं गच्छामि ।

धम्मं सरणं गच्छामि ।

संघं सरणं गच्छामि ।

दुतियम्मि बुद्धं सरणं गच्छामि ।

दुतियम्मि धम्मं सरणं गच्छामि ।

दुतियम्मि संघं सरणं गच्छामि ।

ततियम्मि बुद्धं सरणं गच्छामि ।

ततियम्मि धम्मं सरणं गच्छामि ।

ततियम्मि संघं सरणं गच्छामि ।

भिक्षु :- तिसरणं गमनं सम्पुणं ।

गृहस्थः— ग्राम भन्ते

— ध्वयां लिपा भिक्षुं ववय् धयातःगु प्रयोग छगू-
छगू यानाः धयायंका विज्याइ अनया ल्यू ल्यू गृहस्थपित्तं
धया यंकेगु ।

- १) पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
- २) अदिन्नादाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
- ३) कामेसुमिच्छाच्चारा वेरमणी सिक्खापदं समा-
दियामि ।
- ४) मुसावादा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
- ५) सुरामेरथ मज्जपमादट्टाना वेरमणी सिक्खापदं
समादियामि ।

भिक्षु :- तिसरणेन सद्धिं पञ्चसीलं धम्मं साधुकं
सुरविहृतं कत्वा अण्णमादेन सम्पादेथ ।
सीलेन सुगतिं यन्ति, सीलेन भोग सम्पदा ।
सीलेन निबुद्धिं यन्ति, तस्मासीलं विसोधये ।

गृहस्थः— ग्राम भन्ते (वन्दना यानादीगू)

पञ्चशील प्रार्थनाया अर्थ

भन्ते, जि काय, वाक व मन स्त्रंगू द्वारं छुं अपराध
यानागु दत्त धाःसा व फुक्कं कृपातसे क्षमा याना विज्याये मात्त ।

भन्ते, जि त्रिशरण सहित पञ्चशीलया शिक्षा (धर्म)
पवना च्वना कृपा तसे जित शील विया विज्याहुँ ।

भन्ते, निकोल नं ... । भन्ते, स्वकोल नं ।

वसपोल भगवान् अर्हत् सम्यक् सम्बुद्धयात नमस्कार ।

जि बुद्धया शरणय् वना च्वना ।

जि धर्मया शरणय् वना च्वना ।

जि संघया शरणय् वना च्वना ।

निकोल नं जि बुद्धया शरणय् वना च्वना ।

निकोल नं जि धर्मया शरणय् वना च्वना ।

निकोल नं जि संघया शरणय् वना च्वना ।

स्वकोल नं जि बुद्धया शरणय् वना च्वना ।

स्वकोल नं जि धर्मया शरणय् वना च्वना ।

स्वकोल नं जि संघया शरणय् वना च्वना ।

१) जि प्राणीघात यायेगु कर्म तोतेगु शील (शिक्षा) वांलाक
पालन (ग्रहन) याना च्वना ।

२) जि खुया कायगु कर्म तोतेगु शील वांलाक पालन याना
च्वना ।

३) जि परस्त्री-परपुरुष सेवन यायेगु ज्या तोतेगु शील वांलाक
पालन याना च्वना ।

४) जि असत्य खँ ल्हायेगु वानि तोतेगु शील वांलाक पालन
याना च्वना ।

५) जि अय्ला, थ्वँ आदि कायेयःगु पदार्थ तोतेगु शील
वांलाक पालन याना च्वना ।

भिक्षु-त्रिशरण सहित न्यागु शील धर्मयात वांलाका सुरक्षायाना
अप्रमादी जुया सम्पादन यायगु स्वः ।

शीलं सुगति यंकि, शीलं भोग सम्पत्ति प्राप्त जुई, शीलं
सिच्चुसे, च्वंकि उकि शील शुद्ध जुइक पाले यायगु स्वः ।

अष्टशील प्रार्थना

श्रीकास द्वारत्तयेन कतं सब्बं अपराधं खमथ मे भन्ते ।

दुतियम्पि । ततियम्पि ।

अहं भन्ते तिसरणेन सह अट्टुङ्ग सम्पन्नागतं उपोसथ
सीलं धम्मं याचामि अनुगहं कत्वा सीलं देथ मे भन्ते

दुतियम्पि । ततियम्पि ।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स । (स्वको)

बुद्धं सरणं गच्छामि । धम्मं सरणं गच्छामि ।

संघं सरणं गच्छामि । दुतियम्पि । ततियम्पि ।

१. पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।

२. अदिन्नादाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।

३. अब्रह्मचरिया वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।

४. मुसावादा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।

५. सुरामेरय मज्जपमादट्ठाना वेरमणी सिक्खापदं
समादियामि ।

६. विकाल भोजना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।

७. नच्च गीत वादित विसुक दस्सन, - माला, गन्ध
विलेपन धारण मण्डन विभूषणट्ठाना वेरमणी

सिक्खापदं समादियामि ।

द उच्चासयन महासयाना वेरमणी सिक्खापदं
समादियामि ।

अष्टशील प्रार्थनाया अर्थ

भन्ते जि काय, वाक व चित्त स्वंगू द्वारं छुं अपराध
यानागु दत्त धाःसा व फुक्कं कृपा तसे क्षमा याना विज्याये
माल ।

भन्ते, जि त्रिशरण सहित च्यागू अंगं सम्पन्न जुया च्वंगु
उपोसथ शीलया शिक्षा (धर्म) पवना च्वना । कृपा तसे जित
शील विया विज्याहुं ।

निकोल नं ... । निकोल नं ... ।

वसपोल भगवान् अर्हन सम्यक्सम्बुद्धायात नमस्कार (स्वको)
जि बुद्धया शरणय् वना च्वना, धर्मया शरणय् वना च्वना,
संघया शरणय् वना च्वना । निकोल नं ... । स्वकोल नं ... ।

- १) जि प्राणीघात यायेगु कर्म तोतेगु शील (शिक्षा) वांलाक
पालन (ग्रहण) याना च्वना ।
- २) जि खुया कायेगु कर्म तोतेगु शील वांलाक पालन याना
च्वना ।
- ३) जि ब्रह्मचर्या मस्यंकेगु शील वांलाका पालन याना च्वना ।
- ४) जि असत्य खँ ल्हाय्गु वानि तोतेगु शील वांलाक पालन
याना च्वना ।
- ५) जि अय्ला थ्वँ आदि कायेयोगु पदार्थ व्याकं तोतेगु
शील वांलाक पालन याना च्वना ।

- ६) जि विकाल (वाह्निलिस) भोजन यायेगु कर्म तोतेगु शील वांलाक पालन याना च्वना ।
- ७) जि प्याखँ हुइगु, म्ये हालेगु, वाजं थाय्गु, वाजा पुइगु व विविध लोक तमासा स्वयेगु व माला, गन्ध व विलेपन आदि विभूषण पदार्थ सेवन यायेगु कर्म तोतेगु शील वांलाक पालन याना च्वना ।
- ८) जि तज्जागु व तद्धंगु शयनासन तोतेगु शील वांलाक पालन याना च्वना ।

त्रिरत्न वन्दना

१. बुद्ध वन्दना

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स
इतिपि सो भगवा अरहं. सम्मासम्बुद्धो, विज्जा-
चरण सम्पन्नो, सुगतो, लोकविदू, अनुत्तरो पुरिसदम्म
सारथो, सत्था देव मनुस्सान बुद्धो भगवा'ति ।

नमो तस्स सम्मासम्बुद्धस्स ।

ये च बुद्ध अतीता च, ये च बुद्धा अनागता ।
पच्चुप्पन्ना च ये बुद्धा, अहं वन्दामि सब्बदा ॥
नत्थि मे सरणं अञ्जं, बुद्धो मे सरणं वरं ।
एतेन सच्च वज्जेन, होतु मे जय-मङ्गलं ॥

उत्तमङ्गलेन वन्देहं पादपंसु वरुत्तमं ।
 बुद्धेयो खलितो दोसो बुद्धो खमतु तं ममं ॥
 बुद्धं जीवितं परियन्तं सरणं गच्छामि ।

(वन्दना यानादीगु)

२. धर्म वन्दना

स्वाक्खातो भगवता धम्मो, सन्दिट्ठिको, अकालिको
 एहिपस्सिको, ओपनयिको, पच्चतं वेदितब्बो
 विञ्जुही'ति ।

नमो सस्स निययानिकस्स धम्मस्स ।

ये च धम्मा अतीता च, ये च धम्मा अनागता ।
 पच्चुप्पन्ना च ये धम्मा, अहं वन्दामि सब्बदा ॥
 नत्थि मे सरणं अञ्जं, धम्मो मे सरणं वरं ।
 एतेन सच्च वज्जेन, होतु मे जय-मङ्गलं ॥
 उत्तमङ्गलेन वन्देहं धम्मञ्च दुविधं वरं ।
 धम्मे यो खलितो दोसो धम्मो खमतु तं ममं ॥
 धम्मं जीवितं परियन्तं सरणं गच्छामि ।

(वन्दना यानादिगु)

३. संघ वन्दना

सुपटिपन्नो भगवतो सावक संघो उजुपटिपन्नो
भगवतो सावक संघो, जायपटिपन्नो भगवतो सावक
संघो, सामीचिपटिपन्नो भगवतो सावक संघो, यदिदं
चत्तारि पुरिसयुगानि, अट्ट पुरिस पुग्गला, एस भग-
वतो सावक संघो, आहुनेय्यो, पाहुनेय्यो, दक्खिनेय्यो,
अञ्जलि करणीयो अनुत्तरं पुञ्जवखेत्तं लोकस्सा'ति ।

नमो तस्स अट्टारियपुग्गला महासंघस्स ।

ये च संघा अतिता च, ये च संघा अनागता ।
पच्चुपन्ना च ये संघा, अहं वन्दामि सब्बदा ॥
नत्थि मे सरणं अञ्जं, संघो मे सरणं वरं ।
एतेन सच्चवज्जेन, होतु मे जय-मङ्गलं ॥
उत्तमङ्गेन वन्देहं, संघञ्च तिवियुत्तमं ॥
संघे यो खलितो दोसो, संघो खमतु तं ममं ॥
संघं जीवित परिण्तं. सरणं गच्छामि ।

(वन्दना यानादीणु)

बुद्ध पुजाया गाथा

— त्रिरत्न—गुण स्मरण याय्धुंकाः भगवान् बुद्धया मूर्ति
न्ह्यःने सश्रद्धां देह्यायातःगु पुष्प, धूप—दीप नैवद्यादीं चीज
वस्तुत क्वय् वियातःगु गाथाद्वारा देह्यानाः सर्वोच्च आशिका
यानादीगु —

जल पुजा

अधिवासेतु नो भन्ते, पानीयं उपनामितं ॥

अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातु उत्तमं ॥

खाद्य पुजा

अधिवासेतु नो भन्ते, खज्जकं उपनामितं ।

अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातु उत्तमं ॥

फल पुजा

अधिवासेतु नो भन्ते, फलानि उपनामितं ।

अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातु उत्तमं ॥

प्रदीप पुजा

घनसारप्पदित्तेन, दीपेन तम धंसिना ।

तिलोक दीपं सम्बुद्धं पूजयामि तमोनुदं ॥

पुष्प पुजा

वण्ण गन्ध गुणोपेतं, एतं कुसुम सन्तति ।

पूजयामि मुनिन्दस्स, सिरीपाद सरोरुहे ॥

पूजेमिबुद्धं कुसुमेन नेन, पुञ्जनेन मेतेन च होतु मोक्खं ।
पुष्पंमिलायातियथाइदम्मे, कायोतथायातिविनासभावं ॥

धूप पुजा

गन्ध सम्भार युत्तेन, धूपेनाहं सुगन्धिना ।

पूजये पूजनेय्यानं, पूजा भाजन मुत्तमं ॥

भोजन पुजा

अधिवासेतु नो भन्ते, भोजनं उपनामितं ।

अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातु उत्तमं ॥

व्यंजन पुजा

अधिवासेतु नो भन्ते, व्यंजनं उपनामितं ।

अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातु उत्तमं ॥

चैत्य पुजा

वन्दामि चेतियं सब्बं, सब्ब ठानेसु पतिट्ठितं ।

सारीरिक धातु महाबोधिं, बुद्धरूपं सकलं सदा ॥

क्षमा याचना

कायेन-वाचा - चित्तेन, पमादेन मया कृतं ।
अच्चयं खम मे भन्ते, भूरि-पञ्जो तथागत ॥

प्रार्थना

इमाय बुद्ध - पूजाय, कताय सुद्ध - चेतसा ।
चिरं तिष्ठतु सद्धम्मो, लोको होतु सुखी सदा ॥
इमाय बुद्ध - पूजाय, यं पुञ्जं पसुतं मया ।
सब्बं तं अनुमोदित्वा सब्बेपि तुट्ठमानसा ॥
पूरेत्वा दान-सीलादि, सब्बापि दसपारमि ।
पत्त्वा यथिच्छित्तं बोधिं, फुस्सन्तु अमतं पदं ॥

प्रतिपत्ति पूजा

इमाय धम्मानुधम्म - पटिपत्तिया बुद्धं पूजेमि ।
इमाय धम्मानुधम्म पटिपत्तिया धम्मं पूजेमि ॥
इमाय धम्मानुधम्म पटिपत्तिया संघं पूजेमि ।
अद्धा इमाय पटिपत्तिया, जातिजरा - ब्याधि ।
मरणम्हा परिमुच्चिस्सामि ॥

सर्वोच्च आशिका

इमिना पुञ्ज-कमेन, मा मे बाल-समागमो ।
सतं समागमो होतु, याव निब्बान-पत्तिया ।

इदम्मे पुञ्जं आसवखया वहं हेतु !

इदम्मे पुञ्जं निब्बानस्स पच्चयो होतु !

इदम्मे पुञ्जं सब्बे सत्ता सुखिता भवन्तु !

(इदम्मे पुञ्जं सब्बे सत्ता अनुमोदन्तु !)

पुण्यानुमोदन

इदं वो ज्ञातीनं होतु सुखीता होन्तु ज्ञातयो (स्वक्व) :

एत्तावत्ता च अम्हेहि सम्भतं पुञ्जसम्पदं,

सब्बे देवानुमोदन्तु सब्बसम्पत्ति सिद्धिया ।

एत्त वत्ता च अम्हेहि सम्भतं पुञ्जसम्पदं ।

सब्बे सत्तानुमोदन्तु सब्बसम्पत्ति सिद्धिया ।

एत्तावत्ता च अम्हेहि सम्भतं पुञ्जसम्पदं,

सब्बे भूतानुमोदन्तु सब्बसम्पत्ति सिद्धिया ।

अर्थ— “थ्व पुण्यं जिमि ज्ञातीपिन्त प्राप्त जुइमा, थ्व पुण्यया प्रभावं इमित सुखी जुइमा ।

थुथायत्तक्क जिमिसं प्राप्त यानागु पुण्य सम्पत्तियात् सकल देवतापिन्सं सम्पूर्णं सिद्धिया निति अनुमोदन यायेमा ।
सकल सत्वपिन्सं । सकल भूतपिन्सं ।”

त्रिरत्न वन्दनाया अर्थ

१. बुद्ध वन्दना

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।
वस्पोल भगवान् अर्हतं सम्यकसम्बुद्धयात नमस्कार ।

१) इतिपि सो भगवा अरहं=वस्पोल भगवान् थुगु
थुगु कारणं ब्रह्म, देव व मनुष्यपिसं पूजा याय्योग्य जुया
विज्याकह्य, राग, द्वेष, मोहादि ब्यावक वलेशं मुक्त जुया
विज्याकह्य, हानं गवले हे गुप्त पाप याना मविज्याइह्य
अर्हत खः ।

२) सम्मासम्बुद्धो=चतुरार्यं सत्य आदि सम्पूर्ण धर्म-
यात निशेष रूपं स्वयं सीका कया विज्याह्य वस्पोल सम्यक्-
सम्बुद्ध खः ।

३) विज्जाचरण सम्पन्नो=स्वंगू विद्या, च्यागु विद्या
व आचरण भिन्यागुलि सम्पूर्ण जुया विज्याकह्य खः ।

४) सुगतो=मृत्यु जुइगुलि रहित जुया च्वंगु निर्वाण्य
वाँलाक विज्याकह्य खः ।

५) लोकविदु=सत्तलोक, संखार लोक, ओकास लोक
धयागु स्वंगू लोकयात सीका विज्याकह्य खः ।

६) अनुत्तरो पुरिसदम्म सारथी=देव, मनुष्य, तिर्यक
व वेनेय्य प्राणीपिन्त असदिस रूपं सम्य जुइक दमन याना
विज्याकह्य खः ।

७) सत्था देव मनुस्सानं = ब्रह्मा, देव व मनुष्यपिनि गुरु
जुया विज्याकह्म खः ।

८) बुद्ध = चतुरार्य सत्ययात भिन्न भिन्न छुटे छुटे याना
सीका कया विज्याकह्म खः ।

९) भगवा = रागादि क्लेशयात भग्न याना विज्याग
नामं खुगू विशिस्त भाग्यपूर्णं जुया विज्याकह्म खः ।

उजाह्म सम्यक्सम्बुद्धयात नमस्कार ।

ह्लापा जुया विज्याये धुंकूपि बुद्धपिन्त नं लिपा जुया
विज्याइपि बुद्धपिन्त नं आः दुपि बुद्धपिन्त नं सदा नं
वन्दना याये ।

बुद्ध छह्म वाहेक मेपि जित शरण मदु । श्व बुद्ध
छह्म हे उत्तम शरण खः श्व सत्य वचनया प्रभावं जित जय
मङ्गल जुयेमा ।

वसपोलया तुतिपाली च्वंगु 'धू' या नं जि श्रेष्ठत्तोम
भालपाः सीरं वन्दना याये । यदि बुद्धया प्रति छुं अपराध
दत धासा उकियात बुद्धं क्षमा याना विज्याहुँ ।

जीवन दतले जि बुद्धया शरण वने ।

२. धर्म वन्दना

भगवान् बुद्धं कना विज्यागु 'धर्म-विनय' थुगु थुगु गुणं
युक्त जुया च्वंगु दु-

१) स्वाक्खातो = आदि, मध्ये व अन्त्ये तक्कं कल्याण
जइगु रुपं उपदेश याना तथा विज्यागु धर्म खः ।

२) सन्दिष्टिको = थनया थनसं फल वीगु लोकोत्तर धर्म खः ।

३) अकालिको = समय विते मजूवहे कल वीगु धर्म खः ।

४) एहिपस्सिको = थन वया सोवा धका सःता क्येन योग्यगु धर्म खः ।

५) ओपनयिको = मार्ग प्यंगू फल प्यंगू व निर्वाणयु तक्कं थ्यंकावीगु धर्म खः ।

६) पच्चतं वेदितव्वो विञ्जूहीति = विद्वानजनपिसं थःथः म्हुंतु अनुभव याना सीका थुइका काये योग्यगु धर्म खः ।

उजागु निर्वाणं यंकिगु धर्मयात नमस्कार ।

ह्लापा दुगु धर्मयात नं, लिपा दैगु धर्मयात नं, आःदुगु धर्मयात नं जि सदा नं वन्दना याये ।

धर्म वाहेक मेणु जित शरण मदु-थ्वहे, उत्तम शरण खः । थ्व सत्य वचनया प्रभावं जित जय मङ्गल जुयेमा ।

लौकिक व लोकोत्तर रूपं निगू प्रकार नं उत्तमगु धर्म-यात जि शीरं वन्दना याये । यदि धर्मया प्रति छुं अपराध यानागु दत धासा उकियात धर्म क्षमा याना विज्याहु ।

जीवनं दतले जि धर्मया शरणे वने ।

३. संघ वन्दना

भगवान् बुद्धया श्रावक संघपि थुगुथुगु गुणा युक्त जुया विज्याःपि ख -

१) सुपटिपन्नो = बुद्धया उपदेश अनुसारं बाँलाक आचरण याना विज्याःपि खः ।

२) उजुपटिपन्नो = तप्यंगु आचरण याना विज्याःपि खः ।

३) त्रायपटिपन्नो = न्यायकथं आचरण याना विज्याःपि खः ।

४) सामीचिपटिपन्नो = गौरवतय् योग्य कथं आचरण याना विज्याःपि खः ।

—यदिदं चत्तारि पुरिस युगानि अट्टपुरिस पुग्गला = मार्ग प्यंगू व फल प्यंगू प्राप्त याना कथा विज्याःपि प्यज्व पुरुषपि व च्याम्ह पुद्गलपि

५) आहुनेय्यो = विज्याहुं धका आह्वान याय् योग्यपि खः ।

६) पाहुनेय्यो = पाहुनाकथं सत्कारयाये योग्यपि खः ।

७) दविखनेय्यो = दान दक्षिणा वी योग्यपि खः ।

८) अञ्जलिकरणीयो = ह्ला विन्तियाना नमस्कार याय् योग्यपि खः ।

९) अनुत्तरं पुञ्जक्खेतं लोकस्स = लोकय् पुण्यरुपि पुसा पीत अट्ठीतियगु बुँ समान जुया विज्याःपि खः ।

उजापि अष्ट पुद्गल महासंघपिन्त नमस्कार ।

ह्लापा जुया विज्याये धुंकुपि संघपिन्त नं, लिपा जुया

विज्याइपि संघपिन्त नं, आः दुपि संघपिन्त नं जि सदा नं वन्दना याये ।

संघ वाहेक मेपि जित शरण मदु-थ्वहे उत्तम शरण खः । थ्व सत्य-वचनया प्रभावं जित जय मङ्गल जुयेमा ।

स्वता प्रकारया उत्तम संघपिन्त नं वन्दना याये । यदि संघया प्रति छुं अपराध दत धाःसा उकियात संघं क्षमा याना विज्याहुँ ।

जीवन दतले जि संघया शरण वने ।

विविध बुद्ध पुजादिया अर्थ

भो भगवन्, छल्पोलयात त्वनेगु जल चढे याना, स्वीकार याना विज्याहुँ । जिमि उपरे अनुकम्पा तथा ग्रहण याना विज्याहुँ ॥१॥

भो भगवान्, छल्पोलयात विभिन्न खाद्य पदार्थ चढे याये धुन, स्वीकार याना विज्याहुँ । जिमि उपरे अनुकम्पा तथा ग्रहण याना विज्याहुँ ॥२॥

भो भगवान्, छल्पोलयात विभिन्न फलफूल चढे याये धुन, स्वीकार याना विज्याहुँ । जिमि उपरे अनुकम्पा तथा ग्रहण याना विज्याहुँ ॥३॥

त्रिलोकया प्रकाश जुया विज्याकहा सम्यक्सम्बुद्धयात, अन्धकार नाश याइगु कपूरया प्रदीपं पूजा याये ॥४॥

वर्ण व सुगन्ध युक्तगु थ्व सत्रौं शाक्यमुनिन्द्र भगवान या श्रीचरणे पूजा याये ॥५॥

(१८)

थ्व स्वाँनं बुद्धयात पूजा याये, थुकिया पुण्यं जित मोक्ष
लायेमा । थ्व स्वाँ सुखूचिना वं थें थ्व जिगु शरीर नं विनाश
जुया वनीतिनि ॥६॥

पूजा यायेत उत्तम पात्र जुया विज्याकहा पूजनीय भग-
वान् बुद्धयात थ्व सुगन्धं युक्तगु धूपं पूजायाये ॥७॥

भो भगवान्, छल्पोलयात भोजन चढे याना, स्वीकार
याना विज्याहुँ । जिमि उपरे अनुकम्पा तथा ग्रहण याना
विज्याहुँ ॥८॥

भो भगवान्, छल्पोलयात उयउजन चढे याये धुन,
स्वीकार याना विज्याहुँ । जिमि उपरे अनुकम्पा तथा ग्रहण
याना विज्याहुँ ॥९॥

न्ह्याथाय् प्रतिष्ठित जुया च्वंगु चैत्ययातनं, भगवा-
न्या पवित्र धातुयात नं महाबोधि वृक्षयात नं, बुद्ध-रूपयात नं
जि सदानं वन्दना याये ॥१०॥

भो भगवान्, यदि जिगु काय्, वाक चित्तद्वारा प्रसाद
वश छुं दोष याना तथागु दुसा, गम्भिराति गम्भिरगु प्रज्ञा
दुहा छल्पोल तथागतं जित क्षमा याना विज्याहुँ ॥११॥

शुद्ध-चिरं यानागु थ्व बुद्धपूजाद्वारा प्राप्त जुक्व
पुण्यया प्रभावं तगागतया सद्धर्म चिरस्वाई जुइमा । सकल
लोक सुखी जुइमा ॥१२॥

थ्व बुद्ध पूजाद्वारा जित गुलि पुण्य प्राप्त जूगु दु, व्याक
पुण्य खना सन्तुष्ट जुया सकसिनं अनुमोदित या ॥१३॥

दान शीलादि दशपारमी व्याक्क पुरे याना थःगु इच्छा
अनुसार उत्तमगु बोधि प्राप्त याना निर्वाण सुख प्राप्त
जुइमा ॥१४॥

थ्व धर्मानुकूल धर्माचरण द्वारा बुद्धयात पूजा याये ।

थ्व धर्मानुकूल धर्माचरण द्वारा धर्मयात पूजायाये ।

थ्व धर्मानुकूल धर्माचरण द्वारा संघयात पूजायाये ।

थ्व धर्माचरण द्वारा अवश्य नं जि जन्म जरा व्याधि
मरणं मुक्त जुये ॥१५॥

थ्व पुण्यया प्रभावं बालजनपिनिगु संगत याये म्वालेमा ।
निर्वाणे मथ्यंतले सत्पुरुषपिनि सत्संगत याये दयेमा! ॥१६॥

थ्व जिगु पुण्यं आश्रव क्षय जुईमा ।

थ्व जिगु पुण्यं निर्वाणया हेतु जुइमा ।

थ्व जिगु पुण्यं सकल सत्त्वपि सुखी जुइमा ॥१७॥

स्वंगू विद्या

१. पुब्बे निवास विज्जा = ह्लापा ह्लापा जन्म कया वयागु खं
सीके फुगु ज्ञान ।
२. दिब्ब चक्खु विज्जा = देवता पिनिगु मिखां थें स्थूल
सूक्ष्म तापागु सत्तीगु वस्तुयात खंके फुगु ज्ञान ।
३. आसवक्खय विज्जा = क्लेश आश्रवयात फुके फुगु अरहत
मार्ग ज्ञान ।

अयागू विद्या

१. दिब्ब चक्खु विज्जा = देवता पिनिगु मिखां थें छुं पनातःगु
मदयेक खंके फुगु ज्ञान ।

२. दिव्य सोत विज्जा=देवता पिनिगु ह्याय्पनं थें छु पनात्तःगु मदयेक तायेके फुगु ज्ञान ।
३. इद्धि विध विज्जा=अनेक प्रकारया ऋद्धि कयने फुगु ज्ञान ।
४. चेतो परिथ विज्जा=कर्णिनिगु चित्तयात् सीके फुगु ज्ञान ।
५. पुब्बे निवास विज्जा=ह्लापा ह्लापा जन्म कया वयागु खँ सीके फुगु ज्ञान ।
६. आसवक्खय विज्जा =क्लेश आश्रव फुके फुगु अरहत्त मार्ग सीके फुगु ज्ञान ।
७. मनोमयिद्धि विज्जा = मनं चित्ते याना थें पूर्ण याये फुगु ज्ञान ।
८. विपस्सना विज्जा = अनित्य, दुःख, अनात्मा धका नाम रूप धर्म फुकं सीके फुगु ज्ञान ।

अरण भिन्ध्यागु

१. सील संवर=शीलयात् संवर यायेगु ।
२. इन्द्रिय संवर=चक्षु आदि इन्द्रियात् संवर यायेगु ।
३. भोजने मतञ्जुता=भोजने मात्रा ज्ञान सीकेगु ।
४. जागरीयानुयोग=जागृत जुइगुलि युक्त जुया चवनेगु ।
५. सद्धा=त्रिरत्न, कर्म व कर्मफलयात् विश्वास यायेगु ।
६. सति=कुशल कर्म प्रमाद मजुइगु ।
७. हिरि=दुराचारणे लज्या चायेगु ।
८. ओत्तप्प=दुराचरणे त्राश चायेगु ।

(२१)

९. बाहुसञ्च = आणालं बहुश्रुत दयेका चवनेगु ।
१०. विरिय = कुशल कर्म उद्योग वीर्य दयेका चवनेगु ।
११. पञ्चा = हरेक विषये बांलाक ज्ञान दयेका चवनेगु ।
१२. पठमज्झान = वितर्क, विचार, प्रीति, सुख, एकाग्रता ।
१३. दुतियज्झान = विचार, प्रीति, सुख, एकाग्रता ।
१४. ततिय ज्झान = प्रीति, सुख, एकाग्रता ।
१५. चतुत्थ ज्झान = सुख, एकाग्रता ।

स्वगू लो

१. सत्तलोक = सत्व प्राणीपि ।
२. सङ्खार लोक = लौकिक नाम व रूप ।
३. अकास लोक = सत्व प्राणीपि चवनीगु स्थान ।

खुगू भाग्य

१. इस्सरिय = थःगु चित्त थः म्हं घया थें दुगु भाग्य ।
२. धम्म = गुंगू लो कुत्तर धर्म दुगु भाग्य ।
३. यस = परिवार व कीर्ति दुगु भाग्य ।
४. सिरी = श्री शोभा युवतगु भाग्य ।
५. काम = थः म्हं मती तया थें पूर्ण याये पुगु भाग्य ।
६. पयत्त = महान वीर्य पूर्णगु भाग्य ।

चतुरार्य सत्य

१. दुःख सच्चं = दुःख सत्य (बृद्ध, रोगी, मृत्यु)
२. दुक्ख समुदय सच्चं = दुःख समुदय सत्य (तृष्णा)

३. दुःख निरोध सच्चं = दुःख निरोध सत्य (निर्वाण)

४. दुःख निरोध गामिनी पटिपदा अरिय सच्चं = दुःख
निरोध गामिनी प्रतिपदा अर्य मार्ग सत्य ।

धर्म गुण

असिगु उत्तमगु धर्म

१. श्रोतापत्ति मार्ग	६. अनागामि फल
२. श्रोतापत्ति फल	७. अरहन्त मार्ग
३. सकृदागामि मार्ग	८. हरहन्त फल
४. सकृदागामि फल	९. निर्वाण
५. अनागामि मार्ग	१०. परियत्ति (त्रिपिटक)

गुण लोकोत्तर धर्म जुइवले 'परियत्ति' छू दइ मखु ।

प्यंगु उत्तम मार्ग

१. श्रोतापत्ति मार्ग	२. सकृदागामि मार्ग
३. अनागामि मार्ग	४. अरहन्त मार्ग

दश पारमी

१. दान पारमी, २. शील पारमी, ३. नेवखम्म पारमी,
४. पञ्जा पारमी, ५. विरिय पारमी, ६. खन्ती पारमी,
७. सच्च पारमी, ८. अधिट्ठान पारमी, ९. मेत्ता पारमी,
१०. उपेक्खा पारमी ।

(२३)

पंचशीलया फलाफल

प्राणी हिंसा मयानागुया फल

१. अङ्ग प्रत्यङ्ग परिपूर्णागु शरीर जुइ ।
२. यच्चूसे पिच्चूसे च्वंगु काय जुइ ।
३. स्वये हे यइपुसे वांलासे च्वंगु रूप जुइ ।
४. शूर वीर जुइ ।
५. बल शक्ति दइ ।
६. कर्पिनिगु ह्लातां सीमालि मखु ।
७. परिवार आपा दइ ।
८. रोग व्याधि कम जुइ ।
९. योपिनाप विरोग जुइ माली मखु ।
१०. दीर्घायु जुइ इत्यादि ।

खुया मकयागु फल

- १) धन सम्पत्ति पूर्ण जुइ ।
- २) दुगु धन सम्पत्ति स्थीर जुइ ।
- ३) इच्छा यानागु वस्तु अःपुक प्राप्त जुइ ।
- ४) जुजु, लः, मि, खुं व शत्रुपिसं छुं याये फइ मखुगु रूप धन दया च्वनी इत्यादि ।

व्यभिचार मयानागुया फल

१. शत्रु धयापि मदया सकलनाप हेलमेल दइ ।
२. सुखपूर्वक न्ह्यो वयेके दइ ।

३. सुखपूर्वक दने दइ ।
४. प्यगू दुर्गति बचे जुइ ।
५. स्त्री भाव नपुंसक भाव जुइगुलि बचे जुइ ।
६. इज्जत दुगु रूपं स्त्री-पुरुष परस्पर प्रेम जुया चवनी ।
७. धन्दा सुता मदयेक सुखपूर्वक चवने दइ इत्यादि ।

मखुगु खँ मल्लानागुया फल

१. विशेष बांलासे च्वंगु मिखा आदि इन्द्रिय दइ ।
२. थाहाँ वो क्वहाँ वो मदयक व भो मिले जुया च्वंगु वा जुइ ।
३. ल्ह्वंगु नं मखु गंसिगु नं मखु थिकगु शरीर जुइ ।
४. पलेस्वाँयावास थें सुगन्ध वास वःगु म्हुतु जुइ ।
५. नोकर-चाकर व परिवारपि वयाग खँ न्यपि जुइ इत्यादि ।

सुरापान मयानागुया फल

१. याये माःगु ज्या ब्याक्क विस्मृमि मजुसे अःपुक हे लुमना वइ ।
२. अल्सी धयागु दइ मखु ।
३. लाता-पाकः जुइ मखु ।
४. ज्ञान बुद्धि दुह्य जुइ ।
५. इष्या यायेगुलि रहित जुया चवनी ।
६. बेहोश धयागु जुइ-मखु ।
७. शान्त स्वभाव दुह्य जुइ ।

(२५)

८. मभिगु ज्याय् लज्या भय दुह्य जुइ ।

९. इज्जत च्वनिगु खँ हे जक ह्लायेगु वानी जुइ, इत्यादि ।

प्राणी हिंसा यानागुया विपाक

१. मरणं लिपा नरक, प्रेत, तिर्यक व असुर अपाय प्यगु मध्ये छगुली लाना अतिकं तः धंगु दुःख कष्ट भोग याये माली ।

२. नरकं मुक्त जुया मनुष्य जूवसां अङ्ग प्रत्यङ्ग हीनह्य जुइ ।

३. वांलागु रूप मजुसे विरूप जुया जन्म जुइ ।

४. ह्ला बेकोह्य तुति बेकोह्य दुर्बलह्य जुया जन्म जुइ ।

५. तुतियागु पति च्वकाय् कुष्ट रोग जुया ग्वालि च्या जुइ माली ।

६. खंक्व खंक्वसिनं खं खं पत्तिकं तमं स्वइ ।

७. नरम शान्त स्वभाव धयागु दइ मखु ।

८. रूप-लक्षण मदया अलिछिनह्य जुइ ।

९. सभाया दथुइ सुरा मजुसे ग्याफर जुइ ।

१०. बल शक्ति हीनह्य जुइ ।

११. खँ ह्लायेगु बखते प्रष्ट जुईक खँ ह्लाये मफुगुलि आपालं मनुत मुना हिला हेस्याना च्वनी ।

१२. पाकः छाँत खँ ह्लाइ ।

१३. दाजु किजा ईष्टमित्र परिवार मदया याकःचा दुःखसिया च्वने माली ।

१४. थःत फाईदा जुइगु ज्या माःवनेगु समय अलसि उत्पन्न जुइ ।
१५. दुःखसिया धनधान्य अन्न भचा भचा मुंका तःगु न परजनपिसं ह्येका वा लाका नया बी ।
- १६ परयागु खुगू प्रकारया प्रयोगद्वारा मरण जुइ माली ।
१७. थ अतिकं प्रेम जुया च्वंपि कलाः व काय् म्हाय्पिनाप वाया च्वने माली ।
१८. मांया गर्भेतुं च्वना मरण जुइ माली ।
१९. जन्म जुया गुदँ भिदँया दुने मरण जुइमाली ।

पर धन खुया कयागुया विपाक

१. मरणं लिपा नर्क, प्रेत, तिर्यक व असुर अपाय दुर्गति प्यंगू मध्ये छगुली लाना दीर्घकाल तकं तच्चोगु दुःख कष्ट भोग याये माली ।
२. मनुष्य जुया जन्म जूसां दरिद्र दुःखी जुया च्वने माली ।
३. अतिकं दुःख कष्ट सिया निगः प्यंगः कमाय याना तःगु धन नं स्थीर जुइ मखु ।
४. ध्यवा निगः प्यंगः नं अतिकं दुःख कष्ट सिया तिनि प्राप्त जुइ ।
५. जुजु, मि, लः, खुं व शत्रुपिनिगु भय जुइका च्वने माली ।
६. ससारे जात मध्ये नीच जुया च्वंगु कुले जन्म जुया दुःख सिया च्वने माली ।
७. नयेगु त्वनेगु मदयेका पवग्गीं जुया पवना नये माली ।

व्यभिचार यानागुया विपाक

१. पर-स्त्री वा परपुरुष गमन याःह्य मरणं लिपा नर्कं, प्रेत तिर्यक व असुर दुर्गति प्यंगू मध्ये छगूली लाना दीर्घकाल तकं तच्चोगु दुःख कष्ट भोग याये माली ।
२. आपालं प्राणीपिनि शत्रु जुइका चवने माली ।
३. आपालं मनुष्यपिनि अप्रेमी जुइका चवने माली ।
४. नयेगु, त्वनेगु, पुनेगु परजनपिसं मवीका चवने माली ।
५. सुखपूर्वक चने दइ मखु ।
६. सुखपूर्वक दने दइ मखु ।
७. नपुंसक जुया जन्म जुइ माली, इत्यादि ।

मखुगु खँ ह्लानागुया विपाक

१. मखुगु खँ ह्लाःह्य मरण जुया नर्कं, प्रेत, तिर्यक व असुर अपाय दुर्गति प्यंगु मध्ये छगूली लाना तच्चोगु दुःख कष्ट भोग यायेमाली ।
२. नर्कं मुवत जुया मनुष्यलोके जन्म काःवइगु समये नीचगु कुले जन्म जुया विरूप जुइका चवने माली ।
३. पाकःह्य वक फुटे मजुह्य जुया जन्म जुइ ।
४. वा द्वाहाँ व छ्वाहाँ वो जुइका खँ प्रष्ट थुइका खँ ह्लाये मफयेका चवने माली ।
५. अतिकं ल्हंगु शरीर वा अतिकं गंसिगु शरीर वा अतिकं भदाह्य व अतिकं पुर्केह्य वा चीधी जुया जन्म जुइ ।

६. अतिकं दुर्गन्धगु शरीर जुइ ।

७. थःह्यं ह्लानागु खँ परजनपिसं न्यने मयेका, च्वनेमालीं इत्यादि ।

सुरापान यानागुया विपाक

१) मरणं लिपा नर्कं, प्रेत, तिर्यक व असुर अपाय दुर्गति प्यंगु मध्ये छगुली लाना तच्चोगु दुःख कष्ट भोग याये मालीं ।

२. नर्कं मुक्त जुया मनुष्यलोके जन्म जुवइगु समये हेतु फलयात छुं ह्यमसिया ज्ञान बुद्धि मदुह्य जुया जन्म जुइ मालीं ।

३) ज्ञान बुद्धि मदुपि मूर्खपिनाप सतसंगत याये मालीं ।

४) सर्वदा स्मृति मदुह्य जुया च्वने मालीं ।

५) सदा नं अलसि जुइका च्वने मालीं ।

६) सदा नं मूर्खं वदमास जुया च्वने मालीं ।

७) जन्म जूथाय् वें जुया च्वने मालीं ।

८) समाधि मदुह्य चित्त स्थीर मदुह्य जुया मनुष्य गति नाश जुइका च्वने मालीं ।

९) अति द्वेषीं अति क्रोधीं जुया जन्म जुइ ।

१०) ह्लाः तुति शरीर मना वया अतिकं इचातुगु शरीर हना च्वने मालीं ।

११) जुजु. मि.लः, खुं व शत्रुपिनिगु भय जुइका च्वनेमालीं ।

१२) बेकोगु मन वा कप्ति ईष्यां चित्त दुह्य जुया जन्म जुइ ।

- १३) मखुगु खँ ह्लाइह्य जुइ ।
 १४) परयात चुगलि याइह्य जुइ ।
 १५) परउपकार हामस्यूह्य जुइ ।
 १६) दान याये मसःह्य, शील पालन याये मसःह्य जया जन्म
 जुइ ।
 १७) पाप यायेगुली लज्जा मचाह्य व पाप खना मग्याह्य
 जुइ ।
 १८) सम्यक् मार्ग मखना मिथ्या दृष्टिह्य जुइ ।
 १९) उपकार जुइगु ज्याय बुद्धि भ्रष्ट जुइका चवने माली ।
 २०) दुष्टगु निचगु कर्म याइह्य जुइ ।

दश अकुशल

शरीरं याइगु	पाणातिपाता = प्राणी हिंसा याइगु ।
पाप स्वंगू	अदिन्नादाना = पर धन खुयाकाइगु ।
	कामेसुमिच्छाचारा = परस्त्री गमन याइगु ।
	मुसावादा = मखुगु खँ ह्लाइगु ।
	पिसुणवाचा = चुगलि याइगु ।
वचनं याइगु	फरूसवाचा = छावक वचन ह्लाइगु ।
पाप यंगू	सम्फप्पलापवाचा = ज्याखेले मजुगु खँ
ह्लाइगु ।
	अभिज्झा = कपिनिगु धने लोभ तइगु
मनं याइगु	व्यापाद = कपिनि स्यंसां ज्यू धका
पाप स्वंगू	मतीं तइगु ।
	मिच्छादिट्ठि = कसं व कर्मफले विश्वास
मयाइगु ।

दश पुण्यक्रिया

- १) दान = श्रदा तथा दान बीगु ।
- २) सील = पञ्चशील, अष्टशील व दशशील पालन यायेगु ।
- ३) भावना = समथ व विपस्सना भावना यायेगु ।
- ४) अपचायन = त्रिरत्न व थजिपिन्त आदर गौरव तयेगु ।
- ५) वेय्यावच्च = त्रिरत्न, माँ वौ, गुरू व थः सिकं थकालि-
पिनिगु कुशल सम्बन्धी ज्या याना बीगु ।
- ६) पत्तिदान = थःत प्राप्त जूगु पुण्य मेपिन्त इना बीगु ।
- ७) पत्तानुमोदन = कर्पिसं पुण्य यागुली सहस्र साधुकार बीगु ।
- ८) धम्मस्सवण = धर्म उपदेश न्यनेगु ।
- ९) धम्मदेशना = धर्म उपदेश कनेगु ।
- १०) दिट्ठिजुकम्म = कर्म व कर्मफलायात विश्वास यायेगु ।

त्रिलक्षण भावना

- १) सब्बे सङ्खारा अनिच्चा'ति ।
= फुक्क संस्कार अनित्य खः ।
- २) सब्बे सङ्खारा दुक्खा'ति ।
= फुक्क संस्कार दुःखमय खः ।
- ३) सब्बे धम्मा अनत्ता'ति ।
= फुक्क (स्वभाव) धर्म अनात्मा खः ।

परित्राण सूत्रपाठ

महत्त्व—परित्राणया अर्थ रक्षा खः । परित्राण पाठ यायेवं शःगु नं मेपिनिगु नं कल्याण जुईगु आपालं सम्भव दु । भूत, प्रेत पाखे वँगु उपद्रवभय, अन्तराय शान्त जू, रोग व्याधि कोलाना वं, हानं देव-देवतापिसं रक्षा नं याः । उकि दुःख बले जूसां, सुख बले जूसां परित्राण पाठ यायेगु व याकेगु उत्तम ज । थये पाठ याये बले शुद्धगु लः, स्वां, धुं व स्वतु ल्हाना तःगु सुत्रका दःसा गाः । श्रद्धा तथा व्वनेगु व न्यनेगु यायेमा । प्रत्यक्ष फल प्राप्तजुई । थन अतिकं महत्त्व-पूर्णागु सूत्रत अर्थ सहित तथा वियागु दु ।

आवाहन सुतं

(देवतापिन्त आराधना यायेगु ।)

समन्ता चक्क--वालेसु, अत्रा गच्छन्तु देवता ।
सद्धम्मं मुनि-राजस्स, सुणन्तु सग्ग-मोक्ख-दं ॥
धम्म - सबण - कालो अयं भद्दन्ता ।
नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स ॥

(३२)

ये सन्ता सन्त-चित्ता, ति-सरण-सरणा
 एत्थ लोकन्तरे वा, भुम्मा भुम्माच देवा,
 गुग-गण-गहणा, ब्यावटा सब्ब - कालं ।
 एते आयन्तु देवा, वर-कनक-मये,
 मेरू-राजे वसन्तो, सन्तो सन्तोस हेतुं,
 मुनि - वर - वचनं, सोतु मग्गं समग्गा ॥
 सब्बेसु चक्क-वालेसु, यक्खा देवा च ब्रम्हणो,
 यं अम्हेहि कतं पुञ्जं, सब्ब-सम्पत्ति-साधकं ।
 सब्बे तं अनुमोदित्वा, समग्गा सासने रता,
 पमाद-रहिता होन्तु, आरक्खासु विसेसतो ॥
 सासनस्स च लोकस्स, वुड्ढी भवतु सब्बदा ।
 सासनम्पि च लोकञ्च, देवा रक्खन्तु सब्बदा ॥
 सद्धि होन्तु सुखी सब्बे, परिवारेहि अत्तनो ।
 अनीघा सुमना होन्तु, सह सब्बेहि जातिभि ॥

राजतो वा, चोरतो वा, मनुस्सतो वा, अ-मनुस्सतो वा
 अग्गितो वा, उदकतो वा, पिसाचतो वा, खाणुकतो वा,
 कण्टकतो वा, नक्खत्ततो वा, जनपदरोगतो वा,
 अ-सद्धम्मतो वा, अ-सन्दिट्ठितो वा, अ-सप्पुरिसतो वा,

चण्ड--हृत्थि--अस्स--मिग-गोण-कुक्कुर-अहि--विच्छिका-
मणि-सप्प-दीपि-अच्छ - तरञ्छ-सूकर - महिस-यक्ख-
रक्खसा दीहि नाना-भयतो वा, नाना-रोगतो वा,
नाना-उपद्दवतो वा, आरक्खं गहन्तु ।

आवाहन सुत्तं निद्वितं

आवाहन सूत्रया अर्थ-- भो सम्पूर्ण चक्रवालवासी देवगण,
छलपोलपि मुनिराज भगवान् बुद्धयागु स्वर्ग व मोक्ष वीगु सद्धर्म
न्यनेत थन विज्याहुँ । भो देवगण, थव छलपोलपिन्तं धर्म
श्रवण यायेगु उअयुक्त समय खः ।

भगवान् अर्हत सम्यक् सम्बुद्धयात नमरकार !

थुगु वा मेगु लोकान्तरय् भूमी वा आकाशय् वास याना
च्वंपि शान्त प्रकृति व शान्त चित्तपि त्रिशरणागत देवतापि,
न्यावलं लौकिय लोकोत्तर गुण उपकारया आकांक्षी देवतापि
सुवर्णमय श्रेष्ठ सुमेरु पर्वतवासी सम्यक् देवतापि, फुकं
मिलेचले जुया परम सन्तोष व शान्तिप्रदगु श्रेष्ठोत्तम
भगवान् बुद्धया उपदेश न्यनेत विज्याहुँ ।

फुक प्रकारया सम्पत्ति वीगु गुगु पुण्य जिमिसं यानां
उकीयात सम्पूर्ण चक्रवालय् च्वंपि यक्षपिसं, देवतापिसं व
ब्रह्मापिसं अनुमोदन सह सकलं मिले जुया शासन-रतपि
जुइमा अले हानं विशेषतः रक्षाया ज्याय् प्रमाद रहित
जुइमा ।

शासन व लोकया सदां उन्नति अभिवृद्धि जुइमा हानं

शासन व लोकेयात सदां देवतापिसं रक्षा यायेमा । सकल
सत्व प्राणीपि थः परिवार थः थिति सह सुखी, निदुःखी व
प्रसन्न चित्तपि जुइमा ।

जुजु, खुँ, मनुष्य, अमनुष्य, मि, लः, पिशाच, सिमाख्वँ
(वा खुसी थुना तःगु पं कित्या), नक्षत्र, जनपदीय सरुवा
रोग, असत्धर्म, असत् दृष्टि, असत्पुरुष, प्रचन्द स्वभावया
किसि, सल, मृग, द्रहँ, खिचा, तहाः, विच्छे, मणिधर सर्प,
चितुवा, भालु, फा, मे, यक्ष व राक्षस आदिया पाखें जुइगु
व वइगु नाना प्रकारया भय, रोग तथा उपद्रवया आरक्षण
कार्य देवतापिसं ग्रहण यायेमा ।

मंगल सुत्तं

(३८ गु मंगलया खँ ।)

यं मंगलं द्वादस हि, चिन्तयिसु स-देवका ।

सोत्थानं नाधिगच्छन्ति, अट्टतिसञ्च मङ्गलं ॥

देसितं देव देवेन, सब्ब पाप विनासनं ।

सब्ब लोक हितत्थाय, मङ्गलं तं भणाम हे ॥

एवं मे सुत्तं-एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति

जेतवने अनाथ पिण्डकस्स आरामे। अथ खो अञ्जतरा

देवता अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णाकेवलकप्पं

जेतवनं ओभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि । उपसंक्र-
 मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्टासि । एक-
 मन्तं ठिता खो सा देवता भगवन्तं गाथाय अज्झभासि-
 बहु देवा मनुस्सा च, मङ्गलानि अचिन्तयुं ।
 आकङ्कमाना सोत्थानं, ब्रुहि मंगलमुत्तमं ॥१॥
 असेवना च बालानं, पण्डितानञ्च सेवना ।
 पूजा च पूजनेययानं, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥२॥
 पतिरूप देस-वासो च, पुब्बे च कतपुञ्जता ।
 अत्तसम्मा-पणिधि च, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥३॥
 बाहुमच्चञ्च सिप्पञ्च, विनयो च, सुसिक्खितो ।
 सुभासिता च या वाचा, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥४॥
 माता पितु उपट्टानं, पुत्त दारस्स संगहो ।
 अनाकुला च कम्मन्ता, एतं मंगलमुत्तमं ॥५॥
 दानं च धम्मचरिया च, ज्ञातकानं च संगहो ।
 अनवज्जानि कम्मनि, एतं मंगलमुत्तमं ॥६॥
 आरती विरती पापा, मज्ज-पाना च संग्रमो ।
 अप्पमादो च धम्मेसु, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥७॥

गारवो च निवातो च, सन्तुष्टि च, कतञ्जुता ।
 कालेन धम्मस्सवणं, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥८॥
 खन्ती च सोवचस्सता, समणानञ्चदस्सनं ।
 कालेन धम्म साकच्छा, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥९॥
 तपो च ब्रह्मचरियञ्च, अरिय-सच्चान दस्सनं ।
 निब्बान सच्छिकिरिया च, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥१०॥
 फुट्टस्स लोक धम्मेहि, तित्तायस्स न कम्पति ।
 असोकं विरजं खेमं, एतं मङ्गलमुत्तमं ॥११॥
 एतादिसानी कत्वान, सब्बत्थ मपराजिता ।
 सब्बत्थ सोत्थि गच्छन्ति, तं तेसं मङ्गलमुत्तमं ॥१२॥

मङ्गल सुत्तं निद्वितं

मङ्गल सुत्रया अर्थः-- देवता व मनूतयेसं भिनिदँ तक
 विचाः याना नं गुगु ३८ गू मंगल-विधानयात सीके मकुत,
 देवातिदेव जुया विज्याकह्य बुद्धं उगू सम्पूर्णा पाप नाश
 जुइगु मंगल विधानया उपदेश याना विज्यात । व हे माङ्ग-
 लिक-विधानयात सकल सत्त्वलोकया हितार्थ स्मरण याये वा
 पठ याये ।

थथे जि न्यनागु दु, छको भगवान् बुद्ध श्रावस्तीया
 अनाथविण्डिक महाजनं दयेकूगु जेतवनारामय् विहार याना

(३७)

विज्याना च्वना अबले सं छम्ह देवता बहर्नासिया प्रहरं लिपा
 चाहसिया प्रहरय् थःगु दिव्य प्रकाशं जेतवन छगुलि जाज्व-
 ल्य जुइक प्रकाशित यायां गन भगवान् बुद्ध दुगु खः, अन
 वना अभिवादनं लिपा छखे समुचित थासय् च्वन । छखे
 लिक्क च्वं च्वंम्ह उम्ह देवतां भगवान् बुद्धयात गाथां धाल-

‘कल्याण आकांक्षा याना आपालं देवता व मनूतयेसं
 मङ्गलया विषयय् विचाः याये धुंकल, तर सीके मफु । उकि
 आः छलपोल मङ्गलया विषयय् आज्ञा जुया विज्याहुं ।’ ॥१॥

भगवान् बुद्धं धया विज्यात -

‘मूर्खतयेगु संगत मयायेगु पण्डितपिनिगु सत् संगत
 यायेगु, पूज्यपिनिगु पूजा यायेगु—थुपि उत्तम मङ्गल खः ॥२॥

अनुकूल थासय् निवास यायेगु, पूर्व जन्मया संचित पुण्य
 दइगु, थःत सम्यक्गु लंपुइ यंकेगु—थुपि उत्तम मङ्गल खः ॥३॥

बहुश्रुत दयेकेगु, शिल्प-विद्या सयेकेगु, विनयय् सुशिक्षित
 जुइगु, शुभाषित जुइगु—थुपि उत्तम मङ्गल खः ॥४॥

माँ-बौया सेवा यायेगु, कलाः, काय, म्हाय्पिनिगु पालन
 पोषण यायेगु, गडवडगु ज्या मयायेगु—थुपि उत्तम मङ्गल
 खः ॥५॥

दान बीगु, धर्माचरण यायेगु, थः ज्ञातृबंधुपिनि ससम्मान

संग्रह यायेगु, निर्दोषगु ज्या यायेगु थुपि उत्तम मङ्गल खः ॥६॥

काय् वाक व चित्तयात पापपाखें तापाकं निसें सतक
याना उकिं लिचिकेगु, मध्यपान मयायेगु, धर्म-कार्य्य अप्रमादि
जुइगु- थुपि उत्तम मङ्गल खः ॥७॥

गौरव तयेगु, विनम्र जुइगु, संतुष्ट जुइगु, कृतज्ञ जुइगु,
इले-विले धर्म खँ न्यनेगु-थुपि उत्तम मङ्गल खः ॥८॥

क्षान्तिशील जुइगु आज्ञाकारी जुइगु श्रमणपिनिगु दर्शन
यायेगु, इले-विले धार्मिक छलफल यायेग- थुपि उत्तम
मङ्गल खः ॥९॥

तपस्या यायेगु अथवा भिगु शुभकर्मया निति कष्ट सह
यायेगु, ब्रह्माचर्य पालन यायेगु, प्यंगू आर्यसत्य धर्मयात खंकेग
थुइकेगु, निवणियात साक्षात्कार यायेगु-थुपि उत्तम मङ्गल
खः ॥१०॥

लाभ-अलाभ, यश-अयश निन्दा-प्रशंसा, सुख-दुःखया
च्यागू लोक-धर्म परिचित जुया चित्त विचलित मयायेगु,
निःशंकी जुइगु, राग, द्वेष व मोह रूपी धुलं मगप्रेकेगु वा
रहित जुइगु निर्भयी जुइगु- थुपि उत्तम मङ्गल खः ॥११॥

थुजागु स्वीच्यागू प्रकारया मङ्गल कर्म यायेव सर्वत्र
अपराजित जुया सर्वत्र कल्याण प्राप्त जुइ । थुपि हे देवता
व मनुतये निति उत्तम मङ्गल खः ॥१२॥

मेत्ता सुत्तां

(प्राणी मात्रयात मैत्री भाव तय्गु खँ ।)

यस्सा नुभावतो यक्खा, नेवदस्सेन्ति भिसनं ।

यम्हि चवानुयुज्जन्तो, रत्तिन्दिव, म-तन्दितो ॥

सुखं सुपति सुत्तोच, पापं किञ्चि न पस्सति ।

एव मादि-गुणूपेतं, परित्तां तं भणाम हे ॥

करणीय मत्थ-कुसलेन

यन्तं सन्तं पदं अभिसमेच्च ।

सक्को उज्जु च सुहुज्जु च,

सुवच्चो चस्स मुदु अनतिमानि ॥१॥

सन्तुस्सको च सुभरो च,

अप्पकिच्चो च सल्लहुक वुत्ति ।

सन्तिन्द्रियो च निपको च,

अप्पगम्भो कुलेसुअननुगिद्धो ॥२॥

न च खुद्दं समाचरे किञ्चि,

येन विज्जु परे उपवदेय्युं ।

सुखिनो वा खेमिनो होन्तु,

सब्बे सत्ता भवन्तु सुखितत्ता ॥३॥

(४०)

ये केचि पाणभूतत्थि तसा वा,
 थावरा वा अनवसेसा ।
 दीघा वा येव महन्ता,
 मज्झिमा रस्सक अनुकथूला ॥४॥
 दिट्ठा वा ये व अदिट्ठा,
 ये च दूरे वसन्ति अविदूरे ।
 भूता वा सम्भवेसी वा,
 सब्बे सत्ता भवन्तु सुखितत्ता ॥५॥
 न परो परं निकुब्बेथ,
 नातिमज्जेथ कत्थच्चि नं किञ्चि ।
 व्यारोसना पटिघसज्जा,
 नाज्जमज्जस्स दुक्खमिच्छेय्य ॥६॥
 माता यथा नियं पुत्तं,
 आयुसा एक पुत्तमनुरवखे ।
 एवम्पि सब्ब भूतेसु,
 मानसं भावये अपरिमाणं ॥७॥
 मेतञ्च सब्ब लोकस्मि,
 मानसं भावये अपरिमाणं ।

उद्धं अथो च तिरियञ्च,
 असम्बाधं अवेरं असपत्तं ॥८॥
 तिष्ठं चरं निसिन्नो वा,
 सयानो वा यावतस्स विगतमिद्धो ।
 एतं सति अधिष्ठेय्य,
 ब्रम्हमेतं बिहार-इधमाहु ॥९॥
 दिष्ठिञ्च अनुपगम्म,
 सोलवा वस्सनेन सम्पन्नो ।
 कामेसु विनेय्य गेधं,
 नहि जातु गब्भसेय्यं पुनरेतीति ॥१०॥

मेत्त सुत्तं निष्ठितं

मैत्री सूत्रया अर्थः- गुगु मैत्री सूत्रानुभावं यक्षादि
 भूमिस्थ देवतापिसं ग्याना पुसे च्वंगु रूप क्यने फइ मखु,
 गुकिया संस्मरणं निरालसी जुया चानं हिनं यायेवं आनन्दं
 न्ह्यःवइ, ग्यानापुक ह्यगसे खनी मखु उगु मैत्री सूत्रया हे
 सज्जनपिं, भीसं स्मरण याये वा पाठ याये ।

शान्तिपद प्राप्त याये यःह्य कल्याण साधनय् निपुणह्य,
 मनू सामर्थ्यं दुह्य, कायिक ज्या तःप्यंह्य, स्वच्छ सरल चित्तं
 दुह्य ज्ञानी जनपिनि न्ह्योने सुवच स्वभाव दुह्य, कोमल

(४२)

स्वभावह्य तथा अभिमान मदुह्य मनु जुइमा ॥१॥

शान्तिपद इच्छुकह्य मनु सन्तोषी जुइमाः, लही अःपुह्य जुइमाः, अल्पकृत्यह्य जुइमाः, साधारण सरल जीवन हनीह्य जुइमाः । वयागु इन्द्रियत शान्त जुइमाः, व चतुर जुइमाः, व अप्रगल्भ (अनाभिमानी) जुइमाः, हानं कुल्य अनाशक्तह्य जुइमाः ॥२॥

अजागु छुं गुगुं चीधंगु ज्या नं याये मत्य, गुगु यायेगुलि मेपिं विज्ञजनपिसं वयात गिजे याइ । वं कामना याइ, फुक्क प्राणीपिं सुखी जुइमा, सकसियां कल्याण जुइमा सकले बांलाका चवनेमा ॥३॥

व्रशित वा त्राशहीनपित जंगम वा स्थावर (ताहःपिं वा तःधीपिं), मध्यमपिं वा चीधीपिं, शूक्ष्म व स्थूलपिं, खने दुपिं वा खने मदुपिं, सःतिक च्वपिं वा तापाक च्वंपिं, उत्पन्न वा उत्पन्न जुइपिं गुली तक प्राणीपिं दु इपिं फुकं सुखी जुइमा ॥४-५॥

छह्यसें मेह्यसिगु वंचना याय मत्य, गवले सुयागुं अपमान याये मत्य, वैमनष्यं वा विरोधं छह्यसें मेह्यसिगु दुःखया इच्छा याये मत्य ॥६॥

मामं गथे थः प्राणया वास्ता मयासें थः यायःकाय्या रक्षा याइगु खः वथे हे प्राणी मात्रया प्रति असीम प्रेम भाव वढे या ॥७॥

(४३)

विना वैर भावया शत्रुताया वाधां च्वय् ववय् उखे
थुखेंया विना भेदं फुक्क संसार प्रति असीम प्रेम वढे या ॥८॥

दना च्वनेवले, वनेवले, फेतुइबले व घनेवले गवले तक
न्ह्यलं चाइ च्वनी अवले तक थुकथं स्मृति तथा च्वनेमाः ।
थुकीयात हे ब्रह्म विहार धका धाइ ॥९॥

थुजाहा मनु गुगुं मिथ्यादृष्टी मलासे शीलवान जुया
विशुद्ध दर्शनं युक्त जुया काम तृष्णाया नाश याना पुनर्जन्मं
मुक्त जुइ ।

शुभकामना गाथा

सब्बीतियो विवज्जन्तु, सब्ब रोगो विनस्सतु ।

मा ते भवत्वन्तरायो, सुखी दीघायुको भव ॥१॥

भवतु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता ।

सब्ब बुद्धानुभावेन सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥२॥

भवन्तु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता ।

सब्ब धम्मानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥३॥

भवतु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता ।

सब्ब संघानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥४॥

नक्खत एक भूतानं, पापग्गह निवारनं ।

परित्तसानु भावेन, हनन्तु तेसं उपद्धवे ॥५॥

देवो भवसतु कालेन, सस्ससम्पत्ति हेतु च ।
 फितो भवतु, लोको च, राजा भवन्तु धम्मिको ॥६॥
 आकासट्टा च भूमट्टा देवा नागा महिद्धिका ।
 पुञ्जं तं अनुमोदित्वा चिरं रक्खन्तु सासनं ॥७॥
 आकासट्टा च भूमट्टा, देवा नागा महिद्धिका ।
 पुञ्जं तं अनुमोदित्वा, चिरं रक्खन्तु देसनं ॥८॥
 आकासट्टा च भूमट्टा, देवा नागा महिद्धिका ।
 पुञ्जं तं अनुमोदित्वा, चिरं रक्खन्तुत्वं (मं) सदाति ॥९॥

परित्त-सुत्तं निद्धितं

शुभ कामना गाथाया अर्थः- व्याक्क आपद तापाना
 वनेमाः, व्याक्क रोग नष्ट जुइमाः, छन्त विध्न मजुइमाः, छ
 सुखी व दीर्घायु जुइमाः ॥१॥

सर्व प्रकारं छंगु मंगल जुइमाः, व्याक्क देवतापिसं छन्त
 रक्षा यायेमाः, सकल बुद्धपिनि, धर्मया व संघया आनुभावं सदा
 छन्त सुख व कल्याण जुइमाः ॥२, ३, ४॥

नक्षत्र, यक्ष व भूतपिनिगु दक्क पापग्रह निवारण जुइगु
 परित्राणया आनुभावं याना इमिगु पाखेया छंगु दक्क उपद्रव
 नाश जुया फुना वनेमा ॥५॥

(४५)

इलय् विलय् वा वयेमाः, सर्वं प्रकारया सम्पत्ति लाभ
जुइमाः, लोकय् समृद्धि जुइमाः, जुजु धार्मिक जुइमाः ॥६॥

आकाशय् स्थितपि व भूमि स्थितपि व नागपि नं आपालं
ऋद्धि सम्पत्ति दुपि जुया च्वन । इमिसं नं थुगु पुण्य अनुमोदन
याना बुद्ध शासन चिरकाल तक रक्षा यायेमा ॥७॥

.. .. देशयात चिरकाल तक रक्षा यायेमा ॥८॥

..... छिपि सकलयात नं चिरकाल तक रक्षा यायेमा ॥९॥

बोज्झंग सुत्तं

(म्हं मफुबले व्वनेगु)

संसारे संसरन्तानं, सब्ब दुक्ख विनासने ।
सत्त धम्मे च बोज्झङ्गे, मार-सेना-पमद्दने ॥
बुज्झित्वा येचिमे सत्ता, ति-भवा मुत्तकुत्तमा ।
अ-जातिम-जरा व्याधिं, अमतं निब्भयं गता ॥
एवमादि गुणूपेतं, अनेक गुण सङ्गहं ।
ओसधञ्च इम मन्तं, १'बोज्झङ्गञ्च २भणाम हे!
बोज्झङ्गो सति-सङ्घातो, धम्मानं-विचयो तथा ।
वीरियं पीति पस्सद्धि, बोज्झङ्गा च तथा परे ॥१॥

१. गतं गतं-महा मन्तं । २. गतं गतं-बोज्झङ्गतं ।

(४६)

समाधुपेक्खा बोझङ्गा, सत्ते ते सब्ब दस्सिना ।
 मुनिना सम्म-दक्खाता, भाविता बहुली-कता ॥२॥
 संवत्तन्ति अभिञ्जाय, निब्बानाय च बोधिया ।
 एतेन सच्च-वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा ॥३॥
 एकस्मि समय नाथो, मोगलानञ्च कस्सपं ।
 गिलाने दुक्खिते दिस्वा, बोज्झङ्गे सत्त देसयी ॥४॥
 ते च तं अभिनन्दित्वा, रोगा मुच्चिसु तद्ध्वणे ।
 एतेन सच्च-वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा ॥५॥
 एकदा धम्म-राजा पि, गेलेञ्जेनाभि-पीलितो ।
 चुन्दत्थेरेन तं येव, भणापेत्वान सादरं ॥६॥
 सम्मोदित्वान आबाधा, तम्हा वुठ्ठासि ठानसो ।
 एतेन सच्च-वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा ॥७॥
 पहीना ते च आबाधा, तिण्णन्नस्मि महेसिनं ।
 मग्गा-हता किलेसा च, पत्तानुपत्ति धम्मतं ।
 एतेन सच्च-वज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा ॥८॥

बोज्झङ्ग सुत्तं निद्धितं

बोधयग सूत्रया अर्थः—संसार-चक्रय् लाना च्वंपि सत्वपिनिगु
 सम्पूर्णं दुःख विनाशकारी, क्लेशादि मार शैत्य दमनकारी

(४७)

न्हेगू अर्हत् मार्गं न्हेगू बोध्यङ्गं धर्मं दु । श्व हे बोध्यङ्गं
 धर्मं यथार्थं सीका हे सत्त्वपिं स्वकोगु भवं मुक्त जुया वन ।
 जन्म, जरा, व्याधि भय रहित, उत्तम मृत्यु रहित निर्वाणाय
 थ्यंक वन । थुजागु गुण संयुक्तगु आपालं गुणया पुत्रः जुया
 च्वंगु वथे हे तःधंगु वासः व मन्त्र नं जुया च्वंगु श्व बोध्यङ्गं
 सूत्रया हे सज्जनपिं, भीसं स्मरण याये वा पाठ याये ।

स्मृति सम्बोध्यङ्गं, धर्म-विचय सम्बोध्यङ्गं, वीर्य-
 सम्बोध्यङ्गं, प्रीति सम्बोध्यङ्गं, प्रसव्धी सम्बोध्यङ्गं समाधि
 सम्बोध्यङ्गं व उपेक्षा सम्बोध्यङ्गं थुपिं न्हेगू सम्बोध्यङ्गयात
 सर्वदर्शी मुनिं बांलाक देशना याना विज्यात, भावना याना
 विज्यात, बारबार भावना याना विज्यात । साक्षात्कार
 याये वहंगु धर्मया व अर्हत् ज्ञानया अभिज्ञार्थं, फुक्क क्लेश
 उपशमार्थं, थये बारबार भाविता याना विज्यागु खः । श्व
 सत्यया प्रभावं छन्त कल्याण जुइमा ॥१-२-३॥

छको मौद्गल्यानयात, छको काश्यपयात रोगं दुःखित
 जुया च्वंगु खना लोकनाथ बुद्धं श्व देशना याना विज्यात ॥४॥

उपिं स्थविरपिसं उगु देशनायात प्रसन्न चित्तं अभिनन्दन
 याये मात्रं उगु हे क्षणाय वसपौलपिं रोगं मुक्त जुल । थुगु
 सत्यया प्रभावं छन्त कल्याण जुइमा ॥५॥

छको धर्म - राज बुद्ध नं रोगं तःसकं पीडित जुया
 चुन्दस्थविरं उगु बोध्यङ्गं सूत्र हे आदरपूर्वकं पाठ याना
 बिल ॥६॥

अबले बुद्ध प्रसन्न जुया उगु रोगाशनं दना विज्यात ।
थ्व सत्यया प्रभावं छन्त कल्याण जुइमा ॥७॥

वसपोल महाकाश्यप, मोद्गल्यायन व बुद्धपिनं मार्ग
ज्ञानं वांछ्वये धुकूगु क्लेशथे हानं उत्पन्न मजुइगु कथं रोग
वांछ्वया निरोगी जुयाविज्यात । थ्व सत्यया प्रभावं छन्त
कल्याण जुइमा ॥८॥

पुब्बन्ह सुत्तां

(दुःख, कस्त, भय फुकेत व्वनेगु)

यं दुन्नमित्तां अव-मङ्गलञ्च,
यो चामनापो सकुणस्स सहो ।
पापग्गहो दुस्सुपिनं अ-कन्तं,
बुद्धानुभावेन विनासमेन्तु ॥१॥

यं दुन्नमित्तां अव-मङ्गलञ्च,
यो चामनापो सकुणस्स सहो ।
पापग्गहो दुस्सुपिनं अ-कन्तं,
धम्ममानुभावेन विनासमेन्तु ॥२॥

यं दुन्नमित्तां अव-मङ्गलञ्च,
यो चामनापो सकुणस्स सहो ।
पापग्गहो दुस्सुपिनं अ-कन्तं,

(४९)

संघानुभावेन विनासमेन्तु ॥३॥
 दुःखत्पत्ता च निदुःखा,
 भयत्पत्ता च निबभया ।
 सोकत्पत्ता च निस्सोका,
 होन्तु सब्बेपि पाणिनो ॥४॥

एत्तावत्ता च अग्हे हि, सम्भतं पुञ्ज-सम्पदं ।
 सब्बे देवा-नुमोदन्तु, सब्ब सम्पति सिद्धिया ॥५॥
 दानं ददन्तु सद्दाय् सीलं रक्खन्तु सब्बदा ।
 भावना-मिरता होन्तु, गच्छन्तु देवता गता ॥६॥
 सब्बे बुद्धा बलत्पत्ता, पच्चेकानञ्च यं बलं ।
 अरहुन्तानञ्च तेजेन, रक्खं बन्धामि सब्बसो ॥७॥

यं किञ्चिच्च वित्तं इध वा हरं वा,
 सग्गेसु वा यं रतनं पणीतं ।
 न नो समं अत्थि तथागतेन,
 इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं ।
 एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥८॥
 यं किञ्चिच्च वित्तं इध वा हरं वा,

सग्गेषु वा यं रतनं पणीतं ।
न नो समं अत्थि तथागतेन,
इदम्पि धम्मे रतनं पणीतं ।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥६॥

यं किञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा,
सग्गेषु वा यं रतनं पणीतं ।
न नो समं अत्थि तथागतेन,
इदम्पि संघे रतनं पणीतं ।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥१०॥

भवतु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता ।
सब्ब बुद्धानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥११॥

भवतु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता ।
सब्ब धम्मानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥१२॥

भवतु सब्ब मङ्गलं, रक्खन्तु सब्ब देवता ।
सब्ब संघानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥१३॥

महा-कारुणिको नाथो, हिताय सब्ब पाणिनं ।
पूरेत्वा पारमी सब्बा, पत्तो सम्बोधि-नुत्तमं ।

एतेन सच्च-वज्जैन, सोत्थि ते होतु सब्बदा ॥१४॥
 जयन्तो बोधिया मूले, सकयानं नन्दि-वड्ढनो ।
 एवमेव जयो होतु, जयम्सु जय-मङ्गले ॥१५॥
 अ-पराजित-पत्तञ्जे, सीसे पुथु विपुक्खले ।
 अभिसेके सब्ब बुद्धानं, अग्गप्पत्तो पमोदति ॥१६॥
 सु-नक्खत्तं सु-मङ्गलं, सुप्पभातं सुहुट्ठितं ।
 सु-खणो सुमुहुत्तो च, सु-यिट्ठं ब्रम्हचारिसु ॥१७॥
 पदक्खिणं काय-कम्मं, वाचा-कम्मं पदक्खिणं ।
 पदक्खिणं मनो-कम्मं, पणोधि ते पदक्खिणे ॥१८॥
 पदक्खिणानि कत्वान, लभन्तत्थे पदक्खिणे ।
 ते अत्थ लद्धा सुखिता, विरुहा बुद्ध-सासने ।
 अ-रोगा सुखिता होन्तु, सह सब्बेहि जातिभि ॥१९॥

पुब्बल्ल सुत्तं निट्ठितं

पूर्वान्ह सूत्रथा अर्थः- गुगु दुर्निमित्तं अमङ्गलं, मनया मयःगु शकुन-कुशब्द, पापग्रह, अप्रिय दुस्वप्न जूगु वा जुइगु खः उप्पि फुक्कं बुद्धया आनुभावं विनाश जुइमा ॥१॥

गुगु दुर्निमित्तं, अमङ्गलं, मनया मयःगु शकुन-कुशब्द, पापग्रह, अप्रिय दुस्वप्न जूगु वा जुइगु खः उप्पि फुक्कं धर्मया आनुभावं विनाश जुइमा ॥२॥

(५२)

गुगु दुर्निमित्त, अमङ्गल, मनया मयःगु शकुन-कुशब्द,
पापग्रह, अप्रिय दुस्वप्न जूगु वा जुइगु खः उर्पि फुक्कं संघया
आनुभावं विनाश जुइमा ॥३॥

दुःख, भय व शोक जुया च्वं पि सकल प्राणीपिन्त नं
निदुःख, निर्भय व निशोक जुइमा ॥४॥

जिमिसं गुलि पुण्य साधन याना व फुक्क देवतापिसं
अनुमोदन यायेमा हानं सर्व-सम्पत्ति सिद्ध जुइमा ॥५॥

श्रद्धापूर्वक दान बीमा, न्ह्याबलें शीलया आरक्षा यायेमा,
कर्मस्थान भावनाय् प्रसन्न जुइमा हानं धर्म श्रवणार्थ वः पि
देवतापिं लिहां वंसां जिल ॥६॥

भिगू प्रज्ञा-बल व भिगू शारीरिक बल दुर्पि सकल
बुद्धपिनिगु, प्रत्येक बुद्धपिनिगु व अरहन्तपिनिगु ज्ञानबलया
तेजं सकल दिशाय् जि आरक्षण-तारण तया ॥७॥

थ्व लोक्य वा मेगु नाग गरुडादि लोक्य गुलि तक
सम्पत्ति दु हानं स्वर्ग्य गुगु अनर्घ रत्न दु, इर्पि मध्ये गुगुं
हे बुद्ध समान श्रेष्ठ मजू ! बुद्धया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः ।
थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा ॥८॥

थ्व लोक्य वा मेगु नाग गरुडादि लोक्य गुलि तक
सम्पत्ति दु, हानं स्वर्ग्य गुगु अनर्घ रत्न दु, इर्पि मध्ये गुगुं हे
धर्म समान श्रेष्ठ मजू । धर्मया थ्व नं उत्तम रत्नत्व खः ।
थ्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा ॥९॥

श्व लोक्य वा मेगु नाग गरुडादि लोक्य गुलि तक
सम्पत्ति दु, हानं स्वर्ग्य गुगु अनर्घ रत्न दु, इपि मध्ये गुगुं
हे संघ समान श्रेष्ठ मजू । संघया श्व नं उत्तम रत्नत्व खः ।
श्व सत्यया प्रभावं कल्याण जुइमा ॥१०॥

सकल बुद्धपिनि आनुभावं सकल प्रकारया मङ्गल जुइमा
सकल देवतापिसं आरक्षा यायेमा, सदां छं सुख व कल्याण
जुइमा ॥११॥

सकल धर्मया आनुभावं सकल प्रकारया मङ्गल जुइमा,
सकल देवतासिसं आरक्षा यायेमा, सदां छं सुख व कल्याण
जुइमा ॥१२॥

सकल संघया आनुभावं सकल प्रकारया मङ्गल जुइमा,
सकल देवतापिसं आरक्षा यायेमा, सदां छं सुख व कल्याण
जुइमा ॥१३॥

महाकारुणिक लोकनाथ बुद्ध सकल प्राणीपिनि हितार्थय
फुक्क पारमिता पुरे याना उत्तम सम्यक सम्बोधि ज्ञान्य थ्यं
विज्यात । श्व सत्यया प्रभावं छं सदां कल्याण जुइमा ॥१४॥

शाक्यवंशयात सुख सम्पन्न समृद्धि याना विज्याह्य
तथागतं बोधिवृक्ष क्वय् मार त्याका विज्यात । अथे हे
जिमिसं नं त्याके फ्यमा । श्व शत्रु विजयकारक मङ्गलं सदां
जय मङ्गल जुइमा ॥१५॥

बुद्धपिनि क्लेश परिशुद्धताया अभिशोकभूमि विपुल शोभा
युक्त पृथ्वी शिरोमणि अपराजित बोधि पल्लंक्य उत्तम

बुद्धत्व प्राप्तं जूहा तथागत गुलि प्रसन्न जुया विज्यात ॥१६॥

वथे हे सुनक्षत्र, सुमङ्गल, सुप्रभात, सुक्षण सुमूर्हत
(उत्तम आचरणपि पुद्गलपित बांलाक पूजा) सुखानन्द प्राप्त
जुइमा ॥१७॥

कायकर्म कुशल जुइमा, वचि कर्म कुशल जुइमा, मनोकर्म
कुशल जुइमा, कुशल कमय् प्रणिधी (स्थित) जुइ कथेमा ॥१९॥

थुकथं कुशल चर्या याःपि देवमनुष्यपित उत्तम फल प्राप्त
जुइ । उत्तम फल प्राप्तपि सुखी व आनन्दित जुइ । बुद्ध-शासनया
वृद्धि सह हानं फुक ज्ञातृबन्धुपि सहित इपि सकल निरांगी
व सुखी जुइमा ॥१९॥

अंगुलिमाल सुत्तं

(मिसापिनि मचा ब्वोतेका ब्वनेगु ।)

परित्तं यं भनन्तस्स, निसिन्नट्टान-धोवनं ।

उदकस्सि विनासेति, सब्बमेव परिस्सयं ॥

सोत्थिना गब्भ-वुट्टानं, यञ्च साधेति तद्धणे ।

थेरस्सं-गुलिमालस्स, लोकनाथेन भासित्तं ॥

कप्पट्टायि महा-तेजं, परित्तं तं भणाम हे !

“यतो-हं भगिनि अरियाय जातिया जातो

नाभिजानामि सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेता ।

तेन सच्चेन सोत्थि ते होतु सोत्थि गब्भस्स” ॥

अंगुलिमाल सुत्तं निट्ठितं

(५५)

अंगुलिमाल सूत्रया अर्थः- थ्व परित्राण पाठ याःह्यसिगु
 आसन - स्थान सिलागु लखं सम्पूर्णा भय नाश जुइ, हानं थ्व
 लः त्वंका बीवं प्रसव वेदनां ग्रस्त जूह्य मिसायात सुविस्तां व
 याकनं प्रसव जुइ । लोकनाथ तथागतं अंगुलिमाल स्थविरयात
 धया बिज्यागु दु, थ्व महानुभाव सम्पन्न अंगुलिमाल परित्राणया
 कीर्ति - आयू कल्प भर तक स्थिर जुया चवनी । उगु परित्रा-
 णया सूत्र हे सज्जनपि, भीसं स्मरण याये वा पाठ याये ।

‘केहें मयूजु, जि गबले निसें उत्तम आर्य - कुलय् (बुद्ध-
 शासनय्) जन्म जुया, अबले निसें सुं प्राणीया जीवितेन्द्रीय हे
 स्यायेगु चेतनां प्रहार याना धयागु हे नं जि मस्यू । थ्व सत्य
 वचनया प्रभावं छंता गर्भ - कल्याण (सुविस्ता) गुइमा, छं
 मार्गस्थित सन्तानया नं कल्याण जुइमा ।

मरणानुस्सति

(शृत्यु ज्वी मानीगु लुमंकेगु)

पवात दीपतुल्याय, सायुसन्तति याक्खयं ।

परूपमाय सम्पस्सं, भावये मरणस्सति ॥१॥

महासम्पत्ति सम्पत्ता, यथा सत्ता मता इध ।

तथा अहं मरिस्सामि, मरणं मम हेस्सति ॥२॥

उप्पत्तिया सहे वेदं, मरणं आगतं सदा ।

(५६)

मरणात्थाय ओकासं, वधको विय एसति ॥३॥
 ईसकं अनिवत्तन्तं, सततं गमनुस्सुकं ॥
 जीवितं उदया अत्थं, सुरियो विय धावति ॥४॥
 बिज्जु बुब्बुल उस्सा व, जलरासि परिक्खयं ।
 घातकोव रिपू तस्स, सब्बत्था पि अवारियो ॥५॥
 सुयसत्थाम पुञ्जिद्धि, दुद्धि वुद्धे जिन द्वयं ।
 घातेसि मरणं खिप्पं, कातुमादिसके कथा ॥६॥
 पच्चयानच्च वेकल्या, बाहिरज्जत्तु पद्दवा ।
 मरामोरं निमेसा पि, मरमानो अनुक्खणन्ति ॥७॥

मरणानुस्मृतिया अर्थः—

फय् वचा च्वनी थाय् च्याना च्वंगु मत सिना वनीथे
 आयु क्षय जुया थ्व शरीर नं क्षय जुया वनी । (उकिं) मेपि
 मरण जूगु खंका थः नं मरण जुइतिनि धका मरणानुस्मृति
 भावना यायेमाः ॥१॥

गथे महानगु सम्पत्ति सम्पन्नपि प्राणीपि सिना वन, अथे
 हे जि नं सिना मवंसे गाःगु मखु, छन्हु मखु छन्हु (जि नं)
 सिना हे वनी तिनि ॥२॥

उत्पत्ति लिसे लिसे हे सदा नं मरण वया च्वंगु दु । गथे

(५७)

प्राणी स्याद्दह्य घातकं प्राणी स्यायेत मौका माला च्वनी, वथे
हे मृत्युं नं जित (जिगु मरणार्थ) लित्तु, लिना वया च्वंगु
दु ॥३॥

पलख हे मद्यसे न्हाबले न्हां वनेगुली उत्साहिह्य सूय
उदय जुइ धुंका हानं अस्त जुया वनीथे थ्व जीवन नं मरण
पाखे व्वां वना च्वन ॥१॥

पल्पसा तोइथे, लखय् थहाँ वइगु, लःप्वःचाथे, सित्तु
घाय्या च्वकाय् च्वंगु लः फुतिथे, लखे सालागु ध्वः थें तुरन्त
हे मदया वनीगु थ्व शरीर । हानं थ्व मृत्युयात घातक याइह्य
शत्रुयातथे सुनानं पने मफु ॥५॥

गुपि अपाय्धंगु यशस्वी, बलवान, पुण्यवान ऋद्धिमान,
बुद्धिमान जुया बिज्याकपि बुद्ध, प्रत्येक बुद्धिमत समेतं मृत्युं
क्षय यात (घात यात) धाःसा जिये जाःह्यसिगु बारे खँ हे
छु दइ ? ॥६॥

जीवन आरक्षा यायेत माःगु आहारादि प्रत्याय स्मेतं
विकल (विरूप) जुया वनीगु, पिनेया शस्त्रादि अले आध्या-
त्मिक रोग आदि उपद्रवं नाश जुया वनीगु, मिखा फुति याये
मलाकं हे क्षण रूपादि इन्द्रिय मरण जुया वना च्वंगु थ्व
शरीर धका मरणानुस्मृति भावना वृद्धि यायेमाः ॥७॥

(५८)

अट्ठ संवेगवत्थु

भावेत्वा चतुरा रक्खा, आवज्जेय्य अनन्तरं ।
महासंवेग वत्थूनि, अट्ठ अट्ठित वीरियो ॥१॥
जाति जरा व्याधि चुति अपाया-

अतीत अप्पत्तक वट्ट दुक्खं,
इदानि आहारगवेट्ठि दुक्खं-

संगेव वत्थूनि इमानि अट्ठ ॥२॥
पातो च सायम पि चेव इमं विधिञ्जु ।
आसेवते सततमत्त हिताभिलासि ॥३॥
पप्पोति सो ति विपुलं हतपारि पत्थो
सेट्ठं मुखं मुनिविसिठ्ठमतं सुखेन चाति ॥४॥

च्यागू महासंवेग वस्तुया अर्थः-

उद्योगीह्य भिक्षुं प्यंगू आरक्षाया भावना याना वयांलिपा
च्यागू महासंवेगया खं मनन् यायेमाः ॥१॥

जन्म, जरा, व्याधि, मृत्यु, अपाया, भूतकाल व भविष्यया
वर्त (संसार चक्र) दुःख, वर्तमानया आहार माः वनेगुया दुःख
थुपि च्यागू संवेगया खं खः ॥२॥

गुह्य बुद्धिमान व्यक्तित्व न्यावले थः गु हितया इच्छा याना

सुख्य् वहनी थुगु भावना याइ, वं ब्याक्क विधनयात नष्ट
 याना भगवान बुद्ध कता विज्यागु श्रेष्ठगु व महानगु
 सुखशान्ति प्राप्त याना काइ ॥३॥

मृतकया सम्मुख्य् बवनेगु

अनिच्चा वत सङ्घारा, उत्पाद वय धम्मिनो ।
 उप्पज्जित्वा निरुज्झन्ति, तेसं ऊपसमो सुखो ॥
 सब्बे सत्ता मरन्ति च, मरिसु च मरिस्सरे ।
 तथेवा हं मरिस्सामि, नत्थि मे यत्थ संसयो ॥

अर्थः— “संस्कार जुक्क अनित्य खः, उत्पन्न जुक्क नास
 जुइगु धर्म खः, उत्पन्न जुया विनाश जुया वनि, ध्वयात शान्त
 यायेगु हे सुखकर खः ।

सकल प्राणीपि सीमापि खः, सीना वपि नं दु, सी मानि
 पि नं दनि अथे हे जि नं सीमानि, थुग विषय जित छुं हे शंका
 दुगु मखु ।

एतेन सच्च वज्जेन सोत्थि ते (मे) होतु सब्बदा !
 एतेन सच्च वज्जेन सब्ब रोगो विनस्सतु !
 एतेन सच्च वज्जेन होतु ते जयमङ्गलं !

अर्थः—

- थ्व सत्य वचनया प्रभावं छन्त (जित) न्ह्याबलें स्वस्ति जुइमा!
- थ्व सत्य वचनया प्रभावं फुक्क रोग मदया वनेमा !
- थ्व सत्य वचनया प्रभावं छन्त (जित) जय मङ्गल जुइमा !

राजकुमार सिद्धार्थ बुद्ध जुल

ई.पू. ६२४ अर्थात् थंनि २६१४ दँ न्ह्यः वैशाख पुन्हीं खुन्हु भीगु नेपाः देशया लुम्बिनी बनय् शाक्य कुलया जुजु शुद्धोदन या लानी मय्जु महामाया देवीया कोखँ राजकुमार सिद्धार्थ जन्म जुल । ५७ दँया बैस घल्के जुया वनाच्चवंह्य जुजुयात तः धंगु भरोसाया रूप्य सिद्धार्थ शुक्ल तिमिला थें कपिलवस्तुया लाय्कुलीं तः धिक जुजुं वल । ह्यो उमेरय् हे सब्बमित्र व विश्वा-मित्र राजगुरु पिनिपाखें भाषा-विज्ञान, शान्ति, सुरक्षा व युद्ध सम्बन्धी मदेकं मगाःगु शिक्षा प्राप्त याना वस्पोलं थःगु परिपक्वता व दक्षता क्यनाः बिज्यात । हानं भिन्वुदँया ल्याय्हा इलय् थः ज्वलिज्वह्य रूपवतीं राजकुमारी यशोधरा-नाप सिद्धार्थया इहिपाः जुल ।

थुकथं राजकुमार सिद्धार्थया बाल्यकाल व दाम्पत्य जीवन राज सुख अनुभव यायाँ नीदँया बैसय् शाक्य गणया संस्था-गारय् छह्य तेजस्वी सदस्यया रूप्य दुतित । शान्ति व मैत्री जाःगु नुगः याह्य सिद्धार्थया क्रान्ति व द्वेषभावं जापि मनूत नाप खँ ज्वःमलात । अथे जूगुलि सिद्धार्थ भोग विलास व राजपरिवारया दथुई नं याकचा थें जुया विचाः सागरय् दुनाः चवनीगु । काय्या थजाःगु भावुक पहचह खना जुजु शुद्धोदनया मनय् आकुल-ब्याकुल जुया चवन । विवाह जूगु भिस्वदँय् भौ मय्जु यशोधरा पूर्ण गर्भवती जुया दया च्दगु खनाः

बाज्या जुइ दैगुलि जुजुया मन लय्ताः । सिद्धार्थ नं बौ
जुइह्य जुल । म्ह्याय् मचया माँ व काय् मचाया बौ जुइ
खनिगु व दैगु थ्व संसारया निमित्त चिकिधंगु हर्षया खँला
मखुनि !

छन्हु सिद्धार्थ कुमार लाय्कुली चाःह्यू वन । छन्हक
सारथि बग्गी न्ह्याकावँ वना च्वन । लय् ज्याथ ह्य, लोगीह्य
व सीह्य मनू खन । सिद्धार्थया नुगः मिखा चाल । थःनं अथेहे
जुइ तिति धैगु सिल । जीवन दुःखान्त धका थुल । थ्व दुःखँ
मुक्त जुया वनेगु प्रवल मनसुवा जुल । उबलय् हे भिक्षाचार
यानाः वयाच्वंह्य शान्त, दान्त व निर्भिक स्वभावह्य छह्य श्रमण
खन । थःनं अथे जुयाः दुःखं मुक्त जुइगु उपाय लुइकेगु
संकल्प यात । थूगु हे इलय् राजकुमार राहुलया जन्म जूगु
खवर न्यनाः सिद्धार्थ गृहबन्धनया स्वतिपाँय्य भक्त स्वत्ताक
तक्यनिगु भय् खनाः उखुन्हु हे चानय् गृहत्याग यात । धन्य
खः सिद्धार्थ, त्याग यानां याय् थाकुगु राज्य सुख व राज
परिवारयात त्याग याना विज्यात । थ्व असार पुह्लीया दि
खः ।

नीगुदँया बैसय् सिद्धार्थ छह्य श्रमण जूल, फगत बोधिज्ञान
प्राप्त याय्गु निमित्त । पंजलय् च्वंह्य भङ्गः मुक्त जूह्य थें,
सिद्धार्थ हाकुसे पि-पि धागु थःगु सं थःमहं त्वाःल्लाना स्वतन्त्र
ताया सासः ल्लात । ह्यासुगु वस्त्रं पुनाः ल्लातय् पात्र ज्वनाः
भिक्षा फवनाः नयाः साँ ज्ञान माला जुइगु हे श्रेष्ठ भाःपिल ।

राजगृह्या जुजु, बिम्बिसारं बागु राज्य बी, आम ज्या तीती
 धाल । तर सिद्धार्थं जित व अस्थिरगु राज्य सुख मयलं, जि
 बोधिज्ञान लाय्त वयाह्य खः धाल । खः भोग बिदासया सुखय्
 दुना च्वंतल्ले परम सुखया अनुभव गनं याय् खनि ? तःधंगु
 सुखया निर्मित्ति चिकिधंगु सुख अवश्य त्वःतेमा ।

श्रमण सिद्धार्थं दुःखं मुक्त ज्वीत नाँ दँपि योगाचार्यंपि
 आलारकालाम व उदकरामपुत्त पिन्थाय् वना क्रमशः सप्तम् व
 अष्टम् ध्यान समापत्ति तक्कं सय्का काल । अथे नं बोधिज्ञान
 मलाः । उकि अननं न्ह्याः वना निराहार जुयाः घोर तपस्या
 याना स्वत । खुदँ तक्कया तपस्याँ सिद्धार्थया ह्य गसि जुया
 स्यः व क्येँ जक जुल । ह्य क्लान्त जुयाः वँय् भारावक तक्क
 जू वन । मृत्युया लिक्क हे थ्यनला धैथेँ जुल । तर घ.त्थेँगु
 ज्ञान प्राप्त मजू । उकि वं थःगु शरीरयात अनावश्यक कष्ट
 बीगु ज्या त्वःता भोजनाहार ग्रहण याना चित्तयात बसय्तय्गु
 स्वत । वैशाख पुह्लिया दि । सुजाता मय्जुँ सुथय् दान
 व्यगु क्षीर भोजन ग्रहण यानाः जीवन चक्रनाप विचाः
 यायाँ बोधिबृक्ष सिमाया क्वय् ध्यानय् च्वना विज्यात । चित्त
 एकाग्रह जुजुँ वन । थःगु ह्यापाया अनन्त जन्मया खँ लुमना
 वल । प्राणीति छु-छु कारणं जन्म-मरण चक्रय् चाःहिला
 च्वंगु धैगु खँ नं थुल । अन्तस तृष्णा हे पुनर्जन्मया मूल हा
 खः धका सिल । तृष्णाँ मुवत जुइगु हे दुःखं मुवत जुइगु खः
 धैगु ज्ञान बोध जुल । तृष्णा सदांया लागि वसपोलया नुगलं
 कुतुंवन । सत्य ज्ञानया उदय जुल । सिद्धार्थं स्वीन्यादँया

बैस्य बोधिज्ञान लानाः बुद्ध जुल । थ्व वंशाख पुत्ती कुन्हु
बुद्धगयाय् जूगु घटना ख ।

राजकुमार सिद्धार्थ श्रवण जुया बुद्ध जुल । सदाँ-
सदाँया निम्ति हे बुद्ध जुल । अले व अबोध जुया दुःख सिया
च्वंयि मनूतय्त बोध यायेगु हे वसपोलया मू ज्या जुल ।
थः फुक्क देव-मनुष्य बन्धनं मुक्त जुया मेपिन्त नं मुक्तिया
लँ क्यना बिज्यात । सिद्धार्थ बुद्ध जुयाः स्वंगू तहया ज्या
याना बिज्यात । उपि खः-

१) बुद्धया विशेष ज्या-बुद्धत्थ चरियं,

२) लोकप्रति याय् माःगु ज्या-लोकत्थ चरियं व

३) थःयिति पिनिप्रति याय् माःगु ज्या-जातत्थ चरियं

अनित्य, दुःख अनात्म व प्यंगू आर्यसत्ययात व्यवहारिक
रूपय् प्रकाश याना क्यनेगु सम्यक्सम्बुद्ध पिन्सं हे जक पूर्ण रूपं
याय् फँगु ज्या खः । भगवान् बुद्धं शारनाथय् ह्लापां पंच-
वर्गीय भिक्षुपिन्त कना बिज्यागु धर्मचक्र प्रवर्तन सुत्रं व अनात्म
लक्षण सूत्रं थ्व खँयात स्पष्ट याः । जन्ययाँ ल्यु वैगु बृद्ध, रोगी
मृत्यु आदि दुःखयात ह्यसीकेगु हे न्हापांगु सत्य ख । दुःखया
मूल हा तृष्णा ख । तृष्णायात निर्मूल याय्गु हे निर्वाण
प्राप्त याय्गु खः । अले निर्वाण प्राप्तिया निम्ति मध्यम
मार्ग वा आर्य अष्टांगिक मार्गय् आरूद्ध जुयाः शील, समाधि
व प्रज्ञाय् निपुण ज्वीमाःगु जुल । बुद्धं पीन्यादँ तक्कं थ्व
प्यंगू आर्यसत्ययात प्रचार याना बिज्यात । हानं थ्व दे आर्य-

सत्ययात थुइका बीत हेतुवाद व प्रतित्यसमुद्पाद सिद्धान्तया प्रतिपादन याना व भिक्षुसंघ दय्का बुद्ध शासनया जग नी स्वना विज्यात । राजकुमार सिद्धार्थ थुकथं बुद्ध जुयाः बुद्ध चर्या पूर्णा याना विज्यात ।

भगवान् बुद्ध "अर्हत, सम्यकसम्बुद्ध, विद्याचरण सम्पन्न, सुगत, लोकविद्, मनुष्यपिन्त दमन याय्गुली अद्वितीयम्ह सारथी, देवता व मनुष्यपिनि गुरु, बुद्ध व भाग्यवान्" आदि गुणां विभूषित जुया विज्याह्म खः । बुद्ध पुरुषया काय-वाक-चित्तं याइगु ज्या व ह्लाइगु खँ न्ह्याबलें मैत्री व करुणां युक्त जुइगु जुल । राग, द्वेष व मोहादि क्लेशय् दुनाच्चर्वापि लोकजन-पिसं न्यनीगु थी, थी न्ह्यसःयात उमिगु न्ह्यप्पुं थुइगु कयं लिसः वियाः उमित सत्मार्गय् तया विज्यात । हानं नाना प्रकारया दु खं पिडीत जुया वसपोलया शरणय् वया चर्वापि मनूतय् त नं मैत्री व करुणा तयाः कुशल उपायं उद्धार याना विज्यात । थःम्हं पवित्र व सरल जीवन हना कयनाः मेपिन्त नं अथे हे हंकेत प्रेरणा विया विज्यात । अंगुलिमाल, सुनीत, पताचारा व किसानगौतमी थें जापि उद्धार जूगु थुकिया दसु खः ।

थःश्रितिप्रति याय् माःगु चर्या नं भगवान् बुद्धं पूर्णं याना विज्यात । थः अबु शुद्धोदन महाराजयात मरणाशनय् हे धर्मो-पदेश यानाः अर्हत फलय् प्रतिस्थित जुइका बिल । थःत जन्म विया ह्लय्नु दुखुनु परलोक जूह्य महामायादेवी यात देव लोकय् वना हे धर्मोपदेश न्यंका सद्धर्मय् तया विज्यात । हानं माँया

ममता व स्नेह विया; हुर्को या:ह्य चमा प्रजापति गौतमी महा-
रानीयात संघय् दुकया नारीपिन्त नं त्यागी जीवन हनेगु हक
विया विज्यात । थःत अबु यानाब्यूह्य सहचारी यशोधरा देवी
व पुत्र राहुल कुमारयात नं थःमहं प्राप्त याना का:गु बोधिज्ञा-
नया उत्तराधिकारी याना विज्यात । ल:या कारणं कोलिय व
शाक्य स्वजातिय कुलया दथुइ जुइत्यंगु महायुद्धयात थः स्वयं
रणभूमिइ वना:लः स्वयानं मनूया हीया मू अप्व दु धैगु खँ कना
उभित बोध याना: मिलेचले याना विज्यात । रणभूमि हे
शान्ति भूमि जुल । आपालं राजकुलया कुल पुत्रपिन्सँ
वसपोलयात परम गुरु नालाकाल । उंपि सत्य व शान्ति मार्गय्
न्हा: वन ।

भगवान् बुद्ध युग पुरुषपिनि दथुई चक्रवर्ति खः । थःमहं
मानेयाना तह्य जटिलपिनि गणाचार्य उरुवेल काश्यप हे नं
बुद्धया संघय् दुहाँ वंगु खना: मगध जुजु विम्बिसार थुलि प्रभा-
वित जुल कि थःगु पंया बारी छगूति हे भिक्षुसंघयात विहारया
रूपय् दान विया: बुद्ध, धर्म व संघया शरणय् वन । बुद्धया
ख्याति व व्यवितत्वया सः कोशल, कपिलवस्तु व मेमेगु देशय्
तक्कं थ्यन । आपालं मनूत वसपोल नापलाय्त वल । वसपो-
लया शान्त व तेजस्वी मुद्रा खना: व सत्य व मैत्रीपूर्णगु उपदेश
न्यना: उंपि थुलि प्रभावित जुल कि उमिसँ स्वइच्छां बुद्धयात
वन्दना यात, वसपोलयात गुरुया रूपय् स्वीकार यात । तःमि-
चीमि, मिसापि-मिजंपि, सःपि - मसःपि सकसिनं भगवान्

बुद्ध व भिक्षु संघयात चीवर वस्त्र, भोजन भिक्षा, विहाराश्रम व स्वास्थ्योपचारार्थ सेवा यानाः पूजा यात । वस्पोलया आदि, मध्य व अन्त तक्कं कल्याण जुइगु दान, शील, भावना व प्रज्ञा सम्बन्धी स्पष्ट व तर्क पूर्णगु उपदेश न्यनाः सकलें लय्-लय्-ताल । यशकुमार व राष्ट्रपाल थें जाःपि धनाद्य कुलया युवक-पिनं अल्याखः धनसम्पत्ति त्याग यानाः भिक्षु संघय् दुहाँ वल । सारीपुत्र व महामौद्गल्यायन थें जाःपि प्रकाण्ड ब्राह्मण विद्वानपिसं नं बुद्धया तःफागु नुगः व साहसपूर्ण विचाः खनाः परम गुरूया रूप्य् नालाकयाः अग्रश्रावक व महाश्रावक जुया काल ।

यातायातया सुविधा व वैज्ञानिक विकासया अभावया इलय् नं भगवान् बुद्ध गामं गामय्, नगरं नगरय् व देशं देशय् न्यासि वना हे धर्म प्रचार याना विज्यात । गवले ऋद्धि व चमत्कार तक्कं क्यना विज्यात । वस्पोलं कना विज्यागु दुःख निरोध पाखें यंकीगु निर्वाण मार्गया उपदेश मानव समाजया नैराश्यपूर्णगु मनोभावयात हा नापं ल्यें थना वाँछ्त्रया व्यूगु थें जुल । 'थःह्य नाथ थः हे खः', 'थःया मतं थः हे जु', 'जन्मं मखु कर्म हे ब्राह्मण वा चाण्डाल जुइ' थें जाःगु क्रान्तिकारी विचाः मानव ऐतिहासय् बुद्धं ह्यापां पिकया विज्यात । ब्रह्म-जाल सूत्रय् वस्पोलं थुलि तक्कं धया विज्यात कि यदि सुनानं बुद्धयात निन्दा वा प्रशंसा यात धका भिक्षुपि तं चाय्गु वा लय्ताय्गु याय्मते । बरु धर्म-विनयनाप तुलना याना वास्त-विकता यात सीकि । थथे हे कालाम सूत्रय् नं ग्रन्थ वा परम्परा

यात स्वतः प्रमाणित खः धर्का विश्वास याय्मते, थःगु अनुभव
 नाप तुलना याना स्व धका धयातःगु दु । थव गुलि महान व
 उद्धारवादी खँ खः । हानं वस्पोलं थःत फगत मार्गदर्शक व
 कल्याणमित्र खः धका भाप्यु धया थःगु कोमलता प्रदर्शन याना
 बिज्यागु गुलि अनुकरणीय जु । तथागतं गथे धाल अथे याना
 बिज्यात, गथे यात अथे हे धया बिज्यात । ८० दँया बैसय्
 तक्क उपदेश व्यु व्युं चारिका यानाः बैशाख पुह्नीया दिनय्
 कुशीनगरय् महापरिनिर्वाण जुया बिज्यात । धन्य खः सिद्धार्थ
 राजकुमार बुद्ध जुयाः निर्वाण जुल । निर्वाण जुद्धुंका नं सदां
 सदांया निर्मित्ति म्थाना वस्पोलं मानव कल्याण याना च्वन ।
 अस्तु ॥

सुखो बुद्धानं उप्पादो,
 सुखो सद्धम्म देसनं ।
 सुखो संघस्स सामग्गि,
 समग्गानं तपो सुखो'ति ॥

- धम्मपद

बौद्ध दैनिक जीवन

बौद्ध दैनिक जीवन धैरु हे सरल जीवन हनेगु खः । सरल जीवन हेनेगु धैरु हे मेपिन्त दुःख-कष्ट छुं मव्यूसे परि-श्रम याना जीवन हनेगु खः । हानं प्रत्येके बौद्धपिनिगु दैनिक जीवन थःगु लागि “सुवा” जूसां मेपिनिगु लागि “सरा” गुबलेसं जुइ मखु ।

ह्लापां दनेगु, सुचु-पिचु यायेगु, सफागु नीलःहया स्वां, धुं व मत च्याका बुद्ध वन्दना याना पञ्चशील कया पलख लिपा संसार अनित्य भालपा मैत्री भावना याना पुण्यानुमोदन यायेगु । थनं ल्यू जलपान कथं यागु (बुजा), मरि, तरकारी, वजि, च्या छु दु व ग्रहण यायेगु । छें बुद्ध वन्दना याये धुंका हानं विहार लिक्क दुपिनि व फुर्सत काये फुपिनि विहारे वना नं बुद्ध पूजा याः वनि । अन धर्म देशना न्यना दान-प्रदान याना वइ ।

थः थःगु उमेर व जिम्मावारी कथं आरुः वनेगु, ज्या सयेकेगु, पसः वनेगु, छेंया छु, छु दुने-पिनेया ज्या दु व ज्या फु-फु पिसं फु-फु थें याना च्वनी । थः परिवारया दुजः, जः, व जःला-खःलापि, पासापि, थःत धा-ह्लापि सकलें नापं भरसक मिले चले जुया थःवं थःवे माया-दया तया सहयोग याना जीवन हना च्वनी । थः भिके कतः स्यंके धैरु भाव तइ मखु । धैर्यपूर्वक जीवन हना च्वनी । दुःख जुल धका ह्वांय-

ह्वय् स्वइ मखु, सुख जुल धका ह्वारर-ह्वारर ह्विलि मखु ।
दुःखे नं सुखे नं स्वभाव धर्मयात लुमंका च्वनि । हानं ध्व
संसारे सुख स्वया दुःख हे अप्व दु धका थुइका च्वनि ।
दुःखात ह्वसिका दुःख तापाका छ्वेगु कुत याना च्वनि । दुःख
धंगु छुकियात धाई, उकिया कारण छु, गयेयाना मदेकेगु-दुःख
मदेकेगु लं छुं आदि बुद्धया जीवनी अध्ययन याना सीका, थुइका
च्वनी । फु-फुथे दान याना, शीले च्वना ध्यान भावना याना
प्रज्ञा वृद्धि जुइगु लय् न्ह्याः वना च्वनी ।

बौद्धपिनिगु निमित्त संसारया चल-अचल सम्पत्ति गथे
कि छें, वुं, धन, जन, हेरा, मोति लुं-वहः आदि यात श्रेष्ठ व
उत्तमगु धन भालपिया च्वनि मखु । उमिगु लागि श्रद्धा, शील,
लज्या, भय, बहुश्रुत, त्याग व प्रज्ञा थुपि न्हेगु सत्पुरुष धन हे
घात्थेंगु धन भालपा च्वनी । हानं उपि आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग
कथं थुकथं जीवन हना च्वनी —

- १) सम्यक् दृष्टि — पुण्य-पाप, धर्म-कर्म स्पूह्य जुइ ।
- २) सम्यक् संकल्प — पाप अकुशलया लय् मवसे, पुण्य
कुशलया लय् वना च्वनी ।
- ३) सम्यक् वचन — भूठ ख, छाःगु वचन, चुकिल व
ज्याखेले मदुगु खं ह्वयेगु याइमखु ।
- ४) सम्यक् कर्म — प्राणि हिंसा यायेगु, खुया कायेगु,
व्यभिचार यायेगु थें जागु कुकर्म
तोता च्वनी ।

- ५) सम्यक् आजीविका — जीव-जन्तु मीगु, शस्त्र-अस्त्र मीगु, विष व लागु पदार्थ मीगु आदि ज्या तोता समाज कदर याना तःगु लजगा याना च्वनी ।
- ६) सम्यक् व्यायाम — अकुशल कर्म तोता कुशल कर्म ज्वना न्हावनेगु प्रयत्न यायेगु याना च्वनि ।
- ७) सम्यक् स्मृति — थःगु शरीर, सम्वेदना, चित्त व स्वभाव धर्मयात हेस् तथा सचेत सजग व जागृत जुया च्वनी ।
- ८) सम्यक् समाधि — थःगु चित्तयात बसे तयगु उपाय याना इन्द्रिययात चंचल मयासे शान्तह्य जुया च्वनी ।

हाने आरोग्य हे परम् लाभ, सन्तोष जुइगु परम् धन, विश्वासीह्य हे परम्, थः व निर्वाण हे परम् सुख धंगु बुद्धया अमर वचन ह्यिथं नुगले तथा च्वनी । अथे हे फुदक पापं वचे जुया, कुशल संचय याना थःथःगु नुगः यच्चुका च्वनेगु कुतः याना च्वनी ।

थुकथं विचाः याना स्वयं बले बुद्धं कना थकूगु सुत्त निपाते वया च्वंगु पराभव सूत्र, वृषल, मंगल व मैत्री सूत्र थुपि प्यपू सूत्रया प्रभाव गृहस्थ व त्यागी बौद्ध दैनिक जीवने गाक्कं च्वना च्वंगु खने दु । उकिं थव प्यपू सूत्रया संक्षिप्त अर्थ थन न्हाथनागु जुल ।

क) पराभव सूत्रे मनूतेगु पतन जुइगु कारण थुकथं
 न्ह्यथना तःगु दु —

- १) धर्म यःह्ययात उन्नति जुइ, धर्म द्वे षीकात अवनति जुइ ।
- २) गुह्यसित असत्पुरुष यइ, सत्पुरुष यइ मखु । हानं गुह्यसिनं
 असत्पुरुष पिनिगु धर्मयात ययेकी ।
- ३) गुह्य मनू न्ह्यःगुलु जुइ, आपाःनाप सम्पर्क तइह्य जुइ,
 उद्योग मदुह्य जुइ, अल्सी व क्रोधीह्य जुइ ।
- ४) गुह्यसिनं सामर्थ्य दयेकं नं दुर्बल मां-बौया पोषण याइमखु ।
- ५) गुह्यसिनं निष्पापह्य ब्राह्मण, श्रमण वा सुं मेपि याचकपित
 मखुगु खँ ल्लाना ध्वंलाइ ।
- ६) गुह्यसिनं लुं-बहः (हिरा-मोति) नये त्वनेगु आदि
 आपालं सम्पत्ति दुह्य जुया नं थःजक साक्क नया (लुब्ध-
 जुया) च्वनी ।
- ७) गुह्यसिनं जातिया, धनया व गोत्रया अभिमान याइ, हानं
 थः बन्धुपिनित तुच्छ अपमान याइ ।
- ८) गुह्य मिसातये ल्यू ल्यू लाना च्वनी, गुह्य अय्ला गुलु व
 जुवाद्यो जुइ, गुह्यसिनं थःगु कमाइ नाश याना फुकीं ।
- ९) गुह्य थः जहाम (पत्नी) पाखें लुमधंनया वेश्या व मेपि
 मिसानाप संगत या जुइ ।
- १०) गुह्यसिनं (थः) योवन फुइ धुंका (बृद्ध जुयानं) नच्चाह्य
 ल्यासे विवाह याइ. वया (मिसाया कारणाय्) इष्या
 जुया न्ह्यःवयेके फइ मखु ।

११) लालचिह्न वा सम्पत्ति नाश याइह्य मिसायात वा मिजं-
यात मुख्यगु ऐश्वर्यया थासय् नियुक्त यात धा:सा ।

१२) गुह्यसिनं क्षेत्रीयि कुलय् जन्म जुया अल्प सम्पत्तिह्य जुया
नं तःसकं लोभी (लालची) जुया राज्यया इच्छा याइ, व
वयागु अवनतिया कारण खः ।

उन्नति यःह्य पण्डितं थुपिं अवनति व पतनया कारणयात
वाँलाक सीका तोते फेकेमागु जुल ।

(ख) अथे हे भगवान् बुध्दं वृषल अथवा चण्डाल स्वभाव छु
धैगु वारे श्रावस्तीया अग्निक भारद्वाजयात कना बिज्याःगु
उपदेशयात नं ध्यान बीं बहजू । वृषल सूत्रया सार थथे खः —

गुह्य मनूतंगुलु ब वंरी खः, गुह्य पापी व इष्यालु खः, मिथ्या-
मत ज्वनीह्य व मायावी खः, वयात वृषल धका सीकि ॥१॥

गुह्यसिनं छकोलं जन्म जुइपिं (एक योनिज) वा निको
याना जन्म जुइपिं (अण्डज = द्विज) प्राणिपित स्याइ, गुह्यसिके
प्राणिपिनि प्रति दया मदु, वयात वृषल धका सीकि ॥२॥

गुह्यसिनं गां व जिल्ला (निगम) यात छचाकं हिना हानं
नष्ट याइ, गुह्य अत्याचारी कथं प्रसिद्ध, वयात वृषल धका
सीकि ॥३॥

गुह्यसिनं गामय् वा जंगलय् मेपिसं थःगु याना तःगु
सम्पत्ति खुया यंकी, वयात वृषल धका सीकि ॥४॥

गुह्यसिनं त्यासा कया तथा (नं) त्यासा ह्यः वइवले “जि

छंत छुं पुले माःगु मद्दु” धका धया विस्युं वनी, वयात वृषल
धका सीकि ॥५॥

गुह्यसिनं छुं वस्तुया इच्छां लँय् जुया च्वंपि लँजुवाःयात
स्याना छुं (लुटे याना) कया यंकी, वयात वृषल धका
सीकि ॥६॥

गुह्य मनुखं थःगु निरिति, परया निरिति वा धनया निरिति
साक्षी खँ ह्लायेमालीवले मखुगु खँ धाइ, वयात वृषल धका
सीकि ॥७॥

गुह्यसिनं जवईस्ती वा प्रेम भावं थः थिति व पासापिनि
मिसा (दास) पि नाप बांमलाक च्वनी, वयात वृषल धका
सीकि ॥८॥

गुह्यसिनं थःके समर्थ दयेक दयेकं नं बुढा बुढी जुया जीर्ण
शरीरयापि माँ-बौपित नके त्वंके याना लही मखु, वयात
वृषल धका सीकि ॥९॥

गुह्यसिनं माँ-बौ, दाजु-किजा, तता-केहेपित व ससःमाँ-
ससःबौपित दाइ वा वचनं प्रहार याइ, वयात वृषल धका
सीकि ॥१०॥

गुह्यसिनं अर्थयुवत (ख्यले दुगु वा भिगु खँ) न्यनेवं अन-
र्थयुक्त (ख्यले मद्दुगु मभिगु खँ) कना वी, हानं चाःचाः हींका
खँ कनी, वयात वृषल धका सीकि ॥११॥

गुह्यसिनं पाप कर्म याना नं थ्व मेपिसं मसीमा धका इच्छा
याइ, गुह्य प्रतिच्छन्न (तोपुइगु) कर्म याइह्य खः, वयात वृषल

धका सीकि ॥१२॥

गुह्यसिनं करपिनि छे वना सावक भिक नया वइ, अले थःथाय् वइवले नके त्वंके याइ मखु, वयात वृषल धका सीकि ॥१३॥

गुह्यसिनं श्रमण, ब्राह्मण वा सुं याचकयात मखुगु खँ ह्लाना धोखा बी, वयात वृषल धका सीकि ॥१४॥

गुह्यसिनं नयेगु इलय् वःह्य श्रमण वा ब्राह्मणयात ख्याना छ्वइ, छुं बी मखु, वयात वृषल धका सीकि ॥१५॥

गुह्य मोहय् तक्थना छुं वस्तुया इच्छां असत्य खँ ह्लाइ, वयात वृषल धका सीकि ॥१६॥

गुह्यसिनं थःत च्वछाया खँ ह्लाइ, करपित क्वह्यकी, थुजाह्य थःगु कर्म हीनह्ययात वृषल धका सीकि ॥१७॥

गुह्य हष्ट स्वभावह्य खः, मेपित पुण्य कार्य याके मवीह्य खः, मभिगु इच्छा याइह्य, कंजूस व छल कपटी खः, हानं गुह्य मभिगु ज्या यायेगुली लज्जा भय मदुह्य खः, वयात वृषल धका सीकि ॥१८॥

गुह्यसिनं बुद्ध, वसपोलया श्रावक, परिव्राजक गृहस्थया निन्दा याइ, वयात वृषल धका सीकि ॥१९॥

गुह्यसिनं थः अर्हत मजूसं थःत अर्हत धका धाइ व संसारया दकसिवे च्वय्याह्य खँ खः । थ्व दकसिवे नीचह्य वृषल खः ॥२०॥

थुमित हे वृषल धाइ धका छत कने धुन । सुं जाति वृषल

(७५)

जुइ मखु, हानं सुं जातिं ब्राह्मण जुइ मखु । कर्म हे वृषल जुइ हानं कर्म हे ब्राह्मण जुइ ॥२१॥

सोपाक धयाह्म चण्डालया काय् खः, (तर) व मातंग नामं प्रसिद्ध जुल । जिगु थ्व निदर्शनं नं उगु खँ थुइकि ॥२२॥

गबले उह्य मातंगयात दुर्लभगु तःधंगु यश प्राप्त जुल, अबले आपालं क्षत्रिय व ब्राह्मणपिसं वयागु सेवा यात ॥२३॥

कामरागयात दमन याना शुद्धगु लँपुइ वना, दिव्ययानय् च्वना व ब्रह्मलोकय् वन । (वयागु) जातिं वयात ब्रह्मलोकय् वनेत मपं ॥२४॥

“अजभापक” कुलय् जन्म जूपि गुपि मन्त्र-बन्धु ब्राह्मणपि दु, इमिसं नं आपालं याना पाप कर्म याना च्वंगु खने दु ॥२५॥

इपि थुगु लोकय् निन्दित जुइ, मेगु जन्मय् नं वयागु दुर्गति जुइ । जातिं इमित दुर्गति वचे याये मफु, जातिं इमित निन्दां वचे याये मफु ॥२६॥

सुं जातिं वृषल जुइ मखु, सुं जातिं ब्राह्मण जुइ मखु । कर्म (हे) वृषल जुइ, कर्म (हे) ब्राह्मण जुइ ॥२७॥

(ग) हानं मंगल सूत्रे भगवान् बुध्दं सर्वत्र कल्याण व अ-राजित जुइगु ३८ उत्तम मंगलया उपदेश बिया बिज्यागु कथं दैनिक जीवन हनेगु कुत यायेमा । स्वया दिसं मंगल सूत्रया अर्थ थ्व हे सफूया पौल्या ३७-३९ सं ।

(घ) थुकथं हे मैत्री सूत्रे वस्पोल बुध्दं आनन्दं, उद्देश्यपूर्णा

कथं मनुष्य जीवन हनेगु निमित्त उपदेश विद्याः विज्यागु दु । थ्व खँ थ्व हे सफूया पौ ल्या ४२-४३ सं वया च्वंगु दु ।

बौद्धपिनि थःगु ह्लिया-ह्लियंया जीवने यायेमाःगु ज्या स्वता दु । अकुशल, दुःखदायक, मिथ्याचार व पाप लाइगु ज्या मयाय्गु व खँ मल्लायेगु । अथे हे कुशल, सुखदायक, सम्यकाचार व पुण्यलाइगु ज्या यायेगु व खँ ल्लायेगु । वथे हे संसार अनित्य, जीवन नं अनित्य, थन च्वंक्क फुक्क छन्हू तोता वनेमानि धका मत्तितया थःगु मनयात घमण्ड, अभिमान व अहंकार पाखें तापाका शान्त, शुद्ध व पवित्र याना तयेगु ।

स्वभावं छह्य आदर्श बौद्धया जीवने थुपि प्यता गुणत खने दयेमा । उपि खः —

- क) उत्थान सम्पदा — प्रयत्नशील जुइगु,
- ख) आरक्ख सम्पदा — धन-जनया रक्षा यायेगु,
- ग) कल्याण मित्तता — कल्याणमित्र नापं संगत यायेगु व
- घ) समजीविता — समान जीवन चर्या हनेगु अथवा
आम्दानी स्वया खर्च याये सह्य
जुइगु ।

थ्वया नं छतं च्वे थहाँवना स्वत धाःसा बौद्ध पिनिगु जीवन शील सदाचारमय, त्यागमय व प्रज्ञामय जुइ । थुज्वगु लक्ष्यपूर्णगु दैनिक जीवन हे बौद्ध दैनिक जीवन खः । थन न्ह्यावले थःगु नं परयागु नं हित, सुख व कल्याण जुइगु विचाः याना ज्या यायेगु स्वया च्वनि व खँल्लायेगु याना च्वनि ।

पर्व व उत्सव

थेरवाद बौद्ध परंपरा अनुसारं विचाःयाना स्वे वले भीथायया मोहनी-स्वन्ती थें जाःगु नखः चखःया खँ गन मडु । तर नखः चखः थें हर्ष-उल्लासं मानेयाय् बहगु व याना वया च्वंगु दि धाःसा दु । अथे हे अष्टशीलादि विशेषशील पालन याना उपोसथ व्रतकया धार्मिक दि हनेगुला लच्छीया प्यन्हु दु-निगू पक्षया निन्हु अष्टमी, अले पुह्नी व आमार्इया निन्हु । बौद्ध पिनिगु निमित्त तःधंगु दि धंगु हे दानयाना, शील पालन याना, ध्यान भावना याना, धर्म उपदेश न्यना कुशलाचरण कथं थःगु बौद्धिक जीवन स्तर थःत कया ईहलोक व परालोक सुधार जुइगु कथं दि हनेगु खः । थुकथं धार्मिक दि हनेगु याना वया च्वंगु पर्व व उत्सव दि छसिकथं थथे लुमंके बहजू ।

मातातिर्थ अरौंसि - थ्व दि बैशाखया कृष्ण पक्ष अरौंसी कुन्हु ला । थुकुन्हु थःमाँ दु पिनि थः माँयात मरिचरि तथा आदर गौरव पुर्वक माँया खा स्वेगु धका माँयात पूजा याई । माँ मदे धुकुपिनि माँया नामं म्वल्हुया दान प्रदान याना माँया गुण स्मरण याई । थुकथंया दि हनेगु भींगु देशय् जक प्रचलन दु । थ्व बौद्ध धर्म अनुकुलगु पर्व खः ।

(१) बैशाख पुन्ही - थ्व दियात स्वाँया पुन्ही वा बुद्ध जयन्ती कथं हनेगु चलन दु । थुकुन्हु बुद्ध शासनया प्रवर्तक

गौतम बुद्धया जन्म, सम्बोधिलाभ व महापरिनिर्वाण थें जागु महान घटना घटेजुगु दि खः । थुकथं स्वंगू पवित्र पर्व युक्त रूपं हनेगु दि बौद्ध पित्ति न्मित्त महापर्व खः । थुकुन्हु विश्वभरय् स्वाँया पुन्ही कथं मानेयाय्गु चलन दु ।

(३) ज्या पुन्ही - थुकुन्हु भगवान् बुद्ध कपिलवस्तु महानगरे महासमय सूत्र देशना याना विज्यागु दि खः । हानं सम्रात अशोकया काय् महेन्द्र महास्थविर श्रीलंका पदार्पण याना विज्यागु दि नं खः । थ्व दि समारोह कथं याना माने यायेगु चलन दु ।

(४) आषाढया गुरु पुन्ही - थुगु पवित्र दिने गौतम बुद्ध जुया विज्याइहा स्वेतकेतु बोधिसत्व महामाया देवीया कोखे प्रवेश जुगु, सिद्धार्थ कुमारं महाभिनिष्क्रमण (गृहत्याग) याना विज्यागु, धर्मचक्र सूत्र प्रवर्तन, अभिधर्म देशना, यमक प्रातिहार्य प्रदर्शन, वर्षावास प्रारम्भ आदि महत्वपूर्णगु घटनात घटे जुगु दि या उपलक्ष पर्व समारोह माने याना वयाच्वंगु पवित्र दि खः ।

(५) गुंपुन्ही - सकोय् मणिचूड मेला । येँ वहीद्यो स्वः वनेगु पर्व ।

(६) भाद्र औंसी - बौया गुण लुमंका स्वा स्वयेगु कथ सम्मान सत्कार यायेगु । बौ मद्दु पित्ति गोकर्णो म्वल्हुया कृतज्ञ जुइगु दिनं खः । थ्व पर्व नं बौद्ध धर्मअनुकुल जू ।

(७) अँद्या पुन्ही - मयू पुन्ही पारीलेया वने भगवान्

बुद्धयात कस्तीदान ब्यूगु पर्व दि हनेगु उत्सव दि खः ।

(८) आश्विन कति पुत्ती - थुगु दि भगवान् बुधदं स्वला-
तक्कं थःमाँ सहित आपलं तावतिस देधलोकया देवगणपिन्त
अभिधर्भया उपदेश बी धुंका संकाश्यय् क्वाहाँ विज्यागु दि
नापं वर्षावास पूर्णयाना पवारणाया उत्सव दि हनेगु पर्व खः ।

(९) विजया दशमी - थ्व आश्विन शुल्क दशमिया
दिनय् ला । थुगु दिने सम्रात अशोकं कलिगविजय धुंका आवलि
शस्त्रं लदाईयाना त्याकेगु ज्या तोता धर्म-विजय यायेगु ऐतिहा
सिक प्रतिज्ञा याःगु पर्व दिया समारोह खः ।

(१०) स्वन्ती खः- नेपाल सम्बत् न्हुँया भिन्तुना देछा-
येगु पर्व खः । ऋणं मुक्त जूगु हर्भया उत्सव दि खः । बहनि मत
च्याका थ्व दि हनि ।

(११) कार्तिक सकिमना पुत्ती - थ्व दिस भगवान् बुद्धया
अग्रश्रावक धर्म सेनापति व प्रज्ञाय् एतदग्ग प्राप्त याना विज्याम्ह
अर्हत सारीपुत्र महास्थविरया परिनिर्वाण प्राप्त जूगु पवित्र दि
खः । थुकुन्हु विभिन्न धार्मिक पूजा समारोह आदि आयोजना
याना उत्सव माने यायेगु चलन दु ।

(१२) मार्ग संक्रान्ति - थुकुन्हु भगवान् बुद्धया महाश्रा-
वक नापं ऋद्धी एतदग्ग प्राप्त याना विज्याम्ह अर्हत महामौ-
द्गल्यायण महास्थविरया परिनिर्वाण जुया विज्यागु पवित्र
दि खः ।

(१३) यिला वा योमरी पुत्ती - थ्व ऋतु पर्व खः। थुकुन्हु उगु जमानाय् मरी मध्ये दक्क सिवे साःगु व योगु मरी 'यो मरी' दयेका इना नयेगु चलन दु। थुवले न्हूगु वा-सामा दुत हे धुंकीगु जुया नं हर्षया पर्व माने यागु धाई।

(१४) मिला पुत्ती - थुगु दिसं भगवान् बुद्ध धर्म प्रचारार्थं न्हापांगु पटक मगधदेया राजधानी राजगृह प्रवेश याना विज्यागु दि खः। नापं मगध जुजु बिम्बिसार प्रमुखं आपालं जनतापिं भगवान् बुद्धया उपदेश न्यना त्रिशरण सहित पञ्चशीले प्रतिस्थित जुया, मार्गफललाभि जुया नापं वेलुवनाराम, न्हापांगु संवाराम भिक्षुसंघयात प्रदान याःगु उत्सवया दि कथं हनेगु चलन दु।

(१५) माघ-सि पुत्ती - थुगु दिसं भगवान् बुद्धं थः सम्यक्सम्बुद्ध जुया बुद्ध शान्तिन प्रतिस्थापना यायेगु महान कार्यं सम्पन्न जुइ धुंकुगु नापं प्यंगु बौद्ध परिषदापिं नं परिषदक जुई धुंकुगुलि मार देवतायात बचन विया थःगु आयु संस्कार त्याग याना, थनि स्वला लिपा अर्थात् बैशाख पुत्ती कुन्हु महापरिनिर्वाण जुइगु खँ उद्घोषण याना विज्यागु खः। थुकुन्हु हे दिनय् चतुरंग सन्निपाट जूगु दि नं खः। अर्थात् (क) द्विच्छिमयाक अर्हतपिं पुचः मुंगु, (ख) उपिं फुक्कं एही भिक्षुपिं, (ग) थःगु मनं खना हे भगवान् बुद्ध नापला वःपिं व (घ) भगवान् बुद्धं ओवादपात्तिमोक्ख उपदेश कथं बुद्धधर्मया

संछिप्त परिचय व्यूगु दि खः । थुगु दि धर्म पूजाया रूपं हनेगु चलन दु ।

(१६) होली पुह्ली - थुकुन्हु ऐतिहासिक घटनाकथं जुजु शुद्धोदन महाराज सम्यकसम्बुद्ध जुया बिज्याहा थः काय्या खा स्वेगु आपुलख जुया दूत पाखेँ निमन्त्रणा व्यूगुलि भगवान् बुद्धं थः ज्ञात्रिवन्धुपिन्त धर्माभूत इनाबीगु अवसर वल धका करुणा तथा कपिलबस्तु स्वया यात्रा प्रस्थान याना बिज्यागु दि खः । वथेँ भगवान् महापरिनिर्वाण जुईधुंका व वर्षावासं शुरु जूगु ह्लापांगु संघायना परिसमाप्ति जूगु, एकताबद्धया चि थें जाःगु दि हनेगु ज्यानं थुकुन्हु हे खः । हानं थ्व छगु ऋतुपर्व दि खः । चिकुला फूना तापालाय् प्रवेश जूगु दि उकिं थवं थवे पवित्र जलं छाका दि हनेगु याः ।

(१७) ल्हूति पुह्ली - थ्व छगू नं येँ च्वंपि बौद्ध पिनिगु निमित्त धार्मिक दि खः । थुकुन्हु बालाजुइ मेला लगे जुइगु दि । हानं जामाच्चव्य् च्वंगु चैत्य पूजा यायेगु उत्सव दि खः । दोलंदो मनूत जामाच्चव्य् वनेगु याः ।

थुकथं बुद्धजीवनी नाप स्वापु दुगु पर्व व उत्सव दि या नापं मे-मेगु धार्मिक दि नं यक्कं दनि गथे कि जनमाद्यो व बुंगद्यो या रथ जात्रा, कुमारी रथ जात्रा, पंचदान आदि । नेपाः या बौद्ध जन जीवन नखः चखः नं पूरांगु जीवन खः । ब्याक्क पर्व व नखः चखः या दि हनेगु धैगु हे मित्रता व कृतज्ञता प्रकत यायेगु दि खः ।

बौद्ध तीर्थ यात्रा यायेगु थाय्

बौद्धपिसं बुद्ध जीवनी नापं स्वापु दुगु थाय्यात तीर्थ-
स्थलया रूपे माने याना वया च्वंगु दु । दक्कसिबे तःधंगु व
संवेजनीय कथं महातीर्थस्थलया रूपे मानेयाना वःगु प्यंगू थाय्
थथे खः —

क) **लुम्बिनी** — थन भगवान् बुद्ध जुया विज्याईह्य
सिद्धार्थ कुमार जन्म जूगु पवित्र तीर्थस्थल खः । नेपाःया
लुम्बिनी अञ्चल पश्चिम तराई भागय् च्वंगु थुगु थासे अशोक
स्तम्भ, माया देवीया देगः, प्यकुंलागु पुखु छगू व न्हुगू विहार
निगू दु । थौं कन्हे लुम्बिनी गुरू योजना कथं थन तःधंगु केन्द्रया
रूपं ज्या जुया च्वंगु दु ।

ख) **बुध्दगया** — थुगु पवित्रगु थाय् भारतया विहार
राज्ये दुने गया शहरं ७ मील तापाक्क ऊरूवेल धैगु थासेला ।
बोधिवृक्ष सिमाकोस्सं थन भगवान् बुध्दं बोधिज्ञान प्राप्त याना
विज्यागु खः । थन ऐतिहासिक बोधिवृक्ष सिमा, तःगोगु चैत्य
व देश-विदेशया बौद्ध विहार यवकों दु ।

ग) **सारनाथ** — थुगु थाय् वाराणासी शहरं ६ मील
तापाक्क लाः । थव भगवान् बुध्दं ह्यापां धर्मचक्र प्रवर्तन याना
विज्यागु पवित्रगु थाय् खः । थन तःगोगु स्तूप, मुलगन्वकुटी,
देश-विदेशया बौद्ध विहारत दु ।

घ) **कुशीनगर** — थव थाय् गोरखपुरं ३३ मील तापा-

एक देवरिया जिलाय् ला । थन भगवान् बुध्दं ८० दैया वैसय्
 अन्तिम दि हना महापरिनिर्वाण जुया विज्यागु खः । थन १५
 फीट तःधिकह्य गोनुला च्वंहा व फेतुना च्वंहा भगवान् बुध्दया
 प्रतिमाया नापं ७५ फीट जाः व १६५ फीट चाक्लागु स्तूप दु ।
 अथे हे बुध्दया शरीरया दाह संस्कार पूर्ण जूगु अंगारिक स्तूप
 नं दु । देश — विदेशया विहारत नं दु ।

थुपि प्यंगु तःधंगू तीर्थस्थल वाहेकं मे-मेगु नं बौद्ध तीर्थ-
 स्थल दु उपि थये खः —

बिहार — राजगृह, वैशाली, नालन्दा ।

उत्तरप्रदेश — कौशाम्बी, पावा, शंकाश्य, श्रावस्ती ।

नेपाःया तराई — कपिलवस्तु, देवदह, राम ग्राम ।

विन्ध्य प्रदेश — बरहुत ।

मध्य भातर — उज्जैन, बाघ, धमनार, महिस्मती ।

भौपाल — साँची, भेलसा, ललितपुर ।

बम्बई — कार्ला, भाजा, कन्हेरी ।

हैदरावाद — अजन्ता, ऐलौरा ।

आन्द्र — नागार्जुनीकौडा, अमरावती ।

मद्रास — कार्जीवरम्, नागपट्टम, श्रीमुल वासम् ।

सौराष्ट्र — जूनागढ, धंक, सिद्धसर, तलजा, सनाह,
 बलभी ।

गुजरात — काम्प्ल्य ।

पश्चिमी पाकिस्तान — तसशिला, पेशावर ।

(८४)

नेपाल - कान्तिपुर, ललितपुर, भक्तपुर, काक्डे विहार
इत्यादि ।

बौद्ध तीर्थस्थल स्व वनेगु धैगु हे अतीतया गौरवमय् इति-
हसियात स्मरण यायेगु खः । थुकियाना थके दुगु धर्मया श्रद्धा
भन् क्वातुका बी, पुण्य संचय जुई । अवशरं व्यूकथं तीर्थ यात्रा
चाहिला तयेगु नं बौद्ध परंपरयात स्वाका तय्गु महत्वपूर्णगु
ज्या खः । फूसा श्रीलंका, बर्मा, थाईलाण्ड, जापान, कोरिया,
चीन, ह्लासा, लावस, क्याम्बोदिया, भियतनाम आदि अत्य-
धिक बौद्ध जनसंख्या व बौद्ध संकृति प्रभावित जुया च्वंगु देत
नं चाहिला स्वे वहजू ।

बौद्ध संस्कार विधि

थेरवाद बौद्ध धर्म ऐतिहासिक दृष्टिकोणं विचाः याना
स्वयंबले बौद्ध दैनिक जीवने संस्कार विधियात तस्कं महत्वपूर्ण
थाय् विया तःगु मदु । अथे नं भगवान् बुद्धया पाले निगू-प्यंगू
महत्वपूर्णगु घटना विवरण त्रिपिटके वःगु दु । थौं कन्हेया
सामाजिक जीवने बौद्ध संस्कारया विधि विधि विधानयात
मंगलकार्य व पुण्यकार्य कथं हना वया च्वंगु खनेदु । थुकिया
आधार हे श्रद्धा, दान व शीलाचारयात व्यक्त यायेगु तरिका
खः । धर्मया भाषं थायंबले पुण्य यायेगु कुशलोपाय खः । लोक
व्यवहार मात्र खः । थुज्वःगु संस्कार विधि मयाय्वं पापलाई
अकुशल जुई वा मान हानी जुई धैगु मखु । थौं कन्हे बौद्ध

गृहस्थ पिनिगु दथुइ मुख्य कथं १० ताः प्रकारया संस्कार विधित व्यवहार्य हनावया च्वंगु खनेदु ।

(१) **गर्भ मंगल** - मचा प्वाथे दुगु दि निसें कया स्वलाया दुने परिवारया सुविधा अनुसारं धर्मगुरु भिक्षुपि थःगु छे विज्याका त्रिशरण सहितं पंचशील ग्रहणयाना, परित्राण पाठ न्यना, दान प्रदान याना गर्भवती मय्जुया व गर्भे च्वंह्य मचाया पूर्ण भित्तुनेगु मंगल पूण्यकार्य खः । थुगु मंगलमय् दिने धर्म देशना न्यनेगुलि याना गर्भवती मय्जुया नुगले श्रद्धा-भाव, सद्भावना व सद्बिचार उत्पन्न जुइका बी । गर्भे च्वम्ह मचायात नं मंगल कामना यायेगु खः । फुर्सत व गच्छि अनुसारं सामूहिक बुद्ध पूजा याना उपस्थित थःथिति, इस्त मित्र व हितंपीपिन्त प्रीति जलपान भोजन प्रदान यायेगु नं या ।

(२) **जन्मोत्सव** - मचा सकुशल जन्म जूगु सुखद दिया उपलक्ष्य नं छन्हु उपयुक्त दि कया खुशीयाली माने यायेगु वेश जू । उकुन्हुया दिने नं भिक्षुपिनिगु पाखें त्रिशरण सहित पंचशील ग्रहण याना परित्राण पाठ व दान प्रदान याना दि हनेगु नापं नवजात शिशुयात लसकुस याना माँ व मचायात उपहार बीगु नं छगू मैत्रीपुर्ण धर्म खः ।

(३) **नामाकरण** - छे न्ह्य मचाया सुआगमनं ल्यू वयात थःगु कुल अनुसार बाँलागु धार्मिक भावनां जाःगु नां छुना बीगुया निमित्त नं छन्हु फुर्सतया दि कया भिक्षु पिनिगु पाख मंगलमय् परित्राण पाठ याका पूण्यकार्य यायेगु नं

बौलागु हे छगू संस्कार विधि खः । मने सन्तोष व हर्ष ताय्-
मागु दिं खः ।

(४) **अन्नप्राशन** - न्याला-खुला दुहा मचाह्य बालक
यात ह्यापां अन्नप्राशन याकेगु दिं नं धार्मिक विधि कथं हुनेगु
या । भिक्षुनि छँ विज्याका मचाया सुस्वास्थ्य व दीर्घायुकामना
यासे न्हुगु वस्त्रं पूंका, क्षीर भोजन म्हुतुइ तथा बीया मंगल
सूत्रादि पाठ याका खुशीयाली माने यायेगु नं धार्मिक संस्कार
हे मानेयाना वया च्वंगु दु । थुकुन्हु निसें मचायात बुद्ध-धर्म
व संघ त्रिरत्न शरण कयेका वन्दना याका हर्ष माने
यायेगु याः । जन्को यायेगु नं धाः ।

(५) **केशकण्ठ** - मचा बुया स्वर्द्या दुने बुसं खाकेगु
उत्सव धका मानेयायेगु छगू नं बौद्ध संस्कार हे खः । थ्व ज्या
थःगु हे छँ, देवस्थान, वा विहारे वना नं पूर्णयायेगु या । मचा-
यात घाःपाः छुं मजुइक बुसँ खाकेगु या । बुसँयात खुशी
चुइकाछ्वया बी । मचायात म्वो ल्हु कि, सुची वस्तं पुंकि
त्रिशरण सहित पंचशील ग्रहणयाना भिक्षुपिनिगु पाखें आशि-
र्वाद बीइका खुशीयाली माने याइ, दान दक्षिणा नं बी ।

(६) **कण्ठ विज्ज्ञान** - मचायात ह्यापं प्वा खनेगु
ज्या नं धार्मिक विधि कथं पूर्वकेगु या । थ्व ज्या बुसं खाके
न्ह्यो यायेगु चलन नं दु । थुवले नं भिक्षुपिनिगु पाखें मंगलम्य
कामना याना दान प्रदत्त याना खुशीयाली माने यायेगु याः ।

(७) **विज्जारम्भ** - बौद्ध धर्म विद्यायात तः धंगु महत्त्व

वियातःगु जुया मचायात आरव स्थनेगु ह्लापांगु दिनं धार्मिक संस्कार कथं हनेगु याः । भिक्षुपिनिगु पाखें 'नमो बुद्धाय, नमो धम्माय, नमो संघाय' धया हानं बुद्धं सरणं गच्छामि, धम्मं सरणं गच्छामि, संघं सरणं गच्छामि' व नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स धायोका व ह्ला ज्वना चवका विद्या स्यना बीगु चलन दु । थुकुन्हु नं धर्मं गुर्यात श्रद्धा अनुसारं दान प्रदान याना, परित्राण पाठ न्यना लहर याई । मचाया उज्ज्वल भविष्यया कामना याई ।

(८) **विवाह मंगल** - गृहस्थ जीवन व समाजया आधार शीला जुया च्वंगु विवाह यायेगु व विया छ्वेगु थें जाःगु मनुष्य जीवनया महत्वपूर्णगु ज्या नं पूर्ण धार्मिक विधि पूर्वक पूर्वकेगु बौद्ध चलन खः । बौद्ध तेगु दथुई बाल-विवाह वृद्ध-विवाह व अनमेल-विवाह न्हावलें वर्जित व निषिद्ध दु । वथें फजुल खर्च नं त्याज्य खः । समय् फूक्कं ठीक जुल कि भौमचा व जिजा भाजु जुईपि निम्हं तया संकल उपस्थित थःथिति पासापिनिगु न्ह्योने ३८ गू मंगल सूत्रया पाठ आदि न्यना भिक्षु पिनिगु पाखें आशिर्वाद व उपदेश न्यना विवाह मंगल कार्य सम्पन्न याई । त्रिशरण सहित पंचशील ग्रहण जक यानां मगाना कला - भात जुईपि निम्हेसितं थः थःगु कर्तव्य बोधया निम्ति उपदेश न्यंका प्रतिज्ञा याकि —

मिजंया कर्तव्य

(१) **सम्मानाय** - थः कलायात उचित कथं मान मर्यादा तयेगु ।

(८८)

(२) **अनवमाननाय** - थः जहानयात गुबले अपमान यायेगु मखु ।

(३) **अनतिचरियाय** - थः जहानया विश्वासी पात्र ज्वीगु, मादक पदार्थ सेवन मयायेगु, मभिगु बानि तोतेगु ।

(४) **इस्सरियतोसग्गेन** - धन सम्पत्ति थः जहानयात सन्तुष्ट यायेगु ।

(५) **अलंकारानुपादनेन** - थः जहानयात तिसा-वसः आदि बिया प्रसन्न चित्त याना ते फेमा धैगु मन तुनेगु ।

मिसाया कर्तव्य

(१) **सुसंविहित कम्मता** - छेया ज्या-खँ कुशल पुर्वक यायेगु ।

(२) **संगहित परिजना** - थः परिवार, जःला-खःला व इष्ट मित्रपि व नोकर चाकरपि नापं प्रशन्नतापूर्वक सम्बन्ध तथा च्वने सयेकेगु ।

(३) **अनतिचारिणी** - घरानिहा भौमचा जुया थः मिजंया विश्वासीह्य पात्र जुइ फेकेगु । अनैतिक कयं आचरण मयायेगु ।

(४) **सम्मत्त अनुकरवण** - मिजं नं कमेयाना हःगु धन दीलत रक्षायये सयेकेगु व फयेकेगु ।

(५) **दक्खा च अनलसा च सब्बकिट्ठेसु** - छेया कार्य फुककेसं अलसी मचायेगु व कार्यकुशल दयेका च्वनेगु ।

अनं त्यू थाय्, कुल व परंपरा अनुसार मिजं नं मिसायात
अंगू न्ह्याकेगु, सिख कोखायेकेगु, सिदुर तयेगु, स्वांमा कोखा-
येकेगु आदि ज्या जुई । थुत्रले भिक्षुपिसं शुभकामना गाथा
पाठ याना विज्याई । दक्कसिवे लिपा भिक्षुपिसं आशिर्वाद
कथं मङ्गल गाथा व्वना विज्याइ -

इच्छितं पत्थितं तुय्हं छिप्पमेव समिज्जतु ।

सब्बे पूरेन्तु चित्त संकप्पा-चन्दो पन्न रसो यथा॥

अर्थ - छंगू भिगु इच्छा पुक्कं याकनं प्राप्त जुइमा । छंगु
चित्तया संकल्प पुक्कं पूह्णीया चन्द्रमार्थे पूर्ण जुइमा ।

(९) **प्रवज्या व उपासग्गदा** - बौद्धपिनिगु शील सदा-
चारया नियम प्यगू तःगि दु । पंचशीलधारी उपासक, अष्ट
शीलधारी उपासक, दस शीलधारी-श्रामणोर व २२७ शील
धारी भिक्षु । बौद्ध संस्कार विधि कथं श्रामणोर व भिक्षु जुइगु
धैगु त्यागी वा श्रमण जीवन हनेगु पह खः । थ्व स्वइच्छां
हे जुइम । अले थ त सुविधा जू कथं थःगू जीवने छको त्यागी
जुया बुद्धया धर्म-विनय अध्ययन व पालन याय् नं केगुलि
जीवने आपालं प्रकारया लाभ जुइ । गृहस्थाश्रम तोता श्रमणा-
श्रम काय्गु उत्तमगु ज्याः खः । थ्व आपायाना विवाह याये
न्ह्यो अनुभव याना तेगु वेश जू । गनं बौद्ध समाजे छुं दिया
लागि प्रवज्या ग्रहण यायेगु अनिवार्य जू । थ्व कार्य बौद्ध विहारे
भिक्षुपिनिगु पाखें विनय पिटकया नियम अनुसारं जुइ । जीवनया

(९०)

स्वंगु वा वृद्धा काले भिक्षु हे जुया वने फूसा अतिकं आदात्तं
ताय वहजू । वृद्धाश्रमया आश्रय स्वया बुद्धाश्रमया आश्रय
अतिकं उत्तम शिद्ध जू ।

(१०) अन्तिम कृत्य व मृतक संस्कार-जन्म जुवक
प्राणीपि मरण जुई हे माः । मरणासन्न अवस्थाय बौद्ध चलन
कथं भिक्षुपि सःता परित्राणपाठ न्यकेगु व न्यनेगु ज्या जुई ।
विरामीया ह्लातं दान प्रदान याकि अन्तिम शास तांते धुकेव
मृतक शरीर यात पूरा सम्मान कथं अन्तिम सत्कार यायेगु
चलन दु । शरीरयात स्मशाने यंका सिपेतया हानं थः परि-
वारपि पुत्र मुना भिक्षुपिनिगु पाखें मरणानु स्मृतिया परित्राण
पाठ न्यना, मतकवस्त्र धका तुयुगु काप भिक्षुसंघयात दानयाना
लः हायेका पुण्यानु मोदन यानालि दागवत्ति वी । अनं ल्यू थ गु
छें स्वनु,न्यानु वा भिनु तवक ह्लिथं परित्राणपाठ, धर्म श्रवण
दानप्रदान व पुण्यानुमोदन याई । हानं लिपा लच्छीया छको
गच्छी अनुसारं भिक्षुसंघयात भोजन दान, चीवरदान, अष्ट-
परिस्कार दान आदि पुण्यकृयायाना मदुह्मेसिगु नामं नाना
प्रकारं पुण्ययायेगु नं बौद्ध चलन ख । मदुपिनिगु नामं विहारे
कोथा दयेका वीगु तीर्थयात्रा वनेगु आदि कृतज्ञ प्रकत यायेगु
कुशल कार्य नं दु । मदुह्मेसिगु नामं वस्त्रदान बीबले व्वनेगु

कालकतानं नो जातिनं पुण्यत्थाय इमं मतकवत्थं
भिवखु संघस्स देम । अथत्ति मदया वंहा थ मनुया नामं थ्व
मृतक वस्त्र दान विद्यागु भिक्षु संघं ग्रहन याना कया विज्याहुं

(९१)

मदुम्हेसित पुण्यलाभाया उद्देश्यं ।

अथे हे भिक्षुपिसं दाह संस्कार जुइत्यका ब्वनिगु गाथा
थथे खः—

अनिच्चा वत संखारा उप्पादवयधम्मिनो ।

उप्पज्जित्वा निरुज्झन्ति तेसं वूपसमो सुखो ॥

अर्थ— संस्कार (जीव-निजीव) पुकं अनित्य, उत्पत्ति
जुइगु स्वभाविक खः । उत्पन्न जुया विनाश जुइगु स्वाभाविक
खः । थ्व परिवर्तनशील संस्कारं मुक्त (निर्वाण) जुइगु हे
सुखकर खः ।

सुमन मालाकारया श्रद्धा (बुद्ध पूजाया फल)

“तच्च कम्मं कतं साधु” धैगु थुगु धर्मदेशना शास्ता
वेलुवन महाविहारे वासयाना च्वना विज्यावले सुमन गथुया
कारणां याना आज्ञा जुयाविज्यागु खः । व गथु जुलसां ह्निह्नि
सुथ ह्नाप्पां विम्बिसार जुजुया त्वागी सुमन स्वांमा च्यामा
यंक बिया ह्नि च्याटका दां लाभयाना कया च्वन । अनलि
छन्हुया दिनस व गथु जुलसां स्वांमा ज्वना नगरे द्वाहावये
साथं भगवान तथागत महाभिक्षुसंघपिसं चाहुयेका थःगु शरीरं
खगू प्रकारया रस्मि पितकया तःधंगु बुद्धानुभाव क्यना नगरे

(९२)

भिक्षाया लागी द्वाहाँ विज्यात । तथागत जुलसां गवले गवले
 खुगु प्रकारया छव्वण्ण रस्मि थ गु चीवरं वप्पुया छहा साधा-
 रणहा भिक्षाकावःहा भिक्षु थें च्वंक नगरे द्वाहाँ विज्याई । स्वंगू
 योजन विज्याना अंगुलिमालयात लँ सो विज्याथें गवले-गवले
 खुगु प्रकारया रस्मि फिजे यायां कपिलवस्तुस द्वाहां विज्याथें
 उखुनुया दिने नं थःगु शरीरं खुगू प्रकारया रस्मि फैलेयाना
 तःधंगु बुद्धानुभावं तःधंगु बुद्ध लीला क्यना राजगृह नगरे द्वाहाँ
 विज्यात । सुमन गथुं तथागतयागु रत्न जरित लुँ समानगु
 आत्मभाव, स्वीनिगू महापुरुष लक्षण, चयेगू अनुद्वयञ्जनं
 शोभायमान जुयाच्चंगु शरीर खना मन प्रसन्नयाना जि आ
 शास्तायात छुकि पूजा याय्गु धका चिन्तनायाना मेगु छु
 मखना थ्वहे स्वांमालं तथागतयात पूजा-संस्कार याय् माल
 धका मतीतल । हानं विचारयात कि थ्व स्वांमा जुलसां ह्लि ह्लि
 जुजु याथाय् यंका बीमागु स्वांमा जुयाच्चन । जुजुयात थ्व
 स्वांमा जि बीमयंकल धासा जितः जुजुं चिना तये नं फु, स्याना
 छ्वे नं फु, देशं पितिना छ्वे नं फु आ जि छुनि याय्गु ? धका
 विचार याना स्वत । अले वया मती थथे वन- “जुजुं जितः
 स्याना थ छ्वेव्यु, देशं पितिना थ छ्वेव्यु जुजुं जित धन हे बिल
 धासा नं थुगु आत्माभवस जीविका दाय् मात्रयात जक बी ।
 थ्व स्वांमाल शास्तायात पूजायाय् दत धासा अनेक कल्पान
 कल्प कोटि तक्कं हित सुख जूवनी धका थःगु जीवित तथागत-
 यात परित्याग याना वं गवले तक्क जिगु चित्त प्रसन्न जुया

चवनी कवले तवक पूजायाय धका अत्यन्त हर्ष गद-गद जुया
 शास्तायात व थःगु ह्लाते च्वंगु स्वांमालं पूजायात । गथेयाना
 पूजायात धासा ? ह्लापालाक स्वांमा निमा तथागतया च्वे
 वांछोगु च्वे पुसे इलां घ्यना दीथे जुया च्वंवन । मेगु स्वांमा
 निमा वांछोगु तथागतया जवपाखे यातां प्यातां खाया च्वंवन ।
 मेगु स्वांमा निमा वांछोगु तथागतया ल्यूनेपाखे अथेहे यातां
 प्यातां खाया लटके जूवन । बाकि दनिगु स्वांमा निमानं च्वे
 वांछोगु तथागतया देपापाखे लटके जूवन । थुगु प्रकारं स्वांमा
 च्यामां तथागतया च्वे जवे ल्यूने व खवे वना लटके जूवन ।
 ह्योनेपाखे जक वने मागुलि खुल्ला जुया स्वांमाया धवाखा
 थें आकासे खडा जुया च्वन । स्वांयागु दँ दुने लाना स्वांफो
 पिने लाना तथागतयात वहःपातां भुनातःथें जुया शोभायमान
 जुया च्वन । स्वांमा चित्त मदुपि जूसानं चित्त व श्रद्धा दुपिसं
 याना अलग अलग मजुत्य कवे बे कुत्युं मवंस्य शास्ताया नाप
 नाप्य हे न्ह्या वना च्वन । तथागत छगु थासे दिनांतुं च्वन ।
 शास्ताया शरीरं सच्छिगू रस्मि दुगु विजुली लता (गुखि) थें
 रस्मि प्याहाँ वया च्वन । न्होने, ल्यूने, जवं, व च्वे छ्यो
 कपालं प्याहाँ वया च्वंगु रस्मित छगू हे न्होने प्याहाँ वः वः
 थासं लोप जुया मवंस्य सकत ज्योति-रस्मि शास्तायात स्वको
 चा चा हुला तखण्ण ताय्गःसिमा पाय्जा जुया न्होने हे
 जक न्ह्याना च्वन । सकल नगर छगुलि ठरकमान व कम्प-
 मान जुया वन । नगरया दुने गुँगु कोटि पिने गुँगु कोटि याना

जम्मा भिच्यागू कोटि मनूत मध्ये दृह्य हे पुरुष जूमां स्त्री
जूसां भिक्षा दान वीगु वस्तु छुं मजोस्य छेँ प्याहाँ मवो धौप
सुं मदु । आपालं जनतापि सिंहनाद यायां द्रुलंदोपु पं धस्वाका
धुज्या मुज्या हीकु हीकु शास्ताया न्ह्यो न्ह्यो वनाच्चन ।
तथागत नं गथुयागु गुण प्रकट याय्या लागी स्वंगू गावुत
पायधंगु नगरे नाय्खि च्वेकः वनीगु लँ लँ हे चाह्यू विज्यात ।
गथुया सकल शरीर न्यागू प्रकारयागु प्रिति परिपूर्ण जूवन ।
व गथु भतिवा जक तथागत नाप ल्यू ल्यू वना मनोशिलायागु
रसे दुवे जुयावं थें बुद्ध रस्मिया दुने द्वाहाँवना शास्तायात
स्तुति वन्दना याना खालिगु धकि जोना थःगु छेँ ल्याहाँवन ।
अले वंके कलाह्यस्यां स्वां गो धका न्यन । जि शास्तायात
पूजायाना दया धका न्यंकल । कलाह्यस्यां जुजुं आ भीत छु
याइगु खः ? धका न्यनेव जुजुं जित स्याना हे छोसां, देशं
पितिना हे थ छो जि थःगु जीवित परित्याग याना शास्तायात
पूजा यानागु खः । सकल स्वां च्यामा जुया थयिज्यागु महान
पूजा जुयावन । आपालं जनतापिसं दोलं दो हर्षनाद यायां
शास्ता नाप नाप्यं वना च्वन । उगु थासे आपालं जनता पितिगु
थज्यागु नकसां हर्षनाद जुल कि बयान यानां याय् थाय् हे
दुगु मवु । अले वया कलाह्य महामुखं जूगुलि थज्यागु प्राति-
हार्यं कपनाविज्यावले थःगु चित्त प्रसन्न मयास्य वयात बोबिया
जुजु छको जक जूसां तचायव भींगु ह्लातुति जुसां त्वह्लाना
बीफु । आपालं अनर्थ याना बीफु । छं यागु ज्या याना

जित नापं अनर्थं ज्वीफु धका काय्हा बोना राजकुल पाखे
वन । जुजुं वैत सता आम छं थन छु धावया धका न्यना
विज्यात । अले वं जिमि भातं छःपिनि सेवाया लागी जोनाव
गु स्वां व्याक्कं शास्तायात पूजायाना खालिगु ल्हातं छेँ ल्याहाँ
वःहासिके जि स्वां गो धका न्यानावले वं थये थाल । जि वयात
बोविया जुजु धैपि छको जक तंचासां भीगु ल्हा तुति आदि
त्वाल्हाना आपालं अनर्थं याय्फु, व यागु दोषंयाना जितः
नापं अनर्थं ज्वी धका वैत ख्याना जि थन वया । वं यागु ज्या
भिसां मभिसां वं हे जक स्यू जि वयात तो ते धुंगु भावं सीका
विज्यांहुँ महाराज । धका दिन्तियात । जुजु जुलसां तथ, ग-
तयात प्रथम दर्शनं हे स्रोतापत्ति फले प्रतिस्थित जुया श्रद्धां
प्रसन्न जुया आर्यश्रावक जुया चिन्तनायाना विज्यात—“अहो!
श्व मुखंहा मिसां थथिज्यागु गुणस थःगु मन प्रसन्नयाना
कय् मफुत ।” जुजु तंचाहा थें पह पिकाया हे मयेजु ! आम
छं छु धैवनागु ? जित सेवाया लागी हःगु स्वां नं पूजायात
धैगु ला ? अथेहे खः महाराज ! अले जुजुं वैत थथे धैविज्यात-
छं भातयात तोःता वःगु असल जुल जिगु सेवाया लागी हःगु
स्वां नं पूजायाम्ह वैत जि याय्गु स्यूका धका तर्जन याना व
मिसायात तोःता छवया जुजु याकनं शास्ता याथाय् वना
वन्दना याना शास्ताया नाप नाप्पं हे वना च्वन । शास्तानं
जुजुया चित्तयागु प्रसन्नता सीया नाय्खि च्चेकोगु लँ नगरे
चाहुला विज्याना जुजुया दरवारया ववस्सं थ्यंकः विज्यात ।

जुजुं भिक्षा पात्र कया तथागतयात दरवारे दुतयंकेत स्वत ।
 शास्तानं जुलसां दरवारया कोस्सं पटांगिरी हे फेतुना विज्या-
 य्गु आकार वयता विज्यात । जुजुं व खँ सीका याकनं अन
 मण्डप दयेकेगु आज्ञा जुया उगु क्षणे हे मण्डप दयेके विल ।
 भिक्षु संघपिंसहित शास्ता अन पटांगिरी संतुं फेतुना विज्यात ।
 तथागत छाया राजदरवारे द्वाहाँ मविज्यागु धासा ?
 शास्ताया थथे मती वन- “यदि जि राजदरवारे द्वाहाँवना
 फेतूवन धासा आपालं जनतापिसं जित स्वे खनी मखु । गथुयागु
 गुण नं प्रकटयाय् खनी मखु । पटांगिरी जुलसां जि फेतुना च्वन
 धासा सकल जनतापिसं जितः खनी अले गथुयागु गुण नं प्रकट
 ज्वी । गुण दुपिनिगु गुण जुलसां बुद्धं हे जक बांलाक प्रकटयाना
 विज्याय् फँ । मेपिसं गुणवानपिनिगु गुण प्रकट याय्त नुगः
 स्याना च्वनी । प्यजो स्वांमाया पाटा प्यंगू दिशाय्सं च्वंच्वन ।
 आपालं जनतापिं तथागतया छ्वाखेरं मुं वल । जुजुं बुद्ध प्रमुख
 भिक्षु संघपिसं प्रणीतगु आहारं भोजन याकल । शास्ता
 भोजनयाय् सिधेका विज्याना अनुमोदन याय् सिधेका ह्वापा-
 यागु आकारं हे प्यजोः स्वांमाया पाटां चाहयेका सिहनाद याना
 विज्याज्थां महाजनपिसं चाहयेका विहारे सतुं ल्याहाँ विज्याता ।
 जुजु शास्ताया ल्यू ल्यू वना शास्तायास विहारे तथा थःगु
 दरवारे ल्याहाँवया गथुयात सःतके छ्वाया जितः हयागु स्वांमा
 छं छु याना ? तथागतयात पूज याना ला ? धका न्यना
 विज्यात ।

सुमन गथुं—“छपिसं जितः स्याना छोसां देशं पितिना
 छोसां जिगु जीवित हे परित्याग याना पूजायाना वया
 महाराज !” धका विन्तियात । जुजुं वैत “छ छम्ह महापुरुष
 समानम्ह हे खः” धका उजुं जुया छगू छगू वस्तुया च्यागू
 च्यागू किसि, सल, च्यो, भ्वाति, तिसा, वसः बीका च्यादो
 पाय्मोहनं राजकोषं बीके बिल । वैत अत्यन्त वांलागु मूवंगु
 तिसा वसतं तीका च्याम्ह मिसा व उत्तमगु च्यागू गां नापयाना
 सकल च्यागू च्यागू दान धैगु दान बीके बिल । आनन्द
 स्थविरं—“थौं सुथ ह्लाप्पां दोलं दोगू सिंहनाद दोलं दोगू
 आकासे काप वांछुवगु घटना जुल, थ्व सुमन गथुयात् छु विपाक
 -फल दैगु थें ?” धका तथागतयाके प्रश्नयात । अले वैत
 शास्तानं—“हे आनन्द! थ्व गथुं चीधंगु पुण्ययात धका समभे
 ज्वी मज्यू थ्वं जुलसां थःगु जीवित परित्यागयाना जित पूजा-
 यात । वं थुगु प्रकारं जिगु उपरे चित्त प्रसन्न यागुलि याना
 सच्छि दोल कल्प तक्क दुर्गती वनी मखु । देव लोके व मनुष्य
 लोके जक जन्म जुया वं यागु कुसल कर्मया फलयाना लिपा व
 छम्ह सुमन धैम्ह प्रत्येक बुद्ध ज्वीतिनि ।” धका आज्ञा दयेका
 विज्यात । शास्ता जुलसां विहारे ल्याहाँ विज्याना गन्धकुटी
 द्वाहाँ विज्याय् साथं व स्वांमाया अलङ्कार लुखा खल्वी क्वे
 कुत्युंवल । संभाकार्ती भिक्षुपिसं धर्म सभास खँ पितहल—
 “अहो ! आश्चर्यं गथुयागु ज्या छको सो जीवमान बुद्धया उपरे
 थःगु जीवित हे परित्याग याना पुष्प पूजायाना तुरन्त तत्क्षणे

हे सर्व अष्टक अर्थात् सकल वस्तु च्यागू च्यागूया हिसावं दान प्राप्त जुल ।” उगु अवस्थास शास्ता गन्धकुटि प्याहाँ विज्याना, स्वंगू गमन मध्ये छगू गमन द्वारा धर्म सभास विज्याना बुद्धासने फेनुना विज्याना— “हे भिक्षुपि ! आ थुगु अवस्थास छिमि छु विषये वार्तालाप जुया च्वन ?” धका न्यना विज्यात । भिक्षुपिसं भन्ते आ थुगु अवस्थास जिमि थज्यागु खँ जुया च्वन धका विन्ति याय्व, खः भिक्षुपि ! गुगु ज्या याना लिपा पश्चाताप जुया च्वने मालि मखु व अज्यागु कार्य थःगु मने लुमना वःपत्तिकं प्रसन्न उत्साहित हे जक जुयावै अज्यागु ज्यायात यानावं यंका च्वनेमा धका आज्ञा जुया विज्याना कारणे कारण मिलेयाना धर्मोपदेश यानाविज्यास्य क्वेच्वंगु गाथा उजं दयेका विज्यातः—

तच्च कम्मं कतं साधु यं कत्वा ना'नुत्पपति ।

यस्स पतीतो सुमनो विपाकं पटिसेवती'ति ॥

अर्थ—

गुगु ज्यां याना लिपा पश्चाताप चाया हैरान ज्वी माली मखु अज्यागु ज्या याय्गु उत्तम जू । गुगु ज्यायागु विपाक फल भिगु मनं सेवन याय् दै अज्यागु ज्या याना यंकेगु वेश जू ।

पदार्थ— अन “यं कत्वा” धैगु गुगु मनुष्य सम्पत्ति व निर्वाण सम्पत्ति दयेका कायेगु समर्थ दुगु सुख वीगु कर्मयाना वःपि व्यक्तिपि लिपा पश्चाताप जुया च्वने मालीमखु । थुगुहे आत्माभावे थमं याना वयागु ज्या लुमको पत्तिकं प्रीति पामोज्ज

वगु भिगु मन जुया बुद्ध सुमन कुशल विपाक अनुभव याइहा
 ज्वीगु, उज्यागु ज्या याना यंकेगु उत्तम जु-भि जू असलगु
 फल विपाक नं दै धका धागु खः ।

धर्मदेशनाया अन्तः चय् प्यदो प्राणिपित धर्माभिसमय
 जूगु जुल ।

सुमन मालाकार (गथु) या खँ ववचाल

सीमानिगु लुमंके माः^ॐ

छन्दुया खँ खः । भगवान् बुद्ध आलवी धयागु नगरे विज्या-
 ता । आलवीया मनुतसें भगवान् बुद्ध आत व भिक्षुपिन्त भोजन
 याकल । भोजन धुंका वसपोलं बाखँ कना मरणानु स्मृति
 अर्थात् सीमानि धयागु लुमंकेगु भावना स्यना विज्यात ॥

अद् धुवं मे जीवितं = जिगु जीवन स्थिर मदु ।

धुवं मे मरणं = जि सी मानिगु निश्चत ।

अवस्सं मया मरितब्बं = जि छन्दु अवश्य सी मानि ।

मरण परियौसानं मे जीवितं = जीवनया अन्त मरण खः ॥

थुकथं मरणानुस्मृति भावना याय्माः । सी मानि धयागु
 भावना मयात धायवं लिपा सी तेका गयाना च्वने माली ।
 पश्चात्ताप याना च्वने माली ।

भगवान् बुद्धया सी मानि धयागु बाखँ न्यंतले जक लुमंका

ॐ भिक्षु अश्वघोष, बाखँया फल - २, पेज ५७

(१००)

तल । भगवान् बुद्ध श्रावस्ती विज्याय्वं सकलें थःथगु ज्याय् लगे
जुयाचवन । सी मानी धयागु भावना ला छु सी मानि धका छक
लुमंकुतक मखु । छम्हं छह्य कापः थाइमेस्या म्हाय् मचा नक-
तिनि याह्य ल्यासिचां ह्लिह्लि वहनी सी मानि धयागु भावना
यानाः अप्रमादीं व उत्साही जुयाचवन ।

स्वदँ लिपा नुगले करुणा दृह्य दृद्धया कापः थाइम्हेस्या
म्हाय्मचा लुमन । विचा याना स्वःबले वया आयु फुना थौं हे
सीगु जुल धयागु प्रज्ञा चक्षुं खन । वस्पोलं विचाः यात थौं जि
आलवी वना नाप ला मवन धासा वयात भिं ज्वी मखु । व
स्रोतापन्न ज्वीम्ह । थौं बाखँ कनाबिल धासा स्रोतापत्ति मार्गे
चवना गति भिनी ।

थथ्रे मतीं तथा गौतम बुद्ध सरासर आलवी विज्यात ।
भगवान् बुद्ध विज्याय्व सकसिनं स्वागत सत्कार यत । वस-
पोलया दर्शन मदुगु व बाखँ न्यने मखंगु स्वदँ दत । थौं बाखँ
न्यने मानि धका फुकसितं खबर बिल । सकलें मुं वल । कापः
थाइम्हेस्या म्हाय् मचां नं सिल । भगवान् बुद्ध बाखँ कना
विज्याइ धका ।

थुखे अबुम्हेस्यां घाल- ए मैं जि मेपिनिगु कापः थाय् हया
गौं सिधेका बी मागु । कोलाछि जक कापः थाये वाकि दनि ।
चाय् तयूत तुकि मदे धुकल । याकनं तुकि निला हति ।
ह्याय्मेस्या अबुयागु खँ न्यना तुकि तुलाचवन । उखे मनूत
द्वया बाखँ न्यनेत वनाचवन । वया नं मन अन वने धुकल ।

(१०१)

उखे भगवान् बुद्धया न कापः थाइम्हेस्या म्हाय् मचा
मवोनि धका वाखँ मकंसे पिया विज्यात । ककु ताहाक याना
उखे लेँ थुखे पाखे स्वया विज्यात ।

थुखे तुकिचाय् का तुलाच्चंहा मेजुया नुगः खुल खुल मिना
च्वन । याकनं का तुला तुकि धकिचाय् तया भगवान् बुद्धया
थय् वने धका द्वांय वन ।

तथागतं कापः थाइमेस्या म्हाय् मचायात सःता न्यना
विज्यात —

“छ गनं वयागु ?”

“मस्यू भगवान्”

“गन वने त्यनागु ले ?”

“मस्यू भन्ते”

“सि हे मस्यू ला ?”

“स्यु भन्ते”

“स्यू ला ले ?”

“मस्यू भन्ते”

थुकथं छलफल जुया च्वबले वाखँ न्यने धका च्वपि हाल
हल-गज्योह्म मिसा मचा ! साप हे च्वाकिका । भगवान् बुद्ध नाप
नं ग्रथे ख्याः याना हाला च्वने धयागु दु ला ? गनं वयागु धका
बुद्धं न्यना विज्यात-छँ लं वो मेस्यां मस्यू धायगु ला ? गनं
वनेगु धालं नं कापः थाइथाय् वनेगु मधासे मस्यु धाल ।
थौकन्हे यापि मिसा मचात गपायूसकं च्वाकि ।

(१०२)

बुध्दं बाखँ न्यं वोपिन्त हा ले मते सुं क वं । थ्व मिसा मचो
छु धागु छक न्यना च्वं । वसपोलं हाकनं न्यना बिज्यात—

ए मैचा जि छंके गनं वयागु धका न्यना बले छु मती तथा
मस्यू धयागु ?

वं लिसः बिल—छपिसं गनं वयागु धका न्यंगु या लिसः
छेलं वयागु धाय् मा थं मच्वं । छपिसं नं स्यू मेपिसं स्यू जि छे तं
वयागु धका । तर छपिसं न्यना बिज्यागुया मतलव खः गनं
जन्म का वयाह्य धागु । जि मस्यू जि गनं जन्म का वोह्य ।
ह्लापा जि गन जन्म जुल धयागु मस्यू । उकिं मस्यू धया ।

“गन वने त्यनागु धका न्यनाबले छाया मस्यू धयागु ?”,

‘थनं सिनां गन जन्म का वनेगु धागुलि वनं जि मस्यू जि
थनं गन जन्म का वनी ।’

मस्यू ला धका न्यनाबले स्यू धका छाया धयागु ले ?

उकिया मतलव खः सी मानिगु स्यू ला धागु । सी मानिगु
जि स्यू । छपिसं स्वदं न्ह्यो थुगु बारे भावना स्थाना बिज्यागु ।
जि ह्निह्नि तुते मज्जीक सी मानी धका भावना याना च्वनागु
स्वदं दत । उकिं जि स्यू, सी मानि धका ।

“स्यू ला धयाबले छाया मस्यू धयानु ?”

थुकिया अर्थ खः गुबले सी धका स्यू ला धागु । जि थुबले
सी, ह्निने सी ला ? चान्हे सी ला ? जि मस्यू । उकिं मस्यू
धयागु खः ।

न्ह्यसःयात लिसः वांलाक थ्वीका बिल धका भगवान्
बुध्दं साधुकार (साप बाँला) बिया बिज्यात । प्रशंसा याना

विज्यात । वाखँ न्यंवं च्वंपिसं नं मिसा मचा सिवक हे बुद्धि
दुह्य खनि धका साधुकार विया प्रशंसा यात ।

अले भगवान् बुद्धं धया विज्यात—मनूतसें यथार्थ खँ मथ
धया थ्व गाथा आज्ञा जुया विज्यात —

अन्ध भूतो अयं लोको, तनुकेत्थ विपस्सति ।

सकुणो जलमुत्तोव, अत्पो सग्गाय गच्छती'ति ॥

अर्थ :- थ्व संसारे च्वंपिं मनूत कांपि खः, खँ थूंपि आपा
मदु । जालं भात मुक्त ज्वीथें कम हे मनूत सुगति वनाच्वन ।
निर्वाण प्राप्त याय्गु प्यंगू तहया ह्लापांगु तेँ थ्यन ।

थुलि न्यने धुनेवं कापः थाइह्य म्हाय् मचा स्रोतापन्न जुल ।

अनं सरासर तुकिचा दुगु धकि ज्वना कापः थाना च्वंह्य
अबु मेसिथाय् वना ना अबु तुकिचा धा वन । अबुह्य कापः
थाय्गु थूचाय् तुकि मदया अथेन्तुं भोसुना द्यनाच्वन । म्हाय्
नं हथासं धावले थारा न्हल । ह्ला चक्कं कु बले कापः थाय्गु
थूचाय् लाना थूचा कुतुं वन । थुचा म्हाय्मेस्या छाति लाना
थरि सित । वया आयु फुना च्वंगु खः ।

याक म्हाय् सिना नुगः मछिना विलाप याना ख्वया च्वन ।
साप दिक्क जुल । जिकाय् वराबर ह्य मनं खना ज्या याय् सह्य
म्हाय मत धका दिक्क जुया भगवान् बुद्ध याथाय् वन । थःगु
शोकया खँ कन । वसपोलं धया विज्यात— छि छाय् शोक
याय्गु ? वया आयु थौं फुत । नकतिनि जियाय् वया छल्फल

याना, बाखँ न्यना स्रोतापन्न जुया वोह्वा । वया गति भिन ।
व मखयाय् मवं धन्ना काय् म्वा धया बिज्यात ।

अबुह्वा याकचा जुल । ज्याय् गुहाली वीपिं सुं मदु । काय्
समानह्वा म्ह्याय् मंत । दिवक जुया वनं भिक्षु जुल । वांलाक
मेहनत याना धर्म खँ थ्वीका अबुह्वा नं स्रोतापन्न जुल ।

थ्व बाखँनं थ्वीका काय् मानिगु खँ छु धासा न्ह्यावले सी
मानि धयागु लुमंसा मनूत अल्सी ज्वी मखु । याय् मागु ज्या
लिपा याय्का । यक्व लानि, कन्हे याय् धाय् मते, याय् मागु
ज्या थौं हे याना तेमा धागु खः । सी मानि धका निराश जुया
ह्ला प्वः चिना च्वने धागु मखु । न्ह्यावले सावधान व वीर्यवान
जुया च्वं धागु खः, सी मानि धका मति मदुगुलि जग्गा छक्-
चिगु तोह तया, वसा छताया लागि भवे धा मवो धका तं पिकया
त्वापु कलह याना च्वनीगु खः । सी मानिगु लुमंसा नुगः स्याना
ध्यवा स्वथत्ना तै मखु । उकि भगवान् बुध्दं सी मानि धका
न्ह्यावले भावना याय्माः धया बिज्यागु ।

बौद्ध भजन पुचः

जय नमो श्री

जय नमो श्रीबुद्ध भगवान लुम्बिनी वनस विज्याक । १ ।
ब्रह्मानं बँपुयका सरस्वतीं बसा लायेका ।
अलंका पूरिया बुजु कुवेरनं धनद्रव्य लायका विज्याका । १ ।
वायुदेवं पंखानं गायका अग्नि देवनं धूप थनका ।
वरुण नाम नागराजानं जलधारा हायेका विज्याका । २ ।
महादेवं डम्बरु थायका नारायणं शंख पुयका ।
जन्मराजानं दण्डजोसे लंसन चीयका विज्याक । ३ ।
ईन्द्रनं छत्र कुयका भिक्षुगणं चवामोलं गायका ।
आकाशनं स्वांजा गायकाव आनन्द रसन विज्याक । ४ ।
नैऋत्य ज्ञानकर दक्क जन सहित नं ।
शेषनागया ह्यस विज्यासे पूजा भाव कयाव । ५ ।
वन गज रत्न साल श्री सुरेन्द्र महाराजा ।
हाकह्य अज्ञानीजन गुरुयाके शरण । ६ ।

(१०६)

त्रिरत्न शरण

(भिक्षु प्रज्ञानन्द)

बुद्ध धर्म संघ विना मेव शरण मदु जिमित ॥
भव भय दुःख फुकेत पूजा जिमितं याः वया ॥१॥
पारमी फुक्कं पुरे याना पञ्चमार जिते याना ॥
बुद्ध जूहा सर्वज्ञया भाव भक्ति याः वया ॥१॥
कोटी अनन्त बुद्ध पिनि बोधिवृक्षया मुले चवना ॥
गाथा उदान थ्वहे व्वना, माक्व तय पूर्ण याना ॥२॥
अनेक जाते जन्म जुया घोर घोर दुःख सिया ॥
माला जुया बारंबार खंके मफु गृहकार ॥३॥
आः जि खन हे कालिगढ तूष्णा निर्मूल याये धुन ॥
मखु संसार वित्त आजि जुय् धुन असंखत ॥४॥
सूर्य कोटी रश्मि दुहा आकाश थें गुण दुहा ॥
छक्व लोके हानं जन्म जुई मखु थ्व अन्तिम ॥५॥
भक्त क्षीपिं सकल मुना याय्नु दासा गुण गान ॥
दुर्लभ थ्व नर जन्म फुके मते व्यरथनं ॥६॥

(१०७)

बुद्ध-स्मारक

(भिक्षु सुवोधानन्द)

विश्वया शान्ति यायेत ज्ञाःह्य, श्री बुद्ध भगवान् ।
दर्शन यायेत वषा जिपिं, हृदय स्वां ज्वना ॥१॥
लुम्बिनी वनसं जन्म जुल, बुद्ध जुयेत छिहे ।
देवादि मनुष्य प्राणीपिन्त, शान्ति व्यूझाह्य छि हे ॥२॥
राज्य सुखया वैभव तोता, ज्ञान माः वंह्यं छिहे ।
दुःखी पिनिगु दुःख फुकेत, बिज्याह्य छिहे मुनी ॥३॥
बुद्ध गयाय बोधिया सिमाव्वे बुद्धत्व लाःगु छिहे ।
वहे ज्ञान विश्वैत बिल छि शान्ति सुधाया धाः ॥४॥
शान्ति बियेत क्षान्तिहे च्वना, क्रान्ति यावःह्य छिहे ।
हिंसा असत्य वुराचारया, ध्वंस यात व छि हे ॥५॥
अहिंसा शील अ सत्यज्ञान, समता वयंवःह्य छिहे ।
दुःखीपिन्त शान्तिया मार्ग, केनाव व्यूह्य छिहे ॥६॥

बुद्ध-प्रार्थना

(भिक्षु सुवोधानन्द)

शास्ताया चरणय् सदां मनतयाः, याना जिनं वन्दना ।
दुःखीया छलपोल तार करता, खंकावया सर्वदा ॥
पासापि सकल मुनाः थन वयाः, धर्मयागु इच्छा तथा ।

(१०८)

श्रद्धाया हृदयं सु-भाव मुंकाः, पूजा यती याःवया ॥
 भो शास्ता करुणा तथाव जिमित, शीलादि शिक्षा बिया।
 याना ब्युगु सदां थव जीवन-सुधा, भि-भिगु मार्गय् स्वका।।
 भाग्यया शुभ मंगलादि करमं, लय् लय् व तायाः जुया।
 रक्षा यायेफुगु धर्म-कर्म सकतां, सद्धर्म चित्तय् थमा ॥
 वाह्याभ्यन्तर मारकार फुतका, ध्यानादि यानाचक्षना ।
 आशा केवल शान्तियागु जक खः, सम्पूर्ण जुइमा सदां ॥
 याये फयेमा जिमिसं थवहे कुशलया भि-भिगु थःथः मुनाः।
 जुइ फयेमा, सकलें सु-धर्म खंका, निर्वाण चर्याय् च्वना।।

दश पारमिता

(महाप्रज्ञा)

दानया धर्मं पूर्णगत बुद्ध,
 दानबल अधिकं हितकर शास्ता ।
 दानया वर्णनं सुखकर शब्द,
 दानया पारमिता गुण पूर्ण ॥१॥

- थुकथं हे (२) शीलया धर्म ... (३) नैष्कर्म्यया ...
 (४) प्रज्ञाया ... (५) वीर्यया ... (६) क्षान्तिया ...
 (७) सत्यया ... (८) अधिष्ठानया ... (९) मैत्रीया ...
 (१०) उपेक्षाया धर्म पूर्णगत बुद्ध, धका.. स्वका यंकेगु ।

(१०९)

बुद्ध-धर्म-प्रार्थना

(धर्मरत्न उपासक)

विरत्नयाके शरण वना श्री,
निर्वाणपदवि लायमा याकनं । धू ।
दानया पुण्यं लोभ मदेमा,
शीलया पुण्यं द्वेष मदेमा ।
भावनाया जोरं मोह मदेमा,
दान शील भावना बृद्धि याये फयेमा ।१।
थ्व संसार धैगु दुःखयागु खानी,
दुःख फुक्केयात जुइमाल ज्ञानी ।
संसार चक्रं छुते जुयावनेत,
चतुरार्य सत्य खंकाच्चने फयेमा ।२।
मिथ्यादृष्टिपिनिगु संगत महुइमा,
सम्यकदृष्टि कुल्य जक जन्म जुइमा ।
न्ह्याथाय् जन्म कायेमा न्ह्यागु जुनि जुइमा,
बुद्धया धर्मय् दृढचित्त जुइमा ।३।
अन्धविश्वासय् गुहलें मलायेमा,
शुद्धगु मार्गय् ष्वाय् वने फयेमा ।

(११०)

न्हाथाय् जन्म जूसां धर्म पासा फुकं,
 मिलेचले जुइमा बाया चवने म्वालेमा ।४।
 अत्याचार बृद्धि जुया वइगु बछते,
 पापीपिनिगु पुचले जन्म जुइ म्वालेमा ।
 थुह्य हे बुद्धया शासन दुबले,
 शुद्धगु मार्ग व फल लाये फयेमा ।५।
 मफुसा मैत्रीय बुद्ध जुइवं,
 मनुष्य धायेकाः जन्मकाये दयेमा ।
 वसपोलयागु धर्म ज्वनाः शी,
 उगु हे जन्मय् निर्वाण लायेमा ।६।

छे पिनै

(भुपालमान सिंह प्रधान)

जंजाल त्वःतावने इच्छा यानाः दनावल छन्हू

बाचा इलय् कुमार ।धु।

द्यनाच्चंणि काय् कलाःया ख्वाल स्वयाः निदहेसिगु ।

मायाँ भुले जुइ थें तायाः यानाः बाँलाक त्याग

(सो सो) ।१।

(१११)

थः सल ह्यसं चवनाः छन्दक ल्यूने तथाः ।

वन पिहाँ लाय्कू त्वःताः सुना नं मसीक (सो सो) ।२।

थ्यनेवं बनय् बीचय् दक्व वसः तिसा त्वयाः ।

थःहंतुं हे अंगस ध्यानाः पासा लित छ्वया हल
(सो सो) ।३।

हे नर विचाः याव

(कान्छा गुरुजु)

हे नर विचाःयाव थःगु धैगु छु दु रे, थःम्हं धैह्य सुदुरे,
ज्ञानं खंका सोवरे, विचाः याना कावरे ।धु।

जबतक थःगु शरीरे दया चवनी चेतना,

अबले तक माम बुवा मचा खाचा फुकरे,

जब छन्हु सिनावनी सकसिनं त्तःतीरे, थःह्य धैह्य सुदुरे ।१।

माया धैगु थ्व जीवने निन्ह्यागु छायारे,

मायाँ क्यंका सुनां जक सुखसिया चवनेरे,

आशा यानु तृष्णाय लाना ज्ञन ज्ञन दुःख सिलरे० ।२।

थःगु छुं महु

(भिम बहादुर)

जिगु जिगु धका हाला जुल, छंगु धैगु छु हे दत ॥हु॥

(११२)

सिनावनेवं गन वन धन सुंनानं छुं नं ज्वना मवं ।
 मां बौ दाजु किजा फुकं थन, सुंनं लिस्पे वःगु मखु ॥१॥
 धन सम्पतिया लोभ याना ज्ञी सीम्वापिथें सना चवना ।
 आखिरे वने माल फुकं वाना वने मफु सुंनं छुं हे ज्वना ॥२॥
 नापं ज्वना वनेगु जूसा याय् माल दान पुण्य थन ।
 अले दै छंत छंगु धका ज्वना वनेत पुण्य धन ॥३॥
 याय् माल भाव भक्ति थन, बुद्धया शरणे वना ।
 अन्तिम दिन थ्यनिगु बखते कायम्ह्याय् सकलें
 खवयाचवनी ॥४॥
 तर खवःसां हाःसां त्वता वनी आखिरे थंके छुं हे मदु ।
 या थन पुण्य साधना बुद्धया शरणे वना ॥५॥

मांया लुमंति - १

(भिक्षु सुशोभन)

धन्य मां छि बिल जित जन्म थुगु लोके रे ।धु।
 झिला तक्क गर्भे तथा, दुःख कण्ट सिल रे,
 याये मफू छुं नं जि, छिगु गुणगान रे ।
 मूले चवना चुत्तुचुला, मांया दुरू तोना रे,
 अज्ञानि जि बालकयात, क्षेमा याना दिसं रे, ॥१॥

(११३)

बःचा धिक जुयेवं, आखः ब्वंके छ्वत रे,
 शिल्प बिद्या सधेके बिया, उपकार यात रे ।
 जन्म भर सुखी ज्वीमा, दुःख छुं मदेमा रे,
 आशिर्वाद थथे खः, ब्युगु जित छि हे रे, ॥२॥
 मचां निसें धर्म जित, ब्वना छि हे येन रे,
 धर्म गुरु ह्योमीकाव, ज्ञान-ध्यान बिल र ।
 थथे माया याना दः ब्वलंकूह्य मां छि हे,
 ह्यिथं लुमंका च्वने, मांया गुण अनन्त रे ॥३॥

झीपिं मिले जुइनु - २

दाजु-किजा तता तःकोपिं, झीपिं मिले जुइनु,
 ह्यिया ह्यिथं भगवान्या शरणे झीपिं वनेनु ।धु।
 मनुष्य-देवया गुरु वस्पोल, दर्शन झीसं यायेनु ।
 विद्या-चरणं युक्तह्य जुया, बुद्धया ज्ञान कायेनु ॥
 कलह ल्वापु शान्त याना, छपं झीपिं जुइनु ।

(११४)

ईर्ष्या-द्वेष तोलाताव, माया दया तयेनु ॥
 संघ संगठन बांनलाका पुत्रः झीपि मुनेनु ।
 प्राणीपिन्त हित ज्वीगु, वचन इना बीनु ॥

मूल तत्व - ३

गन वने गन चवने, वने थाय् मन्त जित ।
 स्वः स्वः थाय् दुःख जक, सुब्र धैगु गनं मन्त ॥
 स्वया छचाःखेरं जिनं, खना दुःखी प्राणी जन ।
 हाय ! मखन लंपु हे नं, दुःखी मन खवया चवन ॥
 स्वैगु आशय् स्वानाचवने, स्वैगु भरय् दनाचवने ।
 गथे यानाः जीवन हने, छुं हे धाय् मफुत जिनं ॥
 न्यने दत छन्हु जितः, बुद्धया सत् उपदेश ।
 दत जितः शान्ति मनय्, मेगु जितः माःगु मन्त ॥
 मनुष्य जीवन थन, व्यर्थं फुके मज्यू ।
 थुल मूल तत्व जिनं, सेवा यायेगु महान ॥

(११५)

आरति

आरति यार्थे प्रभु, सर्वज्ञ बुद्ध्या,

भाव भक्ति जिनं अथे थथे मसिया ।आ।

राज्य भोग त्वताव जंगल बिज्याह्य

जगतया उपरे करुणा तवह्य ।आ. १।

बोधि बृक्ष सिमातःले तपयाना बिज्याह्य,

मारगण दक्व यात जीत याःवह्य ।आ. २।

देवगण दक्वसिनं पूजा याकह्य,

जगतया प्राणिपिन्त, उद्धार घावह्य ।आ. ३।

दक्व सकसिनं भजन यात,

बुद्धया दासनं आरति यात ।आ. ४।

“चरथ भिक्खवे चारिकं,
बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय ।”

[भिक्षु सुशोभन]

बुद्धभूमि नेपाः, शान्तिभूमि तुइमाः ।
शोल-समाधि-प्रज्ञा, ज्ञानमत च्यायेमाः ॥